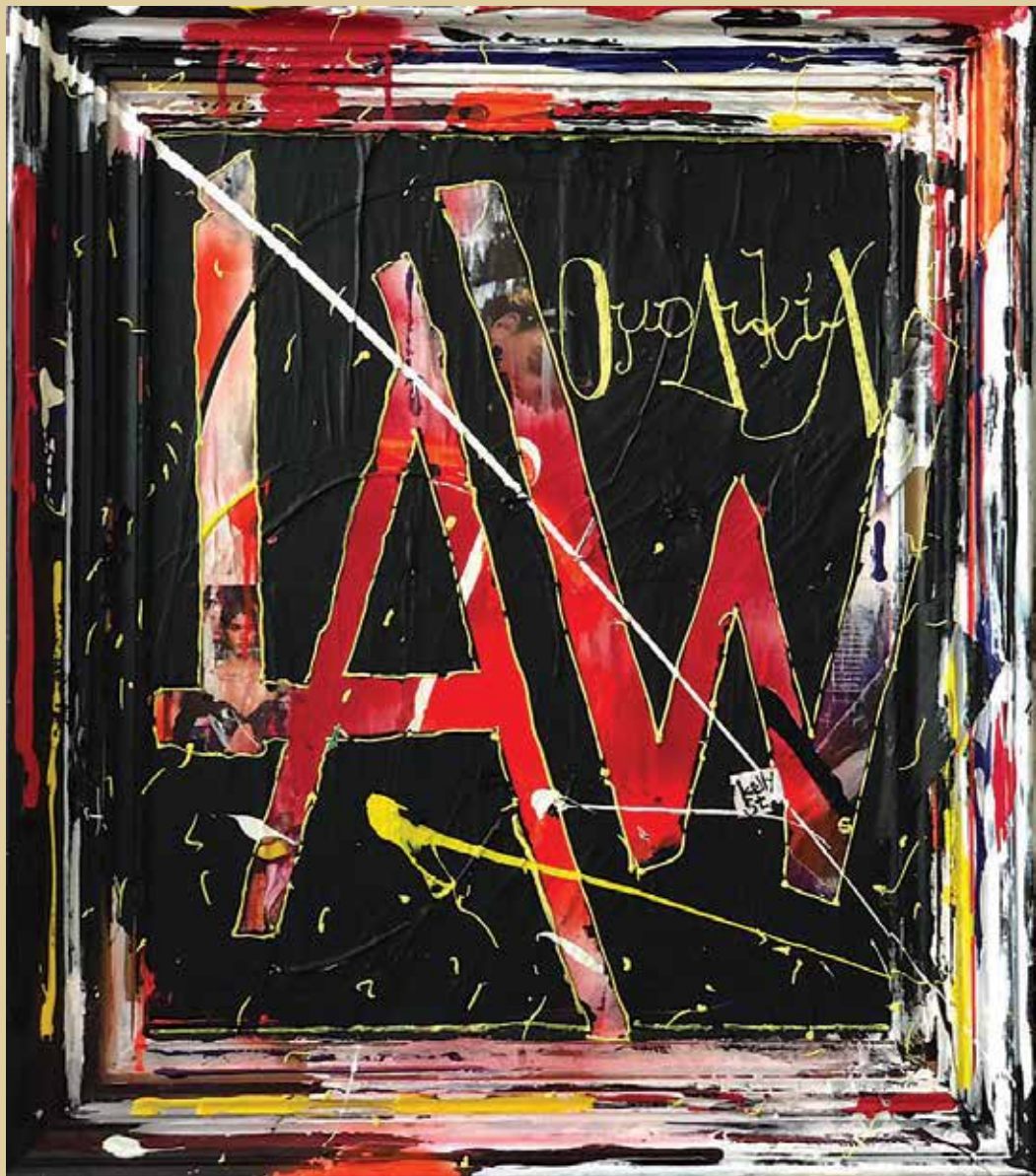

ΟΜΟΔΙΚΙΑ

ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

Μια πρώτη αποτίμηση του νέου εργασιακού νόμου

Δημήτρης Βασιλείου

Αφιέρωμα:

Το Νέο Οικογενειακό Δίκαιο

Γράφουν: Ανδρέας Λοβέρδος, Ασημίνα Καούνη

Τι κάνει ο Σύλλογος; Κωνσταντίνος Δ. Ρίζος	2
Sextortion: Ανψουηπηκές διαστάσεις στην Ελλάδα λόγω της αύξησης της χρήσης του διαδικτύου. Το ιδιαίτερο βάρος του δικηγόρου. Σοφία Κατσούλα	6
Το ακαταδίωκτο που μας αξίζει. Ελένη Τροβά	8
Η μελέτη των Γενοκτονιών και το Δικαίωμα στην Μνήμη. Στάθης Αναλυτής	10
Η Διαμεσολάβηση ως κοινή συνισταμένη σε πρόσφατα νομοθετήματα. (ν. 4738/2020, 4745/2020, 4800/2021). Έφη Κασιμάτη	12
Συνεπιμέλεια, μία μερική νομοθετική παρέμβαση σύμφωνα με τη διεθνή τάση. Ανδρέας Λοβέρδος	14
Νόμος 4800/2021: Μια πρώτη αποτίμηση. Α΄ Μερους Ασημίνα Καούνη	16
Άστρος, 25/6/2021, Εμβληματική Εκδήλωση Ολομέλειας με θέμα «Τα Συντάγματα της Επαναστατικής Περιόδου»	20
Ο ν. 4808/2021 για την προστασία της εργασίας. Μια πρώτη αποτίμηση. Δημήτρης Βασιλείου	22
Αφιέρωμα: Δικηγόροι – Εικαστικοί	24
Η Μετάβαση στην ψηφιακή εποχή στον χώρο της δικαιοσύνης. Απολογισμός - Αξιολόγηση- Προοπτικές & περαιτέρω στόχοι. Θωμάς Ε. Καμενόπουλος	26
Αλλαγές στην νομική αναγνώριση ταυτότητας φύλου. Βασίλης Σωτηρόπουλος	31
Τεχνητή Νοημοσύνη και Δικαιοσύνη: προβλήματα και προοπτικές. Γιώργος Βλασσοπουλος	33
Δικηγορία εν καιρώ πανδημίας. Νίκη Βασιλοπούλου	34
Η ίδρυση του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών με την σημερινή του μορφή (1909). Χριστίνα Τσαγκλή	36
Άρθρο 13}1 Σ. Η Ελευθερία της Θρησκευτικής Συνείδησης και των Θρησκευτικών Πεποιθήσεων. Αναστασία Κόλλια	38
Επίκαιρη Νομολογία Επιμέλεια: Μαρία Σκαρσουλή	40
Ο Αναιρετικός	40

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α
E D I T O R I A L

Προς μια σταδιακή επαναφορά στην κανονικότητα

Το δεύτερο τεύχος της ΟΜΟΔΙΚΙΑΣ βρίσκει το δικηγορικό σώμα, μετά από έναν ομολογουμένως δύσκολο χειμώνα, υπ' αιτιών σταδιακής επανεκκίνησης, εν όψει της άρτι επαναλειτουργίας των πολιτικών και διοικητικών δικαστηρίων, αλλά και της αναμενόμενης πλήρους λειτουργίας της, πολύπαθης, ποινικής δικαιοσύνης. Η συνεχιζόμενη, μέχρι τις στιγμές που γράφεται το παρόν, αδικαιολόγητη δυστοκία της Κυβέρνησης ως προς την πλήρη επαναλειτουργία της ποινικής δικαιοσύνης, έχει δημιουργήσει συνθήκες μη ανεκτές από ένα Κράτος Δικαίου, παραβιάζοντας το συνταγματικά κατοχυρωμένο δικαίωμα δικαστικής προστασίας του πολίτη, εν όψει και της πλήρους επαναλειτουργίας του συνόλου των επαγγελματικών και οικονομικών δραστηριοτήτων της χώρας.

Παράλληλα, το πέρας του lock – down, σηματοδοτήθηκε από εκτεταμένη νομοθετική παραγωγή σειράς νομοθετημάτων, άμεσα απόρροια με την δικηγορική πράξη, μεταξύ των οποίων ιδιαίτερης αναφοράς χρήζουν ο ν. 4800/2021 (μεταρρυθμίσεις στις σχέσεις γονέων και τέκνων και άλλα ζητήματα οικογενειακού δικαίου), ο ν. 4798/2021 (επαναπροσδιορισμός ρύθμισης οφειλών ν. 3869/2010, σύμπραξη e – ΕΦΚΑ με πιστοποιημένους επαγγελματίες για απονομή σύνταξης), αλλά και ο ν. 4808/2021 (για την προστασία της εργασίας). Τα ανωτέρω Νομοσχέδια, απασχόλησαν δια μακρόν τα θεσμικά Όργανα των δικηγόρων (Ολομέλεια, Συντονιστική, Δ.Σ. ΔΣΑ), με ορισμένα εξ' αυτών να γίνονται, κατ' αρχήν, αποδεκτά ως θετικές παρεμβάσεις (συμμετοχή δικηγόρων στην έκδοση συντάξεων ΕΦΚΑ), ενώ, τόσο το νομοσχέδιο μεταρρύθμισης του οικογενειακού δικαίου, όσο, και ιδίως, το νέο εργασιακό νομοσχέδιο βρήκαν τα θεσμικά όργανα των δικηγόρων να εκφράζουν την έντονη αντίθεσή τους σε αυτά, για λόγους που αναλυτικώς έχουν εκτεθεί και δημοσιοποιηθεί στους οικείους τόπους.

Οι παραπάνω νομοθετικές εξελίξεις νομοτελειακά προσδιόρισαν, εν πολλοίς, το περιεχόμενο του ανά χειράς, δεύτερου τεύχους της ΟΜΟΔΙΚΙΑΣ, που φιλοξενεί, αφ' ενός τις δύο αντιπαρεθεθείσες στην μεταρρύθμιση του οικογενειακού δικαίου απόψεις και, αφ' ετέρου μια πρώτη αποτίμηση των διατάξεων του νέου εργασιακού νόμου. Παράλληλα, το τεύχος κοσμούν σειρά άρθρων – παρεμβάσεων εκλεκτών συναδέλφων, που καλύπτουν ευρύ φάσμα θεμάτων νομικού – επιστημονικού και συνδικαλιστικού ενδιαφέροντος, τους οποίους και ευχαριστούμε για την συμβολή τους στην προσπάθειά μας και την ένθερμη ανταπόκρισή τους στην πρόσκλησή μας.

Ειδικής αναφοράς χρήζει, περαιτέρω, το πρώτο μέρος του αφιερώματος στους δικηγόρους – εικαστικούς που περιλαμβάνεται στο παρόν τεύχος της ΟΜΟΔΙΚΙΑΣ, για το οποίο αισθανόμαστε ιδιαίτερη χαρά, καθώς, μέσω αυτού, αναδεικνύονται ξεχωριστά ταλέντα των μελών της δικηγορικής μας κοινότητας, που με γενναιοδωρία μοιράστηκαν μαζί μας τις εικαστικές τους αναζητήσεις. Ειδικότερη αναφορά και ευχαριστίες οφείλουμε, περαιτέρω, στη συνάδελφο κ. Κέλλυ Σταμούλη, που δημιούργησε, ειδικά για εμάς, το εμπνευσμένο εξώφυλλο του παρόντος τεύχους.

Κλείνοντας, θα ήταν παράλειψή μας να μην αναφερθούμε, σε ένα μείζον θέμα δικηγορικής επικαιρότητας, και συγκεκριμένα στην πρόσφατη πρωτοβουλία της Ολομέλειας για την άμεση αναστολή των πλειστηριασμών πρώτης κατοικίας και τη θέσπιση δεοντολογικού κανονισμού λειτουργίας των εταιρειών διαχείρισης απαιτήσεων, εν όψει των κινδύνων που δημιουργούνται σε βάρος των οικονομικά αδύναμων κατηγοριών συμπολιτών μας, μετά την θέση σε εφαρμογή του νέου Πτωχευτικού Κώδικα. Η πανδημία, αλλά και η συνεχιζόμενη κυβερνητική προχειρότητα ως προς την θεσμική αντιμετώπιση της λειτουργίας της Δικαιοσύνης αναδεικνύει τους θεσμικούς μας φορείς ως αναγκαία αντίβαρα σε κάθε είδους κυβερνητική αυθαιρεσία και ως μοχλούς ενεργούς διεκδίκησης όχι μόνο των στενά επαγγελματικών συμφερόντων, αλλά και των αρχών και κανόνων του Κράτους Δικαίου σε μια δημοκρατική πολιτεία.

Για την Συντακτική Ομάδα

Χριστίνα Τσαγκλή

Δικηγόρος – τ. Γενική Γραμματέας Δ.Σ.Α.

ΥΓ: Ευχαριστούμε από καρδιάς για την θερμή υποδοχή που έτυχε η παρούσα εκδοτική πρωτοβουλία από τους συναδέλφους μας και ιδίως για την πηγαία πλαισίωσή της από πληθώρα εκλεκτών μελών της δικηγορικής κοινότητας ως ενός βήματος ανοιχτού και ελεύθερου νομικού διαλόγου, στόχος ο οποίος αποτελεί την ύψιστη προτεραιότητά μας.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Άδα Κατσαούνη	Σοφία Κατσούλα
Παναγιώτης Κατσαρός	Δημήτρης Λυρίτσας
Γιάννης Αβαρκιώτης	Νικόλαος Νάκης
Κώστας Ανδριόπουλος	Θεόδωρος Παναγιώτου
Αργύρης Ανέστης	Ανδρέας Τερζιμπασής
Γεράσιμος Γκασούκας	Χριστίνα Τσαγκλή
Θωμάς Καμενόπουλος	

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ: omodikia@gmail.com

«Οι απόψεις που εκφράζονται στα ενυπόγραφα άρθρα απηχούν αποκλειστικά τις θέσεις των υπογραφόντων».

Εξώφυλλο: Κέλλυ Σταμούλη, Δικηγόρος Αθηνών

Σχεδιασμός - Εκτύπωση
Διάτυπος Δ.Σ. Κρανίου & Σία Ο.Ε.

Ζαλοκώστα 8 | 10671 Αθήνα
Τ. 210 3631 306-307
info@diatypos.gr

www.diatypos.gr

Κωνσταντίνος Α. Ρίζος
Δ.Ν. – Δικηγόρος,
Σύμβουλος ΔΣΑ

Τι κάνει ο Σύλλογος;

Το συνηθέστερα διατυπούμενο, όχι πάντα καλόπιστο, ερώτημα, του οποίου συχνά γινόμαστε δέκτες όσοι ασχολούμαστε με τα κοινά του ΔΣΑ : « **Τι κάνει ο Σύλλογος;**»

Ας επιχειρήσουμε λοιπόν να απαντήσουμε με νηφαλιότητα και να παραθέσουμε με ψυχραιμία ορισμένες μόνο από τις δράσεις του Συλλόγου των τελευταίων μηνών, για να βγάλει ο καθένας τα συμπεράσματά του.

ΟΜΑΔΙΚΟ ΑΣΦΑΛΙΣΤΗΡΙΟ Δ.Σ.Α. – ΑΝΑΝΕΩΣΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Αμέσως μετά την καταγγελία της ισχύουσας έως 31.7.2021 συμβάσεως από την METLIFE κινήθηκαν όλες οι νόμιμες και διαφανείς διαδικασίες ανοικτού δημόσιου διαγωνισμού, ο οποίος γνωστοποιήθηκε σε όλες τις ασφαλιστικές. Εμφανίστηκε μόνον η «ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΙΣΤΗ», η οποία δήλωσε ετοιμότητα και ικανότητα να συνεχίσει τις ομολογουμένως πολύ απαιτητικές προβλέψεις του υφισταμένου προγράμματος, σε πάρα πολύ μεγάλο ποσοστό. Υπάρχει -προφανώς- αύξηση ασφαλιστρού σε σχέση με το ισχύον και κάποιες μεταβολές, η ουσία όμως και το σημαντικό είναι ότι μετά από σκληρές και έντονες διαπραγματεύσεις πετύχαμε ουσιαστικώς την συνέχιση του παλαιού προγράμματος για τους παλαιούς ασφαλισμένους και εν πολλοίς το ίδιο «πακέτο» για τους νεοεισερχόμενους. Πετύχαμε επίσης -μεταξύ άλλων- την «κλιμάκωση» των ασφαλιστρού, ώστε να μην καταβάλουν το ίδιο ποσό όλες οι ηλικίες και όλα τα μέλη (κύρια και προστατευόμενα). Το ασφαλιστρού αυξήθηκε ελάχιστα για τους μεγαλύτερους σε ηλικία αλλά παρέμεινε χαμηλό για τα εξαρτώμενα, μικρότερα σε ηλικία, μέλη. Το τελικό συνολικό αποτέλεσμα είναι ό,τι καλύτερο θα μπορούσε να επιτευχθεί με τις υφιστάμενες εν γένει συνθήκες. Οι δυσκολίες ήταν πολλές, όμως το θετικό αποτέλεσμα επιτεύχθηκε. Στα χέρια του Σώματος (αλλά και προς το συμφέρον του) ήταν να το «αγκαλιάσει». Και πράγματι το αγκάλιασε προς απογοήτευση των γνωστών φωνών της μόνιμης ανέξοδης διαμαρτυρίας και γκρίνιας. Απαιτείτο

η συμμετοχή 1.250 συναδέλφων και ήδη έως 30.7.2021 είχαν δηλώσει συμμετοχή περί τους 1.400.

ΝΕΕΣ ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΝΕΑ ΜΟΡΦΗ PORTAL

Εδώ και καιρό γίνεται συνεχής προσπάθεια για την προσθήκη νέων ψηφιακών υπηρεσιών, στην ευρύτερη προσπάθεια που κάνουμε για την ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης, αφειτέρου δε για κάποιες αλλαγές στην μορφή του portal. Έτσι, από την αρχή του καλοκαιριού, οι περισσότερες ψηφιακές υπηρεσίες, που έχουν δημιουργηθεί κατά το τελευταίο διάστημα, συγκεντρώθηκαν στο portal υπό το banner «Υπηρεσίες για Δικηγόρους» [αιτήσεις για ψηφιακές αποφάσεις, ροή μίνυσης, Κτιματολόγιο, υποβολή εγγράφων στις Εισαγγελίες, διάδραση με Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου κ.ά. πολλά].

Επίσης, νέες ψηφιακές υπηρεσίες λειτουργούν ή είναι υπό κατασκευή. Ξεχωρίζουν η (ήδη λειτουργούσα) «Χορήγηση Αντιγράφου Πρακτικών Δημοσιευμένης Διαθήκης» και η (υπό κατασκευή) «Λήψη Πιστοποιητικών ή Ληξιαρχικών Πράξεων από το Μητρώο Πολιτών». Παράλληλα, συνεχίζονται με αμείωτους ρυθμούς, τόσο οι χορηγήσεις νέων ψηφιακών υπογραφών σε συναδέλφους, όσο και οι ανανεώσεις τους στην εκάστοτε λήξη του έτους διάρκειάς τους. Δεν σταματάμε, η διευκόλυνση της καθημερινότητάς μας δια της ψηφιοποίησης όλων εκείνων των ενεργειών και διαδικασιών, που μας «έτρωγαν» χρόνο, δυνάμεις και υπομονή, συνεχίζεται με αμείωτους ρυθμούς! Αναμένουμε δε την υλοποίηση της εξαγγελίας του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης δια της έκδοσης Υπουργικής Απόφασης σχετικά με τη δωρεάν χορήγηση απομακρυσμένων υπογραφών για όλους με διάρκεια 3 ετών.

ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ ΑΣΚΟΥΜΕΝΩΝ

Με απόλυτη επιτυχία ολοκληρώθηκαν στις 6.6.2021 οι εξετάσεις των υποψηφίων δικηγόρων Α' Εξεταστικής Περιόδου 2021 στην περιφέρεια του Εφετείου Αθηνών. Είναι οι πρώτες εξετάσεις που διενεργήθηκαν με ευθύνη των Δικηγορικών Συλλόγων της χώρας και μάλιστα σε μια σημαντικά επιβαρυνμένη υγειονομικά περίοδο και με ιδιαίτερα αυξημένη συμμετοχή υποψηφίων, λόγω του ότι δεν διενεργήθηκαν από το Υπουργείο Δικαιοσύνης οι εξετάσεις της Β' Εξεταστικής Περιόδου 2020. Οι εξετάσεις πραγματοποιήθηκαν με απόλυτη ασφάλεια, πλήρη τήρηση των μέτρων πρόληψης και προστασίας κατά του COVID-19, και με

οργανωτική επιτυχία, προφορικά την 28-29-30 Μαΐου στη Λεόντειο Σχολή Αθηνών και 5-6 Ιουνίου στο Πρωτοδικείο Αθηνών (κτίρια 8 και 9 της πρ. Σχολής Ευελπίδων). Λόγω της νομοθετικής παρέμβασης που ζητήσαμε προκειμένου οι εξετάσεις να διενεργηθούν προφορικά, θα επιστραφούν εντός του Αυγούστου 2021 εξέταστρα που είχαν καταβληθεί από υποψηφίους. Τα αποτελέσματα εκδόθηκαν αμέσως και ήδη οι επιτυχώντες εγγράφονται στο Σύλλογο. Οι γνωστές καθυστερήσεις στην διενέργεια των εξετάσεων και ιδίως στην έκδοση των αποτελεσμάτων τον καιρό που το Υπουργείο Δικαιοσύνης είχε την ευθύνη της διεξαγωγής τους είναι πλέον παρελθόν.

ΕΠΙΔΟΤΟΥΜΕΝΗ ΑΣΚΗΣΗ ΣΕ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΑ ΚΑΙ ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΕΣ - ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΚΑΙ ΔΙΚΗΓΟΡΙΚΕΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ

Υλοποιείται το πρόγραμμα «Πρακτική άσκηση αποφοίτων νομικών σχολών για την απόκτηση άδειας ασκήσεως επαγγέλματος δικηγόρου», το οποίο υλοποιείται από το Υπουργείο Δικαιοσύνης και συγχρηματοδοτείται από το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα του ΕΣΠΑ «Ανταγωνιστικότητα, Επιχειρηματικότητα και Καινοτομία» με πόρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και εθνική χρηματοδότηση. Το πρόγραμμα απευθύνεται σε πρώτη φάση σε 1200 ωφελούμενους ενώ συνολικά 2400 Απόφοιτοι Νομικών σχολών θα πραγματοποιήσουν το σύνολο της προβλεπόμενης υποχρεωτικής άσκησης, διάρκειας 18 μηνών μέσω του συγχρηματοδοτούμενου προγράμματος. Οι ασκούμενοι Δικηγόροι θα απασχοληθούν επ'αμοιβή για 12 μήνες σε Δικαστήρια/Εισαγγελίες της χώρας και για 6 μήνες σε Δικηγόρο/Δικηγορική Εταιρεία. Η αμοιβή ανέρχεται σε 600 ευρώ. Το πρόγραμμα θα υλοποιηθεί σε τέσσερις κύκλους διάρκειας 18 μηνών έκαστος. Ήδη από τις πρώτες ημέρες το ενδιαφέρον είναι αυξημένο και περίπου 500 δικηγορικά γραφεία και δικηγορικές εταιρείες έχουν ζητήσει να συμμετάσχουν. Αναμένεται στις αρχές Αυγούστου να ανακοινωθεί η δυνατότητα να ξεκινήσει η απασχόληση στα δικηγορικά γραφεία και τις δικηγορικές εταιρείες και να συνεχιστεί σε Δικαστήρια και Εισαγγελίες.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΤΑ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΑ ΜΑΣ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Σημαντικές και καθημερινές είναι οι παρεμβάσεις μας στα ασφαλιστικά μας ζητήματα: Για πρώτη φορά φέτος, με τη δική μας πίεση, η

επιστροφή πιστωτικών υπολοίπων γραμματίων 2020 έλαβε χώρα εντός του Απριλίου 2021 (η επιστροφή 2019 έγινε 30.12.2020). Αναδείξαμε με έμφαση και οδηγήσαμε σε επίλυση το χρονίζον θέμα της συνυπευθυνότητας των συναδέλφων συνδίκων πώχευσης για τις ασφαλιστικές οφειλές της πτωχής επιχείρησης. Αναδείξαμε την ανάγκη παροχής δυνατότητας ρύθμισης και των οφειλών της πανδημίας, ήδη το θέμα ρυθμίζεται νομοθετικά και θα ρυθμίζονται σε έως 72 δόσεις οι οφειλές 2^{ου} 2020 έως και 6^{ου} 2021. Έχουν ξεκινήσει και εξοφλούνται ληξιπρόθεσμες παροχές υγείας παλαιότερων ετών (και προ του 2012) που έχουν εκκαθαριστεί με μέριμνα του ΔΣΑ και έχουν σταλεί στον e-ΕΦΚΑ για πληρωμή. Η απασχόληση εκπαιδευμένων από τον e-ΕΦΚΑ συναδέλφων για την έκδοση συντάξεων, παρά τα σημαντικά προβλήματα που έχουμε επισημάνει, ανοίγει μια νέα διέξοδο για πολλούς συναδέλφους στο σημαντικό αυτό αντικείμενο της κοινωνικής ασφάλισης. Το στοίχημα είναι καθημερινό και κερδίζεται ως τώρα, με πείσμα και όρεξη. Συνεχίζουμε.

PARKING ΕΦΕΤΕΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Ο ΔΣΑ έχοντας λάβει υπόψη την πρόσφατη διάταξη του άρθρου 140 του ν.4782/2021, με την οποία προβλέπεται, η αυτοδίκαιη ex lege οριστική παραλαβή του προβαίνει σε όλες τις επιβαλλόμενες ενέργειες, προκειμένου σε συνεργασία με τα συναρμόδια Υπουργεία Υποδομών και Δικαιοσύνης, να αξιοποιηθεί ο εγκαταλειφθείς επί 15ετία και πλέον υπόγειος χώρος στάθμευσης 2.500 θέσεων. Ήδη κλιμάκιο του ΔΣΑ επισκέφθηκε στις 8.6.2021, τον σε τρία (3) επίπεδα υπόγειο χώρο στάθμευσης (parking), στο Εφετείο – Ειρηνοδικείο Αθηνών συνολικού αριθμού 2.500 θέσεων στάθμευσης. Στις 29.7.2021 υπεβλήθη αίτημα από τον εκπρόσωπο του ΔΣΑ στο Δ.Σ. του ΤΑΧΔΙΚ προς το Δ.Σ. του ΤΑΧΔΙΚ προκειμένου στην αμέσως προσεχή συνεδρίασή του να συζητηθεί και ολοκληρωθεί η αυτοδίκαιη παραλαβή του συγκροτήματος κτιρίων του Εφετείου και Ειρηνοδικείου Αθηνών, συμπεριλαμβανομένου του υπογείου parking, σε εκτέλεση των διατάξεων του άρθρου 140 παρ. 8 του ν. 4782/2021. Ήδη το ανωτέρω αίτημα έγινε δεκτό από το Δ.Σ. του Τ.Α.ΧΔ.Ι.Κ. Μια σημαντική ανάσα για όλους τους συναδέλφους πρόκειται να δοθεί και για το λόγο αυτό συνεχίζουμε να εργαζόμαστε με αμείωτη ένταση για την ολοκλήρωση της παραλαβής.

ΚΑΡΤΕΣ ΑΠΕΡΙΟΡΙΣΤΩΝ ΔΙΑΔΡΟΜΩΝ ΟΑΣΑ

Επετεύχθη η συμφωνία με τη διοίκηση του ΟΑΣΑ για την πραγματοποίηση έκπτωσης 25% στην ονομαστική αξία της ετήσιας κάρτας απεριόριστων διαδρομών για τους δικηγόρους και ασκούμενους δικηγόρους Αθηνών και Πειραιώς. Η μη επίτευξη του απαραίτητου αριθμού συμμετεχόντων αναγκαστικά περιόρισε την έκπτωση σε 13%. Πρόκειται ωστόσο και πάλι για συμφέρουσα προσφορά για τους συναδέλφους που κινούνται με τα λεωφορεία του ΟΑΣΑ.

ΝΕΟΣ ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ

Μετά από 20 χρόνια ο Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών αναβαθμίζει τις υπηρεσίες της Τράπεζας Νομικών Πληροφοριών «ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ» με σκοπό να συνεχίσει την απρόσκοπτη, ισότιμη πρόσβαση στην γνώση όλων των Δικηγόρων της Αθήνας αλλά και όλης της χώρας. Το ακριβές έργο που θα πραγματοποιηθεί και θα αναβαθμίσει τις παρεχόμενες στους συνδρομητές υπηρεσίες του, είναι σημαντικό:

- 1) Μεταφορά της Τ.Ν.Π. «ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ» στο G-Cloud
- 2) Δημιουργία mobile Portal (m.dsnet.gr).
- 3) Προμήθεια και εγκατάσταση του απαραίτητου λογισμικού για την υποστήριξη της λειτουργίας των βάσεων δεδομένων και των εφαρμογών που θα αναπτυχθούν στις υποδομές του G-Cloud. Περιλαμβάνεται και η προμήθεια του αντίστοιχου έτοιμου συστημικού λογισμικού και αδειών χρήσης.
- 4) Αναβάθμιση υπαρχουσών εφαρμογών για την εξυπηρέτηση των εσωτερικών χρηστών.
- 5) Αναβάθμιση υπαρχουσών εφαρμογών για την εξυπηρέτηση των δικηγόρων -εξωτερικών χρηστών στην αναζήτηση, την άντληση, την εμφάνιση δεδομένων.
- 6) Ανάπτυξη εφαρμογών εξαγωγής δεδομένων από τις υπάρχουσες βάσεις δεδομένων και εισαγωγή τους στις νέες βάσεις.
- 7) Αναβάθμιση εφαρμογών διαχείρισης, εισαγωγής και μεταβολής των δεδομένων από τους χρήστες.
- 8) Ανάπτυξη εφαρμογών βελτιστοποίησης αναζήτησης, εμφάνισης αποτελεσμάτων.
- 9) Ενιαίο περιβάλλον πρόσβασης για τους δικηγόρους.
- 10) Παροχή υπηρεσιών συντήρησης και τεχνικής υποστήριξης των συστημάτων για δύο τουλάχιστον έτη.

- 11) Δημιουργία εφαρμογής εξαγωγής δεδομένων και import σε SQL σχήμα βάσης.
- 12) Δημιουργία mobile Portal (m.dsnet.gr).
- 13) Εκπαίδευση Προγραμματιστών – Admin στην χρήση εργαλείων ανάπτυξης του Συστήματος διάρκειας 100 ωρών.

Το έργο θα παραδοθεί από την Ανάδοχο μέσα στο Φθινόπωρο του 2021. Ήταν καιρός ο ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ να μπει σε νέα εποχή.

ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ MyData

Μετά από πιέσεις του δικηγορικού σώματος και των λοιπών επαγγελματικών φορέων το Υπουργείο Οικονομικών ανακοίνωσε στις 30.6.2021 ότι παρατείνεται ο χρόνος έναρξης της υποχρεωτικής διαβίβασης παραστατικών εσόδων στην πλατφόρμα my DATA. Η Συντονιστική Επιτροπή της Ολομέλειας των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων Ελλάδος, λαμβάνοντας υπόψη ότι, δεν έχει ολοκληρωθεί από την πλευρά της ΑΑΔΕ η δωρεάν εφαρμογή έκδοσης και διαβίβασης των φορολογικών στοιχείων δικηγόρων στην πλατφόρμα MY DATA «τιμολογίερα», παρά το γεγονός ότι έχουν ολοκληρωθεί οι παρεμβάσεις των φορολογικών συμβούλων της Ολομέλειας (κ.κ. Μπακάλη Ευσταθίου και Τσουρουφλή Ανδρέα) ως προς την παραμετροποίηση των δεδομένων σε αυτήν, ζήτησε από την ΑΑΔΕ την αναβολή έναρξης εφαρμογής του μέτρου, που έχει οριστεί για 1.7.2021, μέχρις ότου τεθεί προς χρήση των δικηγόρων η σχετική εφαρμογή. Κατόπιν της χορηγηθείσας παράτασης, από 1.10.2021 διαβιβάζουν υποχρεωτικά τα παραστατικά εσόδων τους, που εκδίδουν από την ημερομηνία αυτή και μετά:

- Οι επιχειρήσεις (φυσικά και νομικά πρόσωπα) με διπλογραφικά βιβλία με τζίρο άνω των 50.000 €.
- Οι επιχειρήσεις (φυσικά και νομικά πρόσωπα) με απλογραφικά βιβλία με τζίρο άνω των 100.000 €.

Από 1.11.2021 διαβιβάζουν υποχρεωτικά τα παραστατικά εσόδων τους όλες οι υπόλοιπες επιχειρήσεις.

Τα παραστατικά εσόδων που έχουν εκδώσει ή θα εκδώσουν οι επιχειρήσεις μέχρι την ημερομηνία έναρξης υποχρεωτικής διαβίβασης, πρέπει να διαβιβαστούν στην πλατφόρμα του myDATA το αργότερο έως την 31.03.2022.

HELP DESK ΓΙΑ ΕΣΠΑ ΔΙΚΗΓΟΡΩΝ

Στο πλαίσιο της Δράσης για την ενίσχυση των αυτοαπασχολούμενων δικηγόρων με κρατική επιχορήγηση ανώτατου ύψους έως 2.000 ευρώ για την αναβάθμιση της ψηφιακής υποδομής των δικηγορικών γραφείων τους από το Υπ. Ανάπτυξης και με πρόταση του Προέδρου της Ολομέλειας και του ΔΣΑ κ. Δ. Βερβεσού λειτουργεί ήδη από τις 4/06/2021 help desk για την υποβοήθηση των συναδέλφων στην υποβολή των αιτήσεών τους και την ένταξή τους στο πρόγραμμα αυτό. Λόγω του μεγάλου αριθμού συναδέλφων που επικοινωνούν καθημερινά με το help desk, η λειτουργία του θα συνεχιστεί μέχρι την καταληκτική ημερομηνία υποβολής αιτήσεων (30.7.2021) ενώ έγιναν ενέργειες με την υποβολή αιτήματος στον αρμόδιο Υφυπουργό για την πιθανότητα ένταξης στους ωφελούμενους της Δράσης και των μελών/εταίρων δικηγορικών εταιρειών, δεδομένου ότι η συμμετοχή πάσης φύσεως νομικών προσώπων αποκλείεται από την Πρόσκληση του προγράμματος. Σε περίπτωση που έχει υποβληθεί εμπρόθεσμα αίτηση αλλά απορριφθεί για τυπικούς λόγους, θα δοθεί «2^η ευκαιρία» με την υποβολή νέας αίτησης έως τις 25.9.2021. Ο ΔΣΑ συνεχίζει να βρίσκεται δίπλα στα μέλη του, όπως σε κάθε παρόμοια δράση.

ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΑΣΘΕΝΕΙΣ ΣΥΜΠΟΛΙΤΕΣ ΜΑΣ

Σε σχέση με τα υπερχρεωμένα νοικοκυριά (Ν. 3869/10 και 4745/20), οι δράσεις του Συλλόγου συνίστανται σε:

- διατύπωση θέσεων του σώματος στην ακρόαση φορέων στη Βουλή
- Διενέργεια ηλεκτρονικού σεμιναρίου-WEBINAR
- έκδοση ηλεκτρονικού οδηγού υποβολής αίτησης επαναπροσδιορισμού
- Ηλεκτρονική και τηλεφωνική εξυπηρέτηση συναδέλφων για ζητήματα επαναπροσδιορισμού.

Μάλιστα με πρωτοβουλία μας χορηγήθηκαν τέσσερις (4) χρονικές παρατάσεις για την υποβολή αιτήσεων και παρατάθηκε από τις διοικήσεις των Ειρηνοδικείων η προθεσμία κατάθεσης προτάσεων, εξαιρέθηκε νομοθετικά ο Αύγουστος από τις προθεσμίες, παραμετροποιήθηκε η ηλεκτρονική πλατφόρμα. Σε σχέση με το Ν. 4738/20 (νέος πτωχευτικός), οι δράσεις του Συλλόγου συνίστανται σε:

- Διενέργεια ηλεκτρονικού σεμιναρίου-WEBINAR
- Απόφαση Ολομέλειας για αποχή Δικηγόρων από διαδικασίες πλειστηριασμού πρώτης κατοικίας ευάλωτων νοικοκυριών.

Δεν περιοριστήκαμε όμως στα ανωτέρω. Έγινε παρέμβαση για τη θέσπιση δεοντολογικού κανονισμού λειτουργίας των εταιρειών διαχείρισης απαιτήσεων και άμεση θεσμική αντίδραση σε καταγγελίες δικηγόρων για την αντιμετώπιση τους από εταιρεία διαχείρισης απαιτήσεων.

Είμαστε εδώ για την υπεράσπιση ιδίως των ασθενέστερων οικονομικά κοινωνικών ομάδων, δείχνοντας εμπράκτως την ευαισθησία και την αλληλεγγύη που αρμόζει στο λειτούργημά μας.

ΔΙΑΡΚΗΣ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗ ΥΨΗΛΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ – ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ HELP ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ

Η διαρκής επιμόρφωση των Δικηγόρων και δη με υψηλότερου επιπέδου μαθήματα ήταν και παραμένει πρωταρχική δέσμευση και σημαντικός στόχος. Ο ΔΣΑ έχει παράσχει σε συνεργασία με την αρμόδια διεύθυνση «HELP» του Συμβουλίου της Ευρώπης σειρά μαθημάτων στους Δικηγόρους – μέλη του στα πλαίσια των Προγραμμάτων «HELP» του ΣυμβΕυρ, με αντικείμενο την εφαρμογή της ΕΣΔΑ στην πράξη και την εξοικείωση με τις διαδικασίες ενώπιον του ΕΔΔΑ. Το ήδη υψηλότερο επίπεδο των διεθνών αυτών Προγραμμάτων «απογειώνουν» περαιτέρω οι καταλυτικές παρουσίες σημαντικότερων ομιλητών και διδασκόντων, με κορυφαία αυτή του τ. Προέδρου του ΕΔΔΑ, κ. Σισιλιάνο, υπό την επίβλεψη του οποίου διεξάγεται το τελευταίο εκ των ανωτέρω μαθημάτων.

Σε μια στήλη όπως η παρούσα προφανώς και δεν μπορούν να αναφερθούν τα πάντα. Σίγουρα μένουν να γίνουν κι άλλα στην κατεύθυνση της βελτίωσης της καθημερινότητας όλων μας. Οι παραπάνω δράσεις και παρεμβάσεις αν μη τι άλλο δείχνουν όμως ότι υπάρχει και σχέδιο και όρεξη. Συνεχίζουμε σε αυτό το δρόμο, και στο ερώτημα «τι κάνει ο Σύλλογος» απαντάμε με έργα.

Σοφία Κατσούλα
Δικηγόρος Αθηνών

SEXTORTION: Ανψυχητικές διαστάσεις στην Ελλάδα λόγω της αύξησης της χρήσης του διαδικτύου. Το ιδιαίτερο βάρος του δικηγόρου.

Η χρήση του διαδικτύου όπως και η τεχνολογία της πληροφορίας και της επικοινωνίας βρίσκεται στο ζενίθ της στην εποχή μας καθώς έχει εισχωρήσει πλέον στην καθημερινότητά μας με πολλαπλούς τρόπους. Δεν υπάρχει καμία απολύτως ενέργειά μας που να μη σχετίζεται πλέον με αυτό. Κι ενώ, ομολογουμένως, η ζωή των ανθρώπων έγινε ευκολότερη και οι δυνατότητες για τον καθένα πολλαπλασιάστηκαν, το έγκλημα δεν θα μπορούσε να μην παρεισφρήσει και σε αυτόν τον τομέα.

Σύμφωνα με το νέο μας Ποινικό Κώδικα (ν. 4619/2019), ως «ηλεκτρονικό έγκλημα» θεωρείται η αξιόποινη εγκληματική πράξη που τελείται με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών και συστημάτων επεξεργασίας δεδομένων και τιμωρείται με συγκεκριμένες ποινές από την ελληνική νομοθεσία. Ο βασικός διαχωρισμός των ηλεκτρονικών εγκλημάτων γίνεται ανάμεσα σε αυτά που τελούνται με τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών (computer crimes) και σε όσα τελούνται μέσω του διαδικτύου, τα λεγόμενα «κυβερνοεγκλήματα» (cyber crimes). Όσον αφορά τα εγκλήματα που τελούνται με τη

χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών (computer crimes) για την ελληνική ποινική νομοθεσία κολάσιμη είναι η παράνομη αντιγραφή απορρήτων δεδομένων όπως προσωπικών, η παράνομη χρήση ή πρόσβαση σε προγράμματα ή στοιχεία ηλεκτρονικών υπολογιστών, όπου περιλαμβάνεται το «hacking» και η απάτη με υπολογιστή.

Ωστόσο, το «κυβερνοέγκλημα» ή «cyber crime» μπορεί να πάρει πολλές μορφές και διαστάσεις όπως απάτες μέσω διαδικτύου, παιδική πορνογραφία, cracking, hacking, διακίνηση ή πειρατεία λογισμικού, εγκλήματα σχετικά με πιστωτικές κάρτες, διακίνηση ναρκωτικών ουσιών, καθώς και εγκλήματα στα chat rooms. Ιδιαίτερη κατηγορία, νέα για το βελγνεκές της χώρας μας, που γιγαντώνεται όλο και περισσότερο είναι το λεγόμενο «sextortion», διαδικτυακός εκβιασμός με «ροζ» περιεχόμενο. Ενδεικτικό της ανψυχητικής αυτής εξέλιξης είναι ότι η Διεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος χειρίστηκε περί τις 350 με 400 υποθέσεις το έτος 2020, ύστερα από καταγγελίες των θυμάτων. Στο διαδίκτυο υπάρχει, φαινομενικά, μια σχετική ανωνυμία, πράγμα που συντελεί στο γεγονός οι δράστες να τελούν πολύ πιο εύκολα ηλεκτρονικά εγκλήματα δίχως να σκέπτονται τις συνέπειες αυτών και δίχως να γνωρίζουν πως η ανωνυμία δεν υφίσταται επί του πραγματικού. Για να διαπιστωθεί ο τόπος και η ταυτότητα κάποιου εγκληματία, ύστερα από την καταγγελία του θύματος, απαιτείται ιδιαίτερος εξοπλισμός και γνώσεις αλλά, σε αρκετές περιπτώσεις, και αίτημα δικαστικής συνδρομής.

Στην περίπτωση του ηλεκτρονικού εγκλήματος «sextortion» ο θύτης δημοσιοποιεί φωτογραφίες ή βίντεο με διάφορες ερωτικές στιγμές, εν αγνοία πάντοτε του θύματος, με απώτερα οικονομικά κίνητρα ή πρόθεση εκδίκησης, την ώρα που τα θύματα βιώνουν μια πραγματική κακοποίηση. Το ανωτέρω έγκλημα εμπεριέχει πολλά γνωστά εγκλήματα του κοινού Ποινικού Κώδικος τα οποία συρρέουν στην περίπτωση αυτή και τα οποία πλέον διαπράττονται μέσω διαδικτύου και σαφώς διώκονται με βάση

τις υπάρχουσες διατάξεις του Ποινικού μας Κώδικος, όπως ενδεικτικά η δυσφήμιση (απλή και συκοφαντική) των άρθρων 362 και 363 του Π.Κ., η εξύβριση του άρθρου 361 Π.Κ., η απειλή του άρθρου 333 Π.Κ, η εκβίαση του άρθρου 385 Π.Κ και το πρώτον η παραβίαση του νόμου περί προσωπικών δεδομένων (Αρ.38 Ν. 4624/2019). Οι δράστες συχνά αποκτούν ερωτικό υλικό νόμιμα με την αφελέ συναίνεση και παράδοση αυτού από το ίδιο το θύμα ή και παρανόμως υποκλέποντάς το από το θύμα ή κάποιον οικείο του. Συνακόλουθα το δημοσιοποιούν προσβάλλοντας υπέρμετρα την τιμή και την υπόληψη του θύματος. Σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις προκαλείται ιδιαίτερος τρόμος στο θύμα για την προσωπική, επαγγελματική και κοινωνική του ζωή, γεγονός που το καθιστά ευάλωτο σε ενδεχόμενες απειλές του δράστη. Τα θύματα του καινοφανούς αυτού εγκλήματος συχνά προστρέχουν, όντας αδύναμα, σε δικηγόρο για τη νομική τους εκπροσώπηση αλλά και σε ψυχολόγο για την περαιτέρω εύθραυστη διαχείριση του ψυχισμού τους. Τα θύματα απευθυνόμενα σε δικηγόρο επιθυμούν πρωτίστως να εγκαλέσουν το έγκλημα με σκοπό να ανακαλυφθεί μέσω της κατάθεσης εγκλήσεως το άτομο-δράστης που διέρρευσε το βιντεοσκοπικό υλικό με άμεσο αποτέλεσμα ο δικηγόρος να καλείται να εξηγήσει-εξειδικεύσει δια της εγκλήσεως του στην εισαγγελική αρχή

-όχι τον νόμο- αλλά ζητήματα τεχνικής φύσεως κατ' αρχήν στο πλαίσιο προκαταρκτικής εξέτασης όπως τον τύπο παραγγελίας που απαιτεί κάθε ιστότοπος ή ακόμη περισσότερο κάθε μέσο κοινωνικής δικτύωσης. Σε αυτή την περίπτωση παρατηρείται συχνά το φαινόμενο να μην ο αρμόδιος εισαγγελέας να παραγγέλλει την Διεύθυνση Δίωξης Ηλεκτρονικού Εγκλήματος να λάβει τα απαραίτητα ίχνη, αλλά ο διαχειριστής ενός μέσου κοινωνικής δικτύωσης να μην τα αποδίδει λόγω ελλείψεως συγκεκριμένου τύπου (!).

Αξίζει, τέλος, να σημειωθεί ότι πολλές φορές στις υποθέσεις αυτής της φύσεως, μέχρι να ξεκινήσουν οι ανάλογες πράξεις διατήρησης ίχνων στα πλαίσια προκαταρκτικής εξέτασης, τα ίχνη των δραστών έχουν απωλεσθεί, αφού η διατήρησή τους είναι ιδιαίτερα βραχυπρόθεσμη από τους εκάστοτε ιστοτόπους. Η ραγδαία όμως είσοδος μας στην ψηφιακή εποχή, σε συνδυασμό με τα άλματα στον τομέα της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης ίσως να βοηθήσουν ώστε όλο και περισσότερες υποθέσεις να παίρνουν τον δρόμο της δικαιοσύνης με την άμεση ταυτοποίηση του δράστη.

Ευχαριστώ θερμά για την πολύτιμη συνδρομή κατά την συγγραφή του παρόντος, την συνεργάτιδα και φίλη κα Αγγελική Στασινού.

Ελένη Τροβά
Δικηγόρος, Δ.Ν.

Το ακαταδίωκτο που μας αξίζει

Το συνταγματικό ακαταδίωκτο των βουλευτών έφερε την Ελλάδα ενώπιον του ΕΔΔΑ πριν λίγα χρόνια. Με την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Συγγελίδης κατά Ελλάδος της 11ης Φεβρουαρίου 2010 (προσφυγή 24895/07), ο προσφεύγων παραπονέθηκε για παραβίαση του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ λόγω της αδυναμίας ποινικής δίωξης της βουλευτού τέως συζύγου του, για παραβίαση δικαστικών αποφάσεων σχετικά με το δικαίωμα επικοινωνίας με το τέκνο τους. Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο κατέληξε στο θεμελιώδες συμπέρασμα ότι το άρθρο 62 του ελληνικού Συντάγματος, ερμηνευόμενο υπό το φως της παρ. 1 του άρθρου 6 της ΕΣΔΑ, επιτρέπει στο ελληνικό κοινοβούλιο να αρνηθεί την άρση της ασυλίας ενός βουλευτή, μόνο εφόσον οι αποδιδόμενες σε αυτόν πράξεις συνδέονται αναμφίβολα με την κοινοβουλευτική του δραστηριότητα. Με δεδομένη την πρακτική της αρμόδιας επιτροπής της Βουλής επί έτη το άρθ. 62 Σ. απαιτήθηκε να αναθεωρηθεί. Οι βουλευτές γνωρίζουν πλέον τα όρια των δικαιωμάτων τους και το νόημα της διάταξης που τους πρόσφερε αυτό το σημαντικό προνόμιο. Όμως η νομοθεσία δεν έπαψε να θεσπίζει «ακαταδίωκτα» για κατηγορίες προσώπων που έκρινε ότι όφειλε να προστατέψει. Μία τέτοια ρύθμιση ήταν αυτή που αφορούσε τις διοικήσεις των τραπεζικών ιδρυμάτων και σχετιζόταν ιδίως με το αδίκημα της απιστίας.

Με την απόφαση 158/2021 ο Άρειος Πάγος έκρινε συνταγματικό πριν λίγες εβδομάδες το λεγόμενο ακαταδίωκτο των τραπεζικών στελεχών. Στην πρόσφατη απόφαση του ΑΠ λοιπόν κρίθηκε ότι παύει οριστικά κάθε δίωξη που είχε ασκηθεί για το αδίκημα της απιστίας

σε βαθμό κακουργήματος για στελέχη τραπεζών για δανειοδοτήσεις ιδιωτών - επιχειρηματιών ή κομμάτων και «απαγορεύει» ρητά και κατηγορηματικά την άσκηση για το ίδιο αδίκημα στο μέλλον, εάν δεν υπάρχει σχετική έγκληση των αρμοδίων οργάνων της τράπεζας και εντός τριών μηνών από την διάπραξη του αδικήματος!

Ο Άρειος Πάγος δηλαδή έκρινε συνταγματική τη διάταξη του νέου Ποινικού Κώδικα, που προβλέπει ότι σ' αυτές τις περιπτώσεις δίωξη δεν μπορεί να ασκηθεί αυτεπαγγέλτως από εισαγγελείς, αλλά μόνον αν υποβληθεί έγκληση από την -ενδεχομένως - ζημιωθείσα τράπεζα. Η διάταξη που ίσχυε πριν από την ψήφιση του νέου Ποινικού Κώδικα και άφηνε έκθετα τα τραπεζικά στελέχη σε πρωτοβουλίες εισαγγελικών αρχών ή τρίτων, τροχοπέδη στις προσπάθειες των τραπεζών να εκκαθαρίσουν τα προβληματικά τους χαρτοφυλάκια, προχωρώντας σε ρυθμίσεις και αναδιαρθρώσεις δανείων. Αποτελούσε ακόμη επικρεμάμενη απειλή για τραπεζίτες που υπέγραφαν νέες δανειακές συμβάσεις για μεγάλα ποσά χρηματοδοτήσεων.

Η ενδεικτική αναφορά των δύο αυτών περιπτώσεων θέτει το πλαίσιο της σχέσης του εθνικού μας νομοθέτη με τους εκάστοτε προστατευόμενους παράγοντες του δημόσιου και του ιδιωτικού βίου. Ο Έλληνας πολίτης με το μεσογειακό του ταπεραμέντο εξαγριώνεται και αντιδρά σε τέτοιου είδους διατάξεις ξεχνώντας το πλαίσιο που επιφύλαξε στον εαυτό του και το πολιτικό του περιβάλλον εδώ και δεκαετίες. Και ναι, είναι πολλές οι διατάξεις που καταλήγουν σε ακαταδίωκτα, σκούπες, αθώωσης και εκ των υστέρων ή εκ των προτέρων ασυλίες. Οφείλουμε να το γνωρίζουμε. Προς τι λοιπόν ο αλληλοσπαραγμός;

Δεν έχει περάσει ο αναγκαίος χρόνος για τη λήψη της απόφασης του Αρείου Πάγου 158/2021 και το τουίτερ συμπεριλαμβανομένων και των λοιπών social media φρύαξαν για το ακαταδίωκτο της Επιτροπής των Λοιμωξιολόγων της Εθνικής Επιτροπής Προστασίας της Δημόσιας Υγείας έναντι του Covid-19.

Στο άρθρο 4 της τροπολογίας που κατατέθηκε στο Σχέδιο Νόμου « Κώδικα Δικαστικών Υπαλλήλων» και ψηφίσθηκε ήδη ορίζεται ότι :

«Ευθύνη των μελών της Εθνικής Επιτροπής Προστασίας της Δημόσιας Υγείας έναντι

του κορωνοϊού COVID-19, της Επιτροπής Αντιμετώπισης Εκτάκτων Συμβάντων Δημόσιας Υγείας από Λοιμογόνους Παράγοντες και της Εθνικής Επιτροπής Εμβολιασμών Τα μέλη της Εθνικής Επιτροπής Προστασίας της Δημόσιας Υγείας έναντι του κορωνοϊού COVID-19, της Επιτροπής Αντιμετώπισης Εκτάκτων Συμβάντων Δημόσιας Υγείας από Λοιμογόνους Παράγοντες και της Εθνικής Επιτροπής Εμβολιασμών, δεν ευθύνονται, δεν διώκονται και δεν εξετάζονται για γνώμη που διατύπωσαν ή ψήφο που έδωσαν κατά την άσκηση των καθηκόντων τους στο πλαίσιο της λειτουργίας των ως άνω Επιτροπών. Δίωξη επιτρέπεται μόνο για συκοφαντική δυσφήμιση ή εξύβριση.»

Η συγκεκριμένη διάταξη στοχεύει να προστατέψει τους ανθρώπους που καθόρισαν τα του βίου μας τους τελευταίους μήνες από την πιθανή δίωξη για αδικήματα ιδίως παράβασης καθήκοντος δεδομένου ότι είναι μέλη Επιτροπών. Θα μπορούσε να φαντασθεί κανείς και άλλα αδικήματα βέβαια καθώς και πολλές αγωγές αποζημίωσης.

Κάποια κόμματα ισχυρίζονται μάλιστα ότι η διάταξη είναι αντισυνταγματική, χωρίς να αναλογίζονται την ποικιλία ανάλογων ρυθμίσεων που η έννομη τάξη προσφέρει αφειδώς και δεχόμαστε συνθήτως αδιαμαρτύρητα.

Η πρόσφατη νομολογία του Αρείου Πάγου δεν φαίνεται να βοηθά προς την κατεύθυνση πιθανής αντισυνταγματικότητας της διάταξης ενώ η νομολογία του ΕΔΔΑ προτάσσοντας την αναλογικότητα θα οδηγούσε ενδεχομένως σε ανάλογα συμπεράσματα καθώς οι απόψεις για τον Covid και την αποτροπή του μόνο δόλιες δεν θα μπορούσαν να θεωρηθούν.

Από την αγιοποίηση κάποιων στελεχών της Εθνικής Επιτροπής Προστασίας της Δημόσιας Υγείας μέχρι το ανάθεμα λίγοι μήνες δρόμος και παρά τις ευαισθησίες κάποιων γιατρών που προσβλέπουν στην ευθύνη τους παρά το κείμενο της διάταξης το οποίο αποποιούνται «πώς τάχα;» η αλήθεια είναι ότι παράβαση καθήκοντος πλέον δεν υπάρχει για τα μέλη της Επιτροπής αυτής.

Είναι λοιπόν αλήθεια ότι στη χώρα μας όλα γίνονται αζημίως όταν πρόκειται για τους ισχυρούς; Δίχως επιρρηματικό προσδιορισμό (ευτυχώς ή δυστυχώς) αυτό μοιάζει να

είναι αλήθεια. Τουλάχιστον όσον αφορά το νομοθέτη. Το νομοθέτη που εμείς επιλέξαμε βέβαια. Οι περιπτώσεις που αναφέρθηκαν δεν είναι οι μόνες ούτε οι διατάξεις που ρυθμίζουν ανάλογα ζητήματα είναι πανομοιότυπες. Τα εγκλήματα τύπου συχνά παραγράφονται, άλλα εγκλήματα παραγράφονται εν επιδικία και ακόμη περισσότερα λησμονούνται. Εξάλλου και για τους αδύναμους επιφυλάσσει ο νομοθέτης τακτικά «νόμους σκούπα» ώστε να επιστρέφουν στις δικές τους κανονικότητες απερίσπαστοι.

Οι ασίκοροι στο τουίτερ ας το μάθουν όταν ξεσπούν: γελά καλύτερα όποιος γελά τελευταίος. Προφανώς, όσοι επιβιώσουμε του Covid φυσικά, πνευματικά ή ηθικά θα ξεχάσουμε τα «μέτρα» κάποια στιγμή και θα ξεχουθούμε στους δρόμους περιχαρείς όταν τα μέτρα περιοριστούν. Όπως ακριβώς συνέβη με τους δοσίλογους, όπως συνέβη με τόσες ομάδες πληθυσμού που συνθέτουν αυτό που είμαστε σήμερα: μια κοινωνία λήθης χωρίς ευθύνη. Εμείς το εμφυσήσαμε το νέφος, μαζί τα φάγαμε, η κάθαρση δεν επήλθε ποτέ. Η Ιστορία επαναλαμβάνεται λοιπόν ως παρωδία της ευχής για τιμωρία και της ανάγκης για επιβίωση: διότι η επιβίωση προϋποθέτει τη λησμονιά.

Διάταξη μέλλουσας λήθης για επιλήσμονες πολίτες δεκαετιών και η παρούσα, διάταξη αποκαρδιωτική για δικηγόρους με ακονισμένες πέννες, διάταξη που συνεχίζει την παράδοση με την οποία επιβιώσαμε: σαν τις επαναλαμβανόμενες νομιμοποιήσεις των αυθαιρέτων δηλαδή. Αλήθεια ποιος θα ρίσκαρε να τιμωρηθεί για το αυθαίρετό του;

Οι κραυγές πάντα βοηθούν άλλωστε στην εκτόνωση της οργής και την επιβεβαίωση της ανομίας: γιατί ποιος θα τολμούσε να νομοθετήσει χωρίς ακαταδίωκτο, ποιος θα άντεχε να αποφανθεί για την υγεία και τον οικονομικό μαρασμό της μικρότερης ταβέρνας αν δεν υπήρχαν εκείνοι, οι έχοντες επίγνωση των συνεπειών της νομοθέτησης στην οποία προβαίνουν, που πνίγουν το θυμό τους σε ένα, ακόμη ένα ποτηράκι επιστρέφοντας στη μεζονέτα που αποκτήθηκε με δάνειο τραπεζιτών με ασυλία, μεθυσμένοι από τον ίλιγγο του οδηγού όπως γουστάρω (και έχω και ακαταδίωκτο);

Στάθης Αναλυτής
Δικηγόρος
Αντιπρόεδρος Δ.Σ.Α.

Η μελέτη των Γενοκτονιών και το Δικαίωμα στην Μνήμη.

Σύμφωνα με την Διακήρυξη του ΟΗΕ από την 9η Δεκεμβρίου του 1948 και τη Σύμβαση για την πρόληψη και την τιμωρία του εγκλήματος της Γενοκτονίας, ως Γενοκτονία καλείται: «μια από τις ακόλουθες πράξεις που λαμβάνει χώρα με στόχο την ηθελημένη καταστροφή, ή τον αφανισμό ενός μέρους, ή μιας ολόκληρης εθνικής, φυλετικής ή θρησκευτικής ομάδας ανθρώπων: Την δολοφονία μελών της ομάδας αυτής. Την πρόκληση σοβαρών σωματικών ή ψυχολογικών τραυμάτων σε μέλη της ομάδας. Την ηθελημένη επέμβαση στις συνθήκες ζωής των ομάδων αυτών, με στόχο τον φυσικό αφανισμό τους. Την επιβολή μέτρων με στόχο τον εμποδισμό των γεννήσεων εντός της ομάδας αυτής. Και τέλος την βίαιη μετατόπιση παιδιών από την ομάδα αυτή σε μια άλλη ομάδα ανθρώπων».

Από τα τέλη της δεκαετίας του '80 τόσο στη χώρα μας, όσο και διεθνώς, πρωτοπόροι διανοούμενοι, ενεργοί-δημοκρατικοί πολίτες του κόσμου, ανθρωπιστές, ξεκίνησαν ένα μεγάλο αγώνα για την αναγνώριση των γενοκτονικών εγκλημάτων του επώδυνου 20ου αιώνα.

Ο 20ος αιώνας όσον αφορά το ελληνικό έθνος είχε μια τραγική εμπειρία και ιδιαιτερότητα. Γνώρισε σε βάρος του τόσο το έγκλημα της Γενοκτονίας και του ξεριζωμού, το Ολοκαύτωμα του Ανατολικού Ελληνισμού στην Μικρά Ασία-Ιωνία και στον Πόντο την περίοδο 1914-1923, όσο και τα Ολοκαυτώματα της Κατοχής σε όλη την Ελλάδα την περίοδο 1941-1944. Βίωσε δηλαδή στο πετσί του τη βαρβαρότητα των πλέον μαζικών ιδεολογιών-μηχανών θανάτου του 20ου αιώνα, του κεμαλισμού-οθωμανισμού

και του ναζισμού. Εκτός όμως από γενοκτονίες, γνώρισε και επιχειρήσεις εθνοκάθαρσης στην Κων/πολη, την Ίμβρο, την Τένεδο, την Ανατ. Θράκη, την Βόρειο Ήπειρο. Αλλά και την εισβολή, κατοχή και εθνοκάθαρση της Βόρειας Κύπρου.

Το ελληνικό κοινοβούλιο έχει αναγνωρίσει ως ημέρες μνήμης της Γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου την 19η Μαΐου (ν. 2193/94), της Γενοκτονίας των Αρμενίων την 24η Απριλίου (ν. 2397/1996), της Γενοκτονίας των Ελλήνων της Μικράς Ασίας την 14η Σεπτεμβρίου (ν. 2645/1998), του Ολοκαυτώματος των Ελλήνων Εβραίων την 27η Ιανουαρίου (ν. 3218/2004).

Η τάση αυτή, το ενδιαφέρον, η αφύπνιση, οι αγώνες για το δικαίωμα στη μνήμη, ήταν και είναι μια διεθνής και δυναμική κίνηση του παρόντος. Πολυκεντρική και πολυεπίπεδη. Πολιτική και επιστημονική. Είναι μια τάση της Ιστορίας.

Αντίστοιχες αναγνωρίσεις ημερών μνήμης για γενοκτονικά εγκλήματα έχουν ψηφιστεί ήδη από πολλά εθνικά κοινοβούλια, από ευρωπαϊκούς θεσμούς, από φορείς τοπικής και περιφερειακής αυτοδιοίκησης.

Η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ με την ιστορική απόφασή της στις 2-11-2005 αναγνώρισε την 27η Ιανουαρίου ως διεθνή ημέρα μνήμης για τα θύματα του Ολοκαυτώματος από το ναζιστικό καθεστώς κατά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Η φετινή 106η επέτειος, από την έναρξη της γενοκτονίας των Αρμενίων από τους Νεότουρκους-που κυριαρχούσαν στην Οθωμανική Αυτοκρατορία και αποτέλεσαν πρόδρομο του κεμαλικού κινήματος - το 1915, υπήρξε ιστορική. Η επίσημη αναγνώρισή της από τον Πρόεδρο των ΗΠΑ, Τζο Μπάιντεν, σε συνέχεια της επίσημης αναγνώρισής της από το Κογκρέσο το 2019, είναι αποτέλεσμα του πολυδιάστατου, επίμονου, δίκαιου και εν τέλει επιτυχημένου αγώνα του αρμενικού έθνους, αλλά και της διεθνοπολιτικής συγκυρίας. Είναι η δύναμη της Ιστορίας, αλλά και της Πολιτικής, η συνάντησή τους.

Η νευρική αντίδραση του τουρκικού κράτους, του θύτη, του ενόχου γενοκτονιών εθνών στην περιοχή της Μικράς Ασίας και της Ανατολικής Μεσογείου, που έκανε λόγο για «λαϊκισμό» στην ανακοίνωσή του είναι χαρακτηριστική.

Η επίσημη ελληνική πολιτική τάξη, αλλά και η θεσμική διάνοξη από το 1996 και μετά δεν

κινήθηκε σε ένα επίπεδο αντίστοιχο και ανάλογο με αυτό του παραδείγματος των Αρμενίων. Γι' αυτό η Ελλάδα δεν ήταν παρούσα στα ραντεβού της με την Ιστορία και την Πολιτική, το 2019 και το 2021. Η ευθύνη έχει βάθος τουλάχιστον μιας 25ετίας. Πρέπει να είμαστε ειλικρινείς.

Η δυναμική των ζητημάτων αυτών δεν είναι γραφειοκρατική έκδοση πολιτικάντικων ανακοινώσεων για εσωτερική κατανάλωση. Αντίθετα η κατεύθυνση πρέπει να είναι εκείνη της επιστημονικής εμβάθυνσης και της πολιτικής διεθνοποίησης με μια οπτική ανθρωπιστική-οικουμενική.

Στα βήματα αυτά κινήθηκε ο Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών με το Ψήφισμα για τη «Διεθνοποίηση της ημέρας μνήμης της γενοκτονίας των Ελλήνων του Πόντου» στις 15-11-2015 και σε συνέχεια αυτού με την εκδήλωση στο ΔΣΑ με θέμα «Το Ποντιακό ως Ευρωπαϊκό Ζήτημα. Η 19η Μαΐου Ευρωπαϊκή Ημέρα Μνήμης όλων των θυμάτων του κεμαλισμού» στις 22-9-2016 με τη συμμετοχή εκπροσώπων-βουλευτών ελλαδικών και κυπριακών κομμάτων που μετέχουν στον Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στην Κοινοβουλευτική Συνέλευση του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Είναι η στιγμή-έπρεπε να είχε γίνει χρόνια πριν-η χώρα να συντονιστεί με την Ιστορία και να αναπτύξει το επιστημονικό πεδίο της μελέτης των Γενοκτονιών. Έχει προταθεί ακόμη και η ίδρυση πανεπιστημιακού τμήματος σε διεθνή πρότυπα για την ιστορική μελέτη και ανάδειξη του εγκλήματος των Γενοκτονιών .

Ο Δικηγορικός Σύλλογος Αθηνών, πρέπει να αναλάβει σχετική πρωτοβουλία σε συνεργασία με τις Νομικές Σχολές της χώρας, αλλά όχι μόνον αυτές, καθώς το θέμα δεν έχει μόνο διαστάσεις διεθνούς δικαίου, δημοσίου και ποινικού, αλλά και ιστορίας, πολιτικής επιστήμης, κοινωνιολογίας, διεθνών σχέσεων, απαιτεί δηλαδή διεπιστημονικές προσεγγίσεις, αλλά περαιτέρω απευθυνόμενο και στα Υπουργεία Παιδείας, Εξωτερικών, Ανάπτυξης, Πολιτισμού. Στα πλαίσια αυτά και αξιοποιώντας την ευνοϊκή συγκυρία και τη διεθνοποίηση του ζητήματος, που προέκυψε από την αναγνώριση της γενοκτονίας των Αρμενίων από τον Πρόεδρο της Αμερικής, καλείται να διοργανώσει μια επιστημονική ημερίδα, αλλά και μια συλλογική παρέμβαση για την κατάθεση μιας ολοκληρωμένης πρότασης - που μπορεί να ενταχθεί στο σχεδιασμό και τη χρηματοδότηση του Ταμείου Ανάκαμψης καθώς προβλέπονται σχετικοί πόροι- ενός πανεπιστημιακού τμήματος διεθνοποιημένο για την μελέτη, πρόληψη, αλλά και τιμωρία των Γενοκτονικών Εγκλημάτων.

Για τέτοιες σπουδές, ο ΔΣΑ θα μπορούσε να εξετάσει και το ζήτημα χορήγησης υποτροφιών. Ο Κώδικας Δικηγόρων, αλλά και ο Κώδικας Δεοντολογίας του Δικηγορικού Λειτουργήματος εντάσσουν στον πυρήνα του σκοπού τους τέτοιες παρεμβάσεις-πρωτοβουλίες. Ο ΔΣΑ ανταποκρινόμενος στο θεσμικό του ρόλο έχει υποχρέωση , έχει χρέος έναντι της Ιστορίας να διαφυλάττει και να προασπίζει και το Δικαίωμα στη Μνήμη !

Έφη Κασιμάτη
Δικηγόρος

Η ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗ ως κοινή συνισταμένη σε πρόσφατα νομοθετήματα (ν. 4738/2020, 4745/2020, 4800/2021)

Η Διαμεσολάβηση ανήκει στους εξωδικαστικούς τρόπους επίλυσης εμπορικών και αστικών διαφορών.

Στην Ελλάδα ο θεσμός της Διαμεσολάβησης εισήχθη αρχικά με τον νόμο 3898/2010 που ενέταξε στην ελληνική έννομη τάξη την υπ' αριθμ. 2008/52/ΕΚ κοινοτική οδηγία. Ωστόσο ήδη διέπεται από τον εναρμονισμένο με τις ως άνω κοινοτικές διατάξεις νόμο 4640/2019, ο οποίος ψηφίστηκε τον Νοέμβριο 2020, δηλαδή λίγους μήνες πριν την εκδήλωση της πανδημίας covid-19.

Ως **Διαμεσολάβηση** νοείται η διαρθρωμένη διαδικασία με βασικά στοιχεία την εμπιστευτικότητα, την εξεμύθεια και την ιδιωτική αυτονομία. Μέσω της διαμεσολάβησης δύο ή και περισσότερα μέρη επιχειρούν εκουσίως και καλόπιστα, υποχρεωτικά με την παρουσία των πληρεξουσίων δικηγόρων τους να επιλύσουν μια διαφορά τους, καταλήγοντας σε μία κοινή αποδεκτή και βιώσιμη λύση.

Επίσης ως **Διαμεσολαβητής** νοείται ο «ουδέτερος τρίτος» που με κατάλληλο και

αμερόληπτο τρόπο αναλαμβάνει να διευκολύνει τα μέρη, ώστε να οδηγηθούν σε μία κοινή αποδεκτή λύση της διαφοράς τους με όρους που θα επιλέξουν τα ίδια με την συνδρομή των πληρεξουσίων δικηγόρων τους.

Το πλέον σημαντικό που κρίνεται δέον να επισημανθεί στο σημείο τούτο είναι, ότι εφόσον τα (αντίδικα) μέρη καταλήξουν σε συμφωνία, αυτή αποτυπώνεται σε έγγραφο που συντάσσουν οι πληρεξούσιοι δικηγόροι των μερών και εφόσον η εν λόγω συμφωνία κατατεθεί στην γραμματεία του αρμοδίου δικαστηρίου, αποκτά εκτελεστικότητα.

Κρίνεται δε δέον να μνημονευθεί πως ο νέος νόμος (4640/2019) καθιερώνει πριν την προσφυγή στο δικαστήριο την υποχρέωση προσφυγής στην Υποχρεωτική Αρχική Συνεδρία (ΥΑΣ), στην οποία υπαγόμενες διαφορές είναι α) οι περισσότερες οικογενειακές διαφορές, β) οι διαφορές που εκδικάζονται κατά την τακτική διαδικασία και υπάγονται στην καθ' ύλην αρμοδιότητα του Μονομελούς Πρωτοδικείου, εφόσον η αξία της διαφοράς υπερβαίνει το ποσό των τριάντα χιλιάδων (30.000,00€) και Πολυμελούς Πρωτοδικείου, όπως ορίζει ο ΚΠολΔ και γ) οι διαφορές για τις οποίες η έγγραφη συμφωνία των μερών προβλέπεται και είναι σε ισχύ ρήτρα διαμεσολάβησης.

Ωστόσο είναι «κοινό μυστικό» πως εδώ και πολλές δεκαετίες ένας από τους πολλούς τομείς που έχει αδιαμφισβήτητα πληγεί είναι μεταξύ άλλων και αυτός της Δικαιοσύνης. Τα δικαστήρια της χώρας μας από την εκδήλωση της πανδημίας τον Μάρτιο του 2020 παρέμειναν κλειστά για τις περισσότερες διαδικασίες με αποτέλεσμα μεγάλος όγκος υποθέσεων να αναβάλλονται και αποφάσεις να μην εκδίδονται άμεσα.

Αναπόφευκτα ο κορονοϊός ανέδειξε τις παθογένειες του συστήματος απονομής δικαιοσύνης με αποτέλεσμα ωστόσο μάλλον θετικό για τον θεσμό της διαμεσολάβησης. Και τούτο διότι μέσω της διαμεσολάβησης δίδεται η δυνατότητα χρόνιες αντιδικίες, γρήγορα και εύελικτα και με λιγότερο οικονομικό και ψυχικό κόστος, να επιλύονται με ασφάλεια και για τα δύο μέρη.

Καθόλου τυχαίο άλλωστε δεν μπορεί να είναι το γεγονός πως υπήρξε ρητή πρόβλεψη της διαμεσολάβησης σε όλα τα πρόσφατα νομοθετήματα, τόσο στο πεδίο εξωδικαστικής ρύθμισης και διευθέτησης του ιδιωτικού χρέους, όσο και στο πεδίο του οικογενειακού δικαίου.

Πιο συγκεκριμένα:

1. Με τον νόμο **4738/2020** που ισχύει ήδη από **1/6/2021** και που αφορά στην «**ρύθμιση οφειλών και την παροχή δεύτερης ευκαιρίας**», το όπως συνηθίζεται το τελευταίο διάστημα να αναφέρεται το «νέο πτωχευτικό δίκαιο», στο στάδιο του εξωδικαστικού μηχανισμού ρύθμισης οφειλών και συγκεκριμένα στο άρθρο 15 προβλέπεται το δικαίωμα του οφειλέτη να καταθέσει αίτημα διαμεσολάβησης εντός δέκα ημερών από τη λήψη πρότασης. Ωστόσο, για να προχωρήσει, θα πρέπει το αίτημα να γίνει δεκτό από την πλειοψηφία των χρηματοδοτικών φορέων.

2. Περαιτέρω με τον νόμο **4745/2020 για την επιτάχυνση της εκδίκασης των εκκρεμών υποθέσεων του νόμου 3869/2010**, του γνωστού τοις πάσι «νόμου Κατσέλη», προστέθηκε το άρθρο 4ΙΕ με το οποίο σε οποιοδήποτε στάδιο της διαδικασίας, κάθε διάδικος έχει τη δυνατότητα να προσκαλέσει τους υπόλοιπους διαδίκους, τους πιστωτές ή τον αιτούντα, σε απόπειρα εξωδικαστικής επίλυσης της διαφοράς με διαμεσολάβηση.

3. Τέλος, ήδη ο νεοψηφισθείς νόμος **4800/2021** επιφέρει μεταρρυθμίσεις στις σχέσεις γονέων και τέκνων και σε άλλα αναμφισβήτητα ευαίσθητα ζητήματα οικογενειακού δικαίου. Ισχύει μάλιστα από την 16^η/09/2021 πλην των άρθρων 4,16,27,20,21,22 και του Κεφ. Ζ', που ισχύουν ήδη από την 21^η /05/2021. Ειδικότερα προβλέπεται στο άρθρο 8, το οποίο ρητά τροποποιεί μετά από πολλές δεκαετίες το άρθρο 1514 του Αστικού μας Κώδικα και προβλέπει προσπάθεια εξωδικαστικής επίλυσης των διαφορών μεταξύ των γονέων μέσω της διαμεσολάβησης. Κρίνεται δέον μάλιστα στο σημείο αυτό να τονιστεί πως στο άρθρο 21 του ίδιου ως άνω νόμου γίνεται για πρώτη φορά αναφορά στον όρο του οικογενειακού διαμεσολαβητή, ο οποίος θα εγγράφεται μάλιστα και στο αντίστοιχο μητρώο.

Σε συνέχεια των ανωτέρω διαπιστώνουμε πως η διαδικασία αντιμετώπισης διαφορών έχει αρχίσει να αλλάζει και να φορά έναν μανδύα διάθεσης εξωδικαστικής επίλυσής τους προς το συμφέρον όλων μας.

Η Έφη Κασιμάτη, Δικηγόρος, Διαπιστευμένη Διαμεσολαβήτρια, Πιστοποιημένη DPO, Συντονίστρια στον Εξωδικαστικό Μηχανισμό Ρύθμισης οφειλών επιχειρήσεων (ν. 4469/2017) (kasimatilaw.gr)

ΦΑΚΕΛΛΟΣ

ΤΟ ΝΕΟ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟ

ΔΙΚΑΙΟ

Στο βασικό αφιέρωμα του παρόντος τεύχους παρουσιάζουμε μία πρώτη αποτίμηση της πρόσφατης μεταρρύθμισης του οικογενειακού δικαίου από δύο εκ διαμέτρου αντιτιθέμενες οπτικές, προκειμένου ο αναγνώστης να αποκτήσει σφαιρική εικόνα ως προς το νέο νομοθέτημα.

Γράφουν:
Ανδρέας Λοβέρδος,
Βουλευτής, πρ. Υπουργός
Ασημίνα Καούνη, Δικηγόρος

Ανδρέας Λοβέρδος
Βουλευτής ΠΑΣΟΚ-Κινήματος
Αλλαγής, πρ. Υπουργός

Συνεπιμέλεια, μία μερική νομοθετική παρέμβαση σύμφωνη με τη διεθνή τάση.

Τους προηγούμενους μήνες ζήσαμε στο δημόσιο διάλογο, με κάποια ένταση είναι η αλήθεια, την αντιπαράθεση σχετικά με την αναθεώρηση πτυχών του οικογενειακού δικαίου και συγκεκριμένα σχετικά με την άσκηση της γονικής μέριμνας των τέκνων και από τους δύο γονείς (συνεπιμέλεια). Πριν επεκταθώ, κρίνω σκόπιμο να επισημάνω ότι στην πρόσφατη νομοθετική πρωτοβουλία που έγινε νόμος που θα κριθεί στην πράξη φθάσαμε σχεδόν αποκλειστικά τοιμώ να πω εξαιτίας της προσωπικής πίεσης που άσκησα μέσα από την κοινοβουλευτική μου δραστηριότητα την τελευταία πενταετία. Επίσης κρίνω σκόπιμο να ξεκαθαρίσω ότι τάσσομαι, δίχως να έχω βιωματική σχέση με το ζήτημα, υπέρ της συνεπιμέλειας των τέκνων. Το θέμα έχει τεράστιο κοινωνικό ενδιαφέρον και έχει απασχολήσει τη νομική επιστήμη διεθνώς. Έχω την τιμή να εκφράζομαι δημοσίως εκπροσωπώντας το κόμμα που έκανε τη μεγάλη μεταρρύθμιση στο οικογενειακό δίκαιο, στις αρχές της δεκαετίας του '80. Κι έχω επίσης το προνόμιο να είμαι ο πολιτικός που έφερε εκ νέου το θέμα στη Βουλή και την επικαιρότητα, ήδη εδώ και αρκετά χρόνια, αφού είχα γίνει κοινωνός διαφόρων δυσλειτουργιών στην πράξη. Από την ενδελεχή μου μελέτη και το ενδιαφέρον, ως νομικού της πράξης, έχουν προκύψει οι σαφείς μου απόψεις.

Εκ των προτέρων ξεκαθαρίζω πως λόγω της φύσης του θέματος, ως βαθιά κοινωνικού, με έντονα ενίοτε βιώματα πολύ προσωπικού χαρακτήρα, αποδίδω πλήρη σεβασμό σε κάθε αντίθετη άποψη. Το θέμα δεν είναι από εκείνα που προσφέρονται για τη συνήθη αντιπαράθεση,

ούτε μεταξύ, ούτε εντός των κομμάτων. Ως πολιτικοί όμως, οφείλουμε να είμαστε χρήσιμοι και να προβλέπουμε ρυθμίσεις που δίνουν λύσεις και δεν περιπλέκουν τα ζητήματα.

Για να οριοθετήσουμε το θέμα, μιλάμε για τη «συνεπιμέλεια, σε περιπτώσεις υψηλής γονεϊκής σύγκρουσης». Λογικό, μια και στα δικαστήρια και στην αντιδικία φτάνουν οι περιπτώσεις στις οποίες δεν μπορεί να επιτευχθεί συμφωνία και κυριαρχούν οι αντιπαράθεσεις και οι εντάσεις.

Το θέμα ρυθμίζεται από το άρθρο 1511 ΑΚ. Ένα ιδιαίτερα ισορροπημένο άρθρο, ευθυγραμμισμένο με τη γενική αρχή που ισχύει παντού, που μιλά για το σεβασμό στο «βέλτιστο συμφέρον του τέκνου» και την ισότητα μεταξύ των γονέων. Από τη φαινομενικά όμως πλήρη και ισορροπημένη διατύπωση, έως τη διαπιστωμένη πράξη δεκαετιών, υπάρχει μεγάλο χάσμα. Σε αντίθεση με τη διεθνή τάση, που προκύπτει τόσο από τη νομοθεσία σειράς κρατών, όσο και την πλούσια επιστημονική βιβλιογραφία, που μιλά για την ανάθεση της γονικής μέριμνας (με διάφορους τρόπους) και στους δύο γονείς, στην Ελλάδα δεν ισχύει αυτό. Σε ποσοστό άνω του 90% η μέριμνα ανατίθεται αποκλειστικά στον ένα, δηλαδή τη μητέρα.

Στην ανάγκη να συμπλεύσουμε, όσο και όπου χρειάζεται, στη διεθνή τάση, επιχειρήθηκε μερική νομοθετική παρέμβαση, που εκκρεμούσε χρόνια. Ήδη και στην προηγούμενη Κυβέρνηση, 2 Υπουργοί είχαν εκφραστεί θετικά (Παρασκευόπουλος, Καλογήρου) και 1 αρνητικά (Κοντονής), όλοι με απόλυτα σεβαστή άποψη. Για να κρίνουμε αν η ρύθμιση συνιστά τελικά πρόοδο, πρέπει να δούμε αν η διατύπωσή της παρέχει την αναγκαία δυνατότητα στο Δικαστή (και πριν, στο Διαμεσολαβητή) για στάθμιση της κάθε περίπτωσης. Να μην αποδειχθεί δηλαδή υπερβολικά ειδική και δύσκαμπτη. Το κόμμα μου έχει προτείνει τη λειτουργία ειδικού Οικογενειακού Δικαστηρίου, που θα μπορεί ακριβώς να κρίνει κατά περίπτωση. Μια δοκιμασμένη λύση.

Συνοπτικά, το θέμα δικαίως συγκέντρωσε το ενδιαφέρον μας, αφού είχε καταστεί σαφές πως μία παρέμβαση ήταν αναγκαία. Μια άκαμπτη, γενική αντιμετώπιση που δεν δίνει ευελιξία και δυνατότητα στάθμισης δεν είναι ο ορθός δρόμος. Η πράξη θα δείξει εάν θα ευθυγραμμιστούμε με τη διεθνή τάση, τη σύμφωνη με τα πορίσματα της επιστήμης ή θα χρειαστεί νέα πληρέστερη παρέμβαση, με την εισαγωγή θεσμών εξοπλισμένων με όλες τις δυνατότητες, για μια πιο δίκαιη κρίση κατά περίπτωση, πάντα με προτεραιότητα στο συμφέρον του τέκνου.

Ασπίνα Καούνη
Δικηγόρος Αθηνών

Νόμος 4800/2021: Μια πρώτη αποτίμηση Α' Μερους

Ψηφίστηκε ο νόμος 4800/21 για το νέο οικογενειακό δίκαιο και ας κάνουμε μια πρώτη αποτίμηση ενός νόμου, που ξεσήκωσε πολλές αντιδράσεις, πράγμα πρωτοφανές για τη ρύθμιση οικογενειακών σχέσεων, οι οποίες έπρεπε να συγκεντρώνουν τη συναίνεση τόσο της κοινωνίας όσο και της βουλής. Το θέμα είναι μεγάλο, θα μας απασχολήσει σίγουρα με τις αντινομίες του στο μέλλον, αλλά μία πρώτη αποτίμηση είναι αναγκαία.

Κατ' αρχάς, είναι κοινωνιολογικά ενδιαφέρουσα η διεργασία, που προηγήθηκε για να περάσει η αντιμεταρρύθμιση. Κατασκευάστηκε δήθεν επιστήμη και το γλωσσάριό της, όπως η γονική αποξένωση και όλα τα παράγωγα, ψευτοέρευνες, αμφισβητήθηκαν πρωτοφανώς στατιστικά ενδοοικογενειακής βίας, φθάνοντας στην πλήρη αντιστροφή τους και, το πλέον ανησυχητικό, αναδύθηκε ένας κακοποιητικός λόγος, εισαγόμενος από τη διεθνή *alt right*, που θα τον συναντήσουμε μπροστά μας εφεξής και ας μην επαναπαυόμαστε. Ένα, επίσης, πολύ ενδιαφέρον στοιχείο ήταν η μονομερής, υπέρ του λόμπυ του υπουργού, αντιδημοσιογραφική, αντιδεοντολογική, επικοινωνιακή κάλυψη του θέματος σε όλα τα καθιερωμένα, συστημικά μέσα ενημέρωσης. Έτσι, δημιουργήθηκε ένα μονομερώς πληροφορημένο κοινό, απληροφόρητο στην ουσία για το διακύβευμα της τυχόν νομοθέτησης.

- Ο νόμος ήδη από το πρώτο του άρθρο περιλαμβάνει μια πρωτοτυπία, αναφέροντας στον σκοπό του ότι αποσκοπεί στην εξυπηρέτηση του βέλτιστου συμφέροντος του τέκνου δια της ενεργού παρουσίας και των δύο γονέων κατά την ανατροφή του και την εκπλήρωση της ευθύνης

τους έναντι αυτού, καθώς και ότι οι διατάξεις του ερμηνεύονται και εφαρμόζονται σύμφωνα με τις διεθνείς συμβάσεις, υπερνομοθετικής ισχύος. Είναι η πρώτη φορά, που σε κείμενο που θα ενταχθεί στον Αστικό Κώδικα αναφέρεται κάτι τέτοιο, πέραν από τις υπόλοιπες νομοτεχνικές αστοχίες, που δεν έχουν θέση σε ένα νομοθέτημα της ιστορικής και συστηματικής εμβέλειας του Αστικού Κώδικα.

Οι ακολουθούσες διατάξεις είναι εξίσου προβληματικές, αν όχι περισσότερο, με προεξάρχοντα τα άρθρα, για τα οποία διαφώνησε μέχρι και η Επιστημονική Υπηρεσία της Βουλής, αλλά και Εισηγήτριες του ΟΗΕ, για τις οποίες η κυβέρνηση αδιαφόρησε παντελώς και είναι σίγουρο ότι θα εκτεθεί η χώρα μας διεθνώς, δεδομένου ότι με το μεγαλύτερο μέρος των διατάξεων παραβιάζονται:

Το άρθρο 4 παρ. 2, σε συνδυασμό με το άρθρο 21 παρ. 1 του Συντάγματος,

η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ),

η Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού,

η Σύμβαση για την Εξάλειψη όλων των Μορφών Διακρίσεων κατά των Γυναικών (CEDAW),

η Σύμβαση για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και της Ενδοοικογενειακής Βίας (Σύμβαση της Κωνσταντινούπολης),

το άρθρο 24 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για τα ζητήματα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής του ενωσιακού δικαίου.

Πολύ συνοπτικά :

- Στο άρθρο 5 του νόμου προσδιορίζεται οριζόντια και ανεπίτρεπτα το συμφέρον του παιδιού, το οποίο, όμως, είναι αόριστη νομική έννοια που εξειδικεύεται σε κάθε περίπτωση ξεχωριστά και προστατεύεται από υπερεθνικούς κανόνες δικαίου, καθώς και την επιταγή του άρθρου 2 παρ. 1 του Συντάγματος, η οποία αποκλείει τη στερεότυπη αντιμετώπιση ως προς την αξιολόγηση ατόμων και προσωπικών σχέσεων. Η κρίση του δικαστή πρέπει να σχηματίζεται, αφού ληφθούν υπόψη όλα τα στοιχεία, χωρίς να είναι αποφασιστικό ένα και μόνο κριτήριο και πρέπει να αιτιολογείται ειδικά και εμπειριστωμένα.

Επίσης εισάγονται κριτήρια αχρείαστα με το πραγματικό συμφέρον του τέκνου. Συγκεκριμένα

η συμμόρφωση του γονέα με προηγούμενη συμφωνία, ως βασικό κριτήριο για την ανάθεση της γονικής μέριμνας, τίθεται εκβιαστικά προς τον γονέα που βρίσκεται σε ασθενέστερη θέση που ενδεχομένως αναγκάστηκε να δεχθεί μια επιζήμια για αυτόν λύση.

Θα έλεγε μάλιστα κανείς, ότι μάλλον διαφαίνεται μία προσήλωση στις στοχεύσεις των γονέων, με εμφαντική αναφορά σε αυτούς, και μάλιστα ιδιαίτερα στον γονέα που δεν διαμένει με το τέκνο. Διαπιστώνεται δηλαδή μια εμμονή με τον γονέα, τα δικαιώματα και τη στάση του, ενώ, κατά τη συστηματική λογική της, πρόκειται για μια γενική διάταξη με αντικείμενο το συμφέρον του παιδιού, το οποίο εξαφανίζεται από τη ρύθμιση και απλώς πλαισιώνει τα δικαιώματα και το ρόλο των γονέων.

- Με μια πρωτοφανή εμμονή το υπουργείο δικαιοσύνης αρνήθηκε την αλλαγή στο άρθρο 7 του νόμου της λέξης «εξίσου», παρά τις πολλές παραινήσεις, ακόμα και από βουλευτές της κυβερνώσας παράταξης. Ίσως, γιατί θα είναι ένα όχημα που θα οδηγήσει στην εισαγωγή της υποχρεωτικής, ίσης χρονικής κατανομής της γονικής μέριμνας και της συνακόλουθης εναλλασσόμενης κατοικίας του ανήλικου τέκνου.

- Το άρθρο 13 του νόμου επιβάλλει άκαμπτη, μηχανιστική, δυσεφάρμοστη, ερήμην του συμφέροντος του τέκνου, ρύθμιση της επικοινωνίας του γονέα που δεν διαμένει με το τέκνο, εισάγοντας το τεκμήριο 1/3 του συνολικού χρόνου (χρησιμοποιώντας τη λέξη τεκμήριο, ως δήθεν «τεκμήριο χρόνου επικοινωνίας», σε μια ρύθμιση που δεν εισάγει νόμιμο τεκμήριο με την έννοια που έχει ο όρος στη γενική θεωρία του δικαίου).

Πρόκειται για την πλήρη απορρύθμιση του παιδιού, το οποίο ο νόμος το αντιλαμβάνεται στεγνά, τεχνοκρατικά, ως εμπόρευμα. Ένα παιδί, που θα γαλουχηθεί, εξ απαλών ονύχων, με τη στερεοτυπική, χυδαία αντίληψη ότι στη ζωή του υπάρχει ο «φορτικός» γονέας της εργασίμης εβδομάδας δηλ. η μητέρα-φροντίστρια πολλών ρόλων και συγχρόνως υποτιμημένων και απλήρωτων και ο «χαλαρός» γονέας του σαββατοκύριακου. Όπως καταλαβαίνουμε, όλα αυτά μπορούν να οδηγήσουν σε παρανοϊκές καταστάσεις υπολογισμών τόσο από τον δικαστή όσο και από τους διαδίκους και τους πληρεξουσούς τους, αλλά και τεράστια ανασφάλεια δικαίου, ενώ η ξαφνική «ιδέα» να τεθεί η επικοινωνία όχι μόνον ως δικαίωμα, αλλά και ως υποχρέωση του γονέα, ακυρώνεται,

μερικές προτάσεις πιο κάτω στην ίδια διάταξη!

- Στο άρθρο 7 σε συνδυασμό με το άρθρο 10 προβλέπεται ότι ο καθένας από τους γονείς επιχειρεί και μόνος του συνήθειες πράξεις επιμέλειας του παιδιού ή πράξεις που έχουν επείγοντα χαρακτήρα, εισάγοντας, ως προϋπόθεση, θα λέγαμε για τις πράξεις αυτές, τη φράση «κατόπιν προηγούμενης ενημέρωσης του άλλου γονέα». Είναι προφανές ότι, με την πρόβλεψη αυτή, πρακτικά, ο γονέας με τον οποίο διαμένει το τέκνο – που είναι συνήθως η μητέρα – θα επιφορτίζεται με την παράλογη υποχρέωση να βρίσκεται σε διαρκή επικοινωνία με τον άλλο γονέα. Και μάλιστα για επουσιώδη ζητήματα της τρέχουσας καθημερινότητας του παιδιού. Κάτι που εκτός από άσκοπο είναι και αθέμιτο για την τήρηση της ιδιωτικότητας του γονέα που διαμένει με το παιδί.

Η πιο πάνω παρουσίαση είναι, σίγουρα, μια πολύ σύντομη και ελλειπτική αναφορά, αφήνουμε για το δεύτερο μέρος το σημαντικό θέμα της αφαίρεσης της γονικής μέριμνας του άρθρου 14, την ενδοοικογενειακή βία και, κυρίως το, πλειστάκις απορριφθέν από τις περισσότερα δικανικά συστήματα, ψευτοσύνδρομο της γονεϊκής αποξένωσης, που φαίνεται ότι διαπνέει εκ πλάγιου τον νόμο, τα θέματα της διατροφής, που είναι βέβαιο ότι θα επηρεαστούν, καθώς και τα πρακτικά θέματα δόμησης των δικογράφων και τους αυτοσχεδιασμούς, στους οποίους πρέπει να προβούμε οι δικηγόροι, εφόσον αφήνονται εντελώς στην τύχη τους με ποιον τρόπο θα αφαιρείται η γονική μέριμνα (δηλαδή η πλήρης απομάκρυνση του παιδιού), η διαπίστωση της κακής άσκησης της γονικής μέριμνας και τα προβλήματα που θα δημιουργηθούν στους νομικούς παραστάτες.

Ο μισογονικός και ταξικός χαρακτήρας του νομοσχεδίου ήταν ολοφάνερος από την πρώτη μέρα και δεν μπορεί να αλλάξει με κάποιες «λειάνσεις στις γωνίες».

Ο υπουργός δικαιοσύνης θα μείνει στην ιστορία, όχι μόνο για την πλήρη απαξίωση και υποτίμησή μας, αλλά και γιατί επέτρεψε κι ενθάρρυνε επί των ημερών του να απειλούνται ονομαστικά δικαστές, γιατί επέτρεψε την έξαρση του σεξισμού και της βίας κατά των γυναικών με αφορμή τις αλλαγές στο Οικογενειακό Δίκαιο (ποιος να το περίμενε), γιατί επέτρεψε την αμφισβήτηση της ύπαρξης έμφυλης και ενδοοικογενειακής βίας - η Τουρκία και εμείς - με τον νόμο αυτόν.

Εδώ και πολλούς μήνες φώναζε ο νομικός κόσμος ότι το νομοσχέδιο και ήδη νόμος, με εσκευμένα προσβλητικές εκφράσεις, κουνά υπόγεια και υποτιμητικά το δάκτυλο στην Ελληνίδα μητέρα, ως μη μεριμνούσα για το συμφέρον του παιδιού και ψευδόμενη συνεχώς, η οποία, χωρίς τις ανάλογες παροχές άλλων προηγμένων κρατών, έχει δώσει και δίνει το μέγιστο αγώνα για τα παιδιά της, ενάντια σε νοοτροπίες και δυσκολίες που η μέση Ευρωπαία δεν μπορεί να διανοηθεί. Παράλληλα και χειρότερα επιτέθηκε, για πρώτη φορά στα δικαστικά χρονικά, στον Έλληνα Δικαστή, που τον θεωρεί ανίκανο, ανεπαρκή και του υπαγορεύει πώς θα κάνει τη δουλειά του και τι αποφάσεις θα εκδίδει. Και τον στέλνει πίσω στα σεμινάρια των ψυχολόγων για να τον επιμορφώσουν σε 30 τον αριθμό αστείες κι απλοϊκές διατάξεις, που έχουν και το πρόσθετο προσωνύμιο ως «ωδή στην πεθερά», γιατί εξετάσθηκε και βρέθηκε ανεπαρκής και μετεξεταστέος.

Σημειωτέον δε ότι ήδη δημόσια και χωρίς ίχνος ντροπής έχουν αρχίσει να μοιράζουν μεταξύ τους τις θέσεις των υψηλών professors των δικαστών. Απορίας άξιο είναι γιατί χρειάζονται «επιμόρφωση» οι δικαστές στο οικογενειακό δίκαιο και δεν χρειάστηκαν επιμόρφωση στο ποινικό δίκαιο, όταν επήλθε το 2019 μία ριζική μεταρρύθμιση των διατάξεων του ποινικού δικαίου, το οποίο χρονολογείτο από το 1950, πολύ πριν το 1983. Πότε χρειάσθηκε και σε ποιες μεγάλες νομοθετικές αλλαγές να εισαχθούν διατάξεις για επιμόρφωση των δικαστών για ερμηνεία και εφαρμογή του νόμου, το οποίο, όμως, αποτελεί το βασικό job description τους; Γιατί δεν έγινε με τον πτωχευτικό κώδικα, που περιέχει πολύ πιο δύσκολες έννοιες, από το προκείμενο νόμο με τις τόσες αντινομίες και προχειρότητες;

Και στο τέλος σε ένα μνημείο εμπαιγμού, υπέρτατης νοπτικής μέχρι και αισθητικής υποτίμησης, που αν δεν ήταν τόσο σοβαρό το θέμα θα ξεσπούσαμε σε νκηρά γέλια, προσέθεσε ο υπουργός στον νόμο, για να μας «εξευμενίσει», ότι στο αντικείμενο των σεμιναρίων περιλαμβάνονται οι διεθνείς συμβάσεις, ιδίως η σύμβαση του συμβουλίου της Ευρώπης και η σύμβαση της Κωνσταντινούπολης, δηλαδή συμβάσεις υπερνομοθετικής ισχύος, που τις διδασκόμαστε από φοιτητές, αλλά θα τους τις φρεσκάρουμε με την παιχνιδιάρικη ματιά τους και με μια δόση Coelho, ψυχολόγοι, που οι πιο πολλοί βασίζουν τη κυρίως εκπαίδευσή τους σε αμφίβολης πηγής

σεμινάρια και βεβαιώσεις παρακολούθησης και χωρίς κρατική εποπτεία και αδειοδότηση. Η κυβέρνηση μάς έχει συνηθίσει τώρα τελευταία να μεριμνά για τη «διασκέδασή» μας, πότε καθίζοντας σε ένα τραπέζι εργοδότες και εργαζόμενους για να συζητήσουν ειρηνικά και εξίσου (κι αυτοί) τις συνθήκες εργασίας τους, πότε χαρακτηρίζοντας τους κατόχους διδακτορικού τεμπέληδες, αλλά εδώ κάνει επίθεση σε ένα ολόκληρο κλάδο και σε ένα δημόσιο αγαθό τη Δικαιοσύνη, που δεν έχει ξαναγίνει από την ίδρυση του Ελληνικού κράτους, και δεν προσιωνίζει τίποτα καλό και μόλις είδαμε τις πρώτες συνέπειες στην κοινωνία με τις λίστες προγραφών και είναι μόνο η αρχή. Σε άλλες χώρες παρόμοια κινήματα και alt right φιλοσοφίας προσπάθησαν να κάψουν δικηγόρους και δικαστές...

Γνωρίζουν ότι η μόνη λύση για όποια προβλήματα έχουν δημιουργηθεί, νομολογιακής κυρίως φύσεως, είναι η ίδρυση οικογενειακών δικαστηρίων, συνεπικουρουμένων από κοινωνικές υπηρεσίες και ειδικούς ψυχικής υγείας. Γνωρίζουν ότι ο νέος νόμος δεν θα λύσει κανένα από τα υφιστάμενα προβλήματα. Δεν το κάνουν, όμως, όχι γιατί είναι δημοσιονομικής φύσεως το πρόβλημα, αλλά γιατί στοχεύουν στην ιδιωτικοποίηση της Δικαιοσύνης με τη μορφή της υποχρεωτικής ιδιωτικής διαμεσολάβησης και ο νόμος 4700/20 για τη δημιουργία των «επενδυτικών» δικαστηρίων (τα οποία δημιούργησαν ταχύτατα, εν αντιθέσει με τα οικογενειακά), που μετατρέπουν τη Δικαιοσύνη από ουδέτερο κριτή σε μοχλό οικονομικής ανάπτυξης της Χώρας, σε προστάτη των επενδυτών, δείχνουν την συνολική πορεία και τους σχεδιασμούς. Αποδεικνύεται πλέον περίτρανα ότι μοναδική επιδίωξη είναι η λιγότερη κρατική Δικαιοσύνη και η ενίσχυση των μορφών διαμεσολάβησης, αποστερούν κι αλγοριθμοποιούν τον φυσικό δικαστή, περιορίζοντάς τον σε ρόλο εφαρμογής τεκμηρίων. Η Δικαιοσύνη, ως εμπόρευμα με όρους κόστους – οφέλους, είναι ασύμφορη και πρέπει να συρρικνωθεί.

Ας το έχουμε υπόψη μας οι νομικοί!

Άστρος, 25/6/2021, Εμβληματική Εκδήλωση Ολομέλειας με θέμα «Τα Συντάγματα της Επαναστατικής Περιόδου»

Με ιδιαίτερη επιτυχία πραγματοποιήθηκε στις 25.6.2021, στον ιστορικό χώρο της Β Εθνοσυνέλευσης στο Άστρος Κυνουρίας, η εκδήλωση της Ολομέλειας των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων Ελλάδος με θέμα «Τα Συντάγματα της Επαναστατικής Περιόδου», τα οποία αποτέλεσαν την βάση για τη λειτουργία του σύγχρονου Ελληνικού Κράτους.

Πρόκειται για μία εμβληματική εκδήλωση, εθνικής, ιστορικής, επιστημονικής και νομικής διάστασης, η οποία ήταν εντεταγμένη στο επίσημο πρόγραμμα του εορτασμού για τα 200 χρόνια από την Ελληνική Επανάσταση και τελούσε υπό την αιγίδα της Επιτροπής «Ελλάδα 2021».

Την εναρκτήρια ομιλία της εκδήλωσης έκανε η Πρόεδρος της Επιτροπής «Ελλάδα 2021» κ. Γιάννα Αγγελοπούλου-Δασκαλάκη.

Κύριοι ομιλητές ήταν οι καθηγητές Μιχάλης Σταθόπουλος, ομότιμος καθηγητής ΕΚΠΑ – ακαδημαϊκός και Ευάγγελος Βενιζέλος, καθηγητής Νομικής του ΑΠΘ, πρώην Αντιπρόεδρος της Κυβέρνησης και Υπουργός Εξωτερικών, οι οποίοι ανέδειξαν τις πτυχές των συνταγματικών κειμένων και τη σημασία τους στην εξέλιξη της συνταγματικής ιστορίας του τόπου και της οργάνωσης του νέου ελληνικού κράτους. Οι ομιλίες του ήταν συγκλονιστικές, μοναδικές και θα μείνουν παρακαταθήκη στις επόμενες γενιές.

Στην εκδήλωση παρευρέθησαν ο Υφυπουργός Εξωτερικών Κωνσταντίνος Βλάσης, βουλευτής, ως εκπρόσωπος του Πρωθυπουργού Κυριάκου Μητσοτάκη, ο εκπρόσωπος του Μητροπολίτη

Μαντινείας και Κυνουρίας Αλέξανδρου, Θεόκλητος, ο τέως Υπουργός Μιχάλης Καλογήρου, ως εκπρόσωπος του Αρχηγού της Αξιωματικής Αντιπολίτευσης Αλέξη Τσίπρα, ο Παύλος Χρηστίδης, ως εκπρόσωπος της Προέδρου του ΚΙΝΑΛ, Φώφης Γεννηματά, ο Υφυπουργός Δικαιοσύνης, βουλευτής Γεώργιος Κότσιρας, ως εκπρόσωπος του Υπουργού Δικαιοσύνης Κωνσταντίνου Τοιάρρα, ο Αναπληρωτής Υπουργός Υγείας Βασίλης Κοντοζαμάνης, η Υφυπουργός Υγείας Ζωή Ράπτη, οι βουλευτές Γεώργιος Παπαλιού (ΣΥΡΙΖΑ), Ανδρέας Λοβέρδος (ΚΙΝΑΛ), εκπρόσωποι των κοινοβουλευτικών κομμάτων «Ελληνική Λύση» και «Μέρα 25», ο Πρόεδρος του Ελεγκτικού Συνεδρίου Ιωάννης Σαρμάς, ο Γενικός Επίτροπος τακτικών Διοικητικών Δικαστηρίων Δημήτριος Κωστάκης, ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Δικαιοσύνης Πάνος Αλεξανδρής, εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης, η Προϊ-σταμένη του Διοικητικού Εφετείου Τρίπολης Γεωργία Σακαρέλλου, η Πρόεδρος της Ένωσης Εισαγγελέων Ελλάδος, Αντεισαγγελέας Αρείου Πάγου Άννα Ζαΐρη, η Α' Αντιπρόεδρος της Ένωσης Δικαστών και Εισαγγελέων Αικατερίνη Ντόκα, ο Πρόεδρος της Συντονιστικής Επιτροπής των Συμβολαιογραφικών Συλλόγων Ελλάδος Γεώργιος Ρούσκας, οι Πρόεδροι και μέλη των Διοικητικών Συμβουλίων των Δικηγορικών Συλλόγων της Χώρας, ο Αντιπρόεδρος του CCBE Παναγιώτης Περάκης, ο Πρόεδρος της ΕΑΝΔΑ Μαρίνος Μαρίνης, Δικαστές και Δικηγόροι.

Η εκδήλωση ξεκίνησε με πατριωτικά τραγούδια, τα οποία είχαν βιντεοσκοπηθεί, από την ιστορική χορωδία του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών, υπό τη διεύθυνση του μαέστρου κ. Δημητρίου Καρούζου.

Ο Πρόεδρος της Ολομέλειας των Προέδρων των Δικηγορικών Συλλόγων Ελλάδος Δημήτρης Βερβεσός, κατά την ομιλία του, αναφέρθηκε στο περιεχόμενο των συνταγματικών κειμένων και κατέληξε σε τρία συμπεράσματα:

- Πρώτον, η θεσμική πραγματικότητα του νεοελληνικού κράτους από τη σύστασή του, μέχρι σήμερα, χαρακτηρίζεται από την ανισοβαρή διάκριση των εξουσιών. Το προβληματικό, στην πράξη, σύστημα κατανομής της εξουσίας στα επαναστατικά Συντάγματα, κατέληξε σήμερα σε μια σχεδόν ολοκληρωτική απορρόφηση της νομοθετικής εξουσίας από την εκτελεστική, σ' ένα σύστημα οιονεί νομοθετούσας Κυβέρνησης. Σταθερό χαρακτηριστικό απ' την άλλη, παρέμεινε η υστέρηση της δικαστικής εξουσίας και η εξάρτησή της, άλλοτε ρητή και πανηγυρική, άλλοτε υπόγεια και άρρητη, από την εκτελεστική εξουσία. Έτσι, η ανεξαρτησία της Δικαιοσύνης, παρέμεινε μέχρι και σήμερα, όπως πολλαπλώς έχουν επισημάνει με δημόσιες παρεμβάσεις τα συλλογικά όργανα του δικηγορικού σώματος, επίμονο ζητούμενο.

- Δεύτερον, ο μανιαϊκός διπολισμός που στην Επανάσταση εκφράστηκε με τους δύο εμφυλίου πολέμους, συνέχισε να κατατρώχει την ελληνική ιστορία. Αυτή η τάση για εσωτερική σύγκρουση, η δαιμονοποίηση του «άλλου» και η κατασκευή εσωτερικών εχθρών αποτέλεσε διαχρονικό ανασχετικό παράγοντα στην πρόοδο του έθνους. Συνδέθηκε με εμφυλίου πολέμους (στην περίοδο των επαναστατικών χρόνων και στη μετακατοχική Ελλάδα) και με καταστροφές με αποκορύφωμα ασφαλώς τη μικρασιατική. Αντίθετα, το ξεπέραςμα των διαχωριστικών γραμμών και των διαιρέσεων, έστω και για βραχύ χρόνο, οδήγησε σε εθνικά επιτεύγματα (ελληνική επανάσταση, βαλκανικοί πόλεμοι, εθνική αντίσταση).

- Το τρίτο πολύτιμο και πιο σημαντικό συμπέρασμα, όπως λέει και ο Μαρκ Μαζάουερ, είναι ότι πίστη και η επιμονή σ' έναν αγώνα καταλήγει στην δικαίωση. Όπως χαρακτηριστικά γράφει ο εκπρόσωπος της Νάπολης στο Λονδίνο, Ludolf, «Όταν οι Έλληνες εξεγέρθηκαν το 1821, όλοι υπέθεταν ότι αν έμεναν μόνοι χωρίς

καμία βοήθεια θα συντρίβονταν. Κανείς δεν περίμενε ότι οι δικές τους δυνάμεις αντίστασης θα άντεχαν για χρόνια ενάντια στη δύναμη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας – ούτε ότι θα διατηρούσαν τον έλεγχο του μεγαλύτερου μέρους της Πελοποννήσου και του Αιγαίου για τόσο μεγάλο διάστημα, συνεχίζοντας να μάχονται με την οθωμανική εξουσία στην κεντρική Ελλάδα, την Εύβοια και την Κρήτη. Γι' αυτό οι Μεγάλες Δυνάμεις είχαν αρχικώς «αναθεματίσει τον πόλεμο που είχαν κηρύξει». Όσο όμως συνεχίζονταν οι μάχες, τόσο περισσότερο έβλεπε η ευρωπαϊκή κοινή γνώμη στους Έλληνες όχι «μια πράξη εξέγερσης» αλλά «έναν ολόκληρο λαό που αγωνίζεται γι' αυτό που είναι σημαντικό – τη σωτηρία και την πίστη του». Ενώ οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις τηρούσαν πιστά την αρχή της μη επέμβασης, ο κόσμος άρχισε να απαιτεί «να συνδράμουν παρέχοντας προστασία στους άτυχους αδελφούς στην Ανατολή», όπως αποκαλούσαν κατόπιν τους Έλληνες. Θεωρούνταν, ολοένα και περισσότερο, όχι στασιαστές αλλά αδέρφια τους Χριστιανοί, που δεν συμμετείχαν σε επανάσταση αλλά σε έναν πόλεμο για την υπεράσπιση των θρησκευτικών τους ελευθεριών. Λόγω του ελληνικού πείσματος και ανδρείας, οι κυβερνήσεις της Ευρώπης αναγκάστηκαν να δεχθούν έπειτα από λαϊκές πιέσεις ότι δεν μπορούσαν να συναინέσουν σε αυτό που εκλαμβανόταν ως «η αναπόφευκτη καταστροφή ενός ολόκληρου έθνους».

Τέλος, ιδιαίτερες ευχαριστίες ανήκουν στα μέλη της Οργανωτικής Επιτροπής για την εργώδη προσπάθεια, στη Δημοτική Αρχή του Δήμου Βόρειας Κυνουρίας για την εν γένει συμβολή της στη διοργάνωση της εκδήλωσης και στους χορηγούς, την Τράπεζα Πειραιώς, την εταιρεία ΚΕΚΡΟΨ Κατασκευαστική, τη «Δουζένης Ελαιόλαδα», την εταιρεία VIP, την επιχείρηση «Astros Theater» και την «Οινοποιεία Ζαχαριά».

Δημήτρης Βασιλείου
Δικηγόρος Αθηνών
Πρόεδρος της Ένωσης
Ελλήνων Εργατολόγων

Ο ν. 4808/2021 για την προστασία της εργασίας Μια πρώτη αποτίμηση

Με τον ν. 4808/2021 (Α' 101) τροποποιήθηκε σε αρκετά σημεία το ατομικό και συλλογικό εργατικό δίκαιο. Παρ' όλο που ο νόμος φέρει τον φιλόδοξο τίτλο «για την προστασία της εργασίας», οι διατάξεις του που βελτιώνουν την προστασία των εργαζομένων κατά βάση περιορίζονται σε πολύ συγκεκριμένους ειδικούς τομείς: Έτσι, με τον ν. 4808/2021 κυρώθηκε η ΔΣΕ 190 για την εξάλειψη της βίας και της παρενόχλησης στον κόσμο της εργασίας, βελτιώθηκε η νομοθεσία για την αντιμετώπιση της βίας και της παρενόχλησης στην εργασία και κυρώθηκε η ΔΣΕ 187 για την πρόληψη της ασφάλειας και υγείας στην εργασία. Εξ άλλου με τον ίδιο νόμο ενσωματώθηκε στο ελληνικό εθνικό δίκαιο η οδηγία 2019/1158 για την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής για τους γονείς και τους φροντιστές.

Θετική είναι εξ άλλου και η θέσπιση της ψηφιακής κάρτας εργασίας, αν και σχετική νομοθετική πρόβλεψη υπήρχε ήδη και αυτό που έλλειπε είναι η πρακτική της εφαρμογή. Ας ελπίσουμε ότι αυτήν την φορά θα εφαρμοσθεί στην πράξη ένα αξιόπιστο σύστημα καταγραφής του πραγματικού χρόνου εργασίας των εργαζομένων, όπως επιβάλλεται άλλωστε και από την ενωσιακή νομοθεσία, καθώς επίσης και

ότι αυτό θα συνδυασθεί με ένα αποτελεσματικό σύστημα ελέγχου, χωρίς το οποίο δεν θα έχει κανένα πρακτικό αποτέλεσμα.

Πάντως, παρά τον τίτλο του, ο ν. 4808/2021 δεν αντιμετωπίζει καμία από τις πολλές –παλαιές και νέες– μεγάλες προκλήσεις που αντιμετωπίζει το εργατικό δίκαιο στις μέρες μας, που αφορούν ευρύτατες κατηγορίες εργαζομένων: οι προσχηματικές συμβάσεις ανεξαρτήτων υπηρεσιών, οι αλυσίδες εργοδοτών, η, υπό τον μανδύα φαινομενικών εργολαβιών, παράνομη παραχώρηση προσωπικού και γενικότερα οι επισφαλείς εργασιακές σχέσεις. Μάλιστα, όσον αφορά τις πλατφόρμες ο ν. 4808/2021 κινείται στην ακριβώς αντίθετη κατεύθυνση, ερχόμενος μάλιστα σε αντίθεση με την τάση που τείνει να επικρατήσει στην νομολογία των ανωτάτων δικαστηρίων αρκετών ευρωπαϊκών χωρών (Ηνωμένο Βασίλειο, Γαλλία, Γερμανία), προς επέκταση της εφαρμογής του εργατικού δικαίου σε αρκετούς εργαζόμενους πλατφορμών. Ο ν. 4808/2021, αντίθετα, θεσπίζει ένα τεκμήριο ανεξαρτήτων υπηρεσιών. Παραδόξως δε, ως βάση του τεκμηρίου θέτει –τουλάχιστον σύμφωνα με το γράμμα του νόμου– την σύμβαση που καταρτίζουν τα μέρη, παρ' όλο που, ως γνωστόν, οι πλατφόρμες χρησιμοποιούν συνήθως προδιατυπωμένες συμβάσεις, σύμφωνα με τις οποίες οι εργαζόμενοι δεν οφείλουν τάχα να ακολουθούν τις οδηγίες, ακόμη και όταν –όπως πολύ συχνά συμβαίνει– στην πράξη ισχύει στο αντίθετο.

Καταλυτική για το γενικό επίπεδο προστασίας είναι όμως η σοβαρή μείωση της προστασίας από την απόλυση. Αν και ο ν. 4808/2021 περιλαμβάνει ορισμένες θετικές ρυθμίσεις (όπως η εξίσωση εργατοτεχνιτών και υπαλλήλων ή η – πρωτότυπη και ευφυής – για χρονικό διάστημα έξι μηνών προστασία του πατέρα από απολύσεις), περισσότερο βαρύνουν οι αρνητικές ρυθμίσεις, καθώς μεταβάλλουν συνολικά επί τα χείρω τις εργασιακές σχέσεις.

Υπό τον μανδύα της «απαλλαγής» του εργαζομένου από την παροχή εργασίας κατά το διάστημα της προειδοποίησης, η οφειλόμενη αποζημίωση απολύσεως μειώνεται εμμέσως (συνυπολογιζόμενων όλων των παροχών και κρατήσεων) από 10% έως 38% (ανάλογα με τα χρόνια υπηρεσίας). Επίσης προβλέφθηκε η δυνατότητα ίσσης της ακυρότητας της καταγγελίας

λόγω μη τήρησης του εγγράφου τύπου, το οποίο θα αυξήσει – χωρίς λόγο – την ανασφάλεια δικαίου και τις σχετικές δικαστικές διαμάχες.

Δραστικά περιορίζεται και η ουσιαστική προστασία των εργαζομένων από καταχρηστικές απολύσεις. Μόνη η υποβολή ενός αιτήματος από την πλευρά του εργοδότη θα αρκεί ώστε το δικαστήριο να μην έχει τη δυνατότητα να διατάξει την επαναπασχόληση του εργαζομένου και την καταβολή μισθών υπερημερίας, σε περίπτωση καταχρηστικής απόλυσης. Και αυτό ανεξαρτήτως των ιδιαίτερων περιστάσεων της υπόθεσης και του μεγέθους της επιχείρησης. Ο εργαζόμενος στην περίπτωση αυτή θα λαμβάνει μόνο μια πρόσθετη αποζημίωση, η οποία υπόκειται σε συγκεκριμένα ανώτατα όρια, ανάλογα με τα χρόνια υπηρεσίας του, και δεν συνδέεται καθόλου με τη ζημία του. Το προβληματικό της ρύθμισης αυτής δεν έγκειται μόνο στο ότι αυτή αντίκειται στο άρθρο 24 του Αναθεωρημένου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Χάρτη (απόφ. της 9.9.2020 της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Κοινωνικών Δικαιωμάτων CGS κατά Ιταλίας, αρ. προσφ. 144/2017). Ο εργοδότης διευκολύνεται να επιδείξει συμπεριφορές οι οποίες, σύμφωνα με την πάγια νομολογία, είναι (και θα παραμείνουν) καταχρηστικές: Να επιλέξει να απολύσει έναν εργαζόμενο που χρειάζεται λίγο χρόνο ασφάλισης για να θεμελιώσει δικαίωμα σύνταξης ή εργαζόμενο με μεγάλο χρόνο υπηρεσίας και σημαντικά οικογενειακά ή άλλα βάρη (παιδιά που σπουδάζουν, στεγαστικά δάνεια κ.λπ.), αντί για κάποιον άλλον ίσης απόδοσης που πλήττεται πολύ λιγότερο να απολύσει εργαζόμενο τον οποίο ευχερώς θα μπορούσε να απασχολήσει σε άλλη, κενή θέση να απολύσει εργαζόμενο για ασήμαντη αφορμή ή επειδή πρόκειται να λείψει για ορισμένο χρονικό διάστημα λόγω ασθένειάς του κ.ο.κ. Είναι προφανές ότι στο εξής οι εργοδότες θα έχουν μεγάλο κίνητρο να απολύουν τον πιο «ακριβό» εργαζόμενο, καθώς η καταχρηστικότητα της καταγγελίας δεν θα αποτελεί ιδιαίτερο πια εμπόδιο. Μεγάλο δε μέρος του κοινωνικού κόστους που θα προκληθεί θα κληθούν τελικά να επωμισθούν και πάλι το κοινωνικό κράτος και οι φορολογούμενοι.

Αλλά και όσον αφορά το συλλογικό εργατικό δίκαιο, ο ν. 4808/2021 δεν προάγει, ως οφείλει με βάση το Σύνταγμα, τον κοινωνικό διάλογο

και τις συλλογικές διαπραγματεύσεις. Αντίθετα τις περιορίζει ακόμη περισσότερο. Παρεμβαίνει ασφυκτικά στην οργάνωση και λειτουργία των συνδικαλιστικών οργανώσεων, χωρίς μάλιστα τις απαραίτητες εγγυήσεις εμπιστευτικότητας και αδιαβλήτου των διαδικασιών. Καθιερώνει χωρίς εξαίρεση την υποχρεωτική τήρηση ψηφιακών βιβλίων και μπρώου μελών. Θεσπίζει υποχρέωση κωδικοποίησης των συλλογικών συμβάσεων, με την δυσανάλογη μάλιστα έννομη συνέπεια του ανισχύρου των όρων που δεν κωδικοποιούνται εντός ορισμένης προθεσμίας. Καθιερώνει την δυνατότητα δικαστικής αμφισβήτησης της ισχύος συλλογικών συμβάσεων μετά την κατάρτισή τους, ακόμη και από μεμονωμένους εργοδότες, δημιουργώντας μεγάλη ανασφάλεια δικαίου. Περιορίζει δραστικά την προστασία των ιδρυτικών μελών των συνδικαλιστικών οργανώσεων. Καταργεί την προληπτική προστασία των συνδικαλιστικών στελεχών από απόλυση με την αιτιολογία της ευθυγράμμισής της με εκείνη που ισχύει για τις εγκύους, παρ' όλο που η έλλειψη κάθε προληπτικής προστασίας των εγκύων από την απόλυση παραβιάζει σαφώς το ενωσιακό δίκαιο. Καθιστά ακόμη πιο αυστηρό το δίκαιο της απεργίας, παρ' όλο που αυτό ήταν ήδη ένα από τα αυστηρότερα στην Ευρώπη. Έτσι, πέραν των – σε πολλές περιπτώσεις τουλάχιστον – υπερβολικών απαιτήσεων για διάθεση προσωπικού «ελάχιστης εγγυημένης υπηρεσίας», η απεργία θα μπορεί να απαγορευθεί – για παράδειγμα – ακόμη και για τον λόγο ότι οι απεργοί ασκούν «ψυχολογική βία» σε βάρος των εργαζομένων που επιθυμούν να εργασθούν. Καθιερώνει δε και ρητά την αστική ευθύνη των μελών της διοίκησης του απεργούντος σωματείου, χωρίς ακριβή οριοθέτηση των προϋποθέσεων της ευθύνης αυτής.

Μετά από μια δεκαετία κρίσης και υποχώρησης της προστασίας των εργαζομένων, και ενώ το ποσοστό κάλυψης των εργαζομένων από συλλογικές ρυθμίσεις έχει φθάσει σε απογοητευτικά χαμηλά ποσοστά, η χώρα έχει ανάγκη για μια νέα εκκίνηση με σκοπό την ανάπτυξή της και την ευημερία όλων. Ακόμη και η έκθεση της επιτροπής Πισσαρίδη – την οποία συχνά επικαλείται η κυβέρνηση ως οδηγό της – τονίζει σχετικά ιδιαίτερα την ανάγκη κοινωνικού διαλόγου και συναίνεσης. Δυστυχώς ο ν.4808/2021 δεν ανταποκρίνεται στα πρότυπα αυτά.

Αφιέρωμα

Δικηγόροι – Εικαστικοί

Η ΟΜΟΔΙΚΙΑ παρουσιάζει με μεγάλη χαρά στην δικηγορική κοινότητα δείγματα από το εικαστικό ταλέντο συναδέλφων μας, εν ενεργεία δικηγόρων, που ανταποκρίθηκαν στην πρόσκλησή μας για την παρουσίαση του έργου τους μέσα από την έντυπη και ψηφιακή έκδοσή μας.

Έργα των συναδέλφων μας κοσμούν το εξώφυλλο και οπισθόφυλλο του παρόντος τεύχους.

Επειδή η νομική επιστήμη είναι κατ' εξοχήν συνθετική.

Επειδή οι δικηγόροι είναι αποδεδειγμένα πολυεπίπεδες προσωπικότητες.

Επειδή και ο Vassily Kandinsky από νομικές σπουδές ξεκίνησε,

Ας υποδεχτούμε «με τα μάτια της ψυχής μας ανοιχτά» την δημιουργική έκφραση των συναδέλφων μας μέσα από χρώματα και σχήματα και όχι νομικά επιχειρήματα.

Έπεται συνέχεια...

Αλέξανδρος Καραβής
Δικηγόρος Αθηνών

Σπούδασε στην Νομική Σχολή του ΕΚΠΑ. Ζωγραφίζει από μικρός, ενώ έχει παρακολουθήσει μαθήματα ζωγραφικής στην σχολή του Γ.Μανουζα. Μιλάει αγγλικά και γαλλικά, ενώ φοιτά στο τρίτο έτος της Θεολογικής Σχολής.

Οι αμυγδαλιές το ξημέρωμα (ακρυλικό σε καμβά)

Ιωάννα Λαχανά
Δικηγόρος Αθηνών

Γεννήθηκε και μεγάλωσε στην «Ιερά Πόλη του Μεσολογγίου», την πόλη που γεννά ήρωες, πολιτικούς, ποιητές και ζωγράφους. Σπούδασε Νομικά στην Ιταλία και ασκεί μαχόμενη Δικηγορία από το έτος 2006. Άρχισε να ασχολείται με την ζωγραφική στην διάρκεια της πρώτης καραντίνας και ήδη διοργάνωσε την πρώτη ατομική έκθεση με τίτλο «Η τέχνη της Καραντίνας».

Λιμνοθάλασσα Μεσολογγίου (ακρυλικό σε καμβά)

Μαρίνα Ξένου-Κασσιανού
Δικηγόρος Αθηνών

Σπούδασε νομικά στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο. Ασκεί δικηγορία από τον Σεπτέμβριο του 1989, ενώ διατηρεί δικό της γραφείο από το έτος 1997. Είναι αυτοδίδακτη στη ζωγραφική. Από παιδί γράφει ποίηση, ενώ το έτος 2017 εξέδωσε την πρώτη της ποιητική συλλογή με τίτλο «Παιδιόθεν».

Ο Ψαράς (λάδι σε καμβά)

Κέλλυ Σταμούλη
Δικηγόρος Αθηνών

Σπούδασε Νομικά και Θέατρο στην Αθήνα, τις Βρυξέλλες και το Λονδίνο. Ασχολείται συστηματικά με την ζωγραφική, είναι αυτοδίδακτη και έχει κάνει τρεις ατομικές εκθέσεις. Παράλληλα, αρθρογραφεί συχνά στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο, σε θέματα καλλιτεχνικού και πολιτικού ενδιαφέροντος.

Ακρυλικό και κάρβουνο σε καμβά

Θωμάς Ε. Καμενόπουλος
Δικηγόρος, MLE Hannover,
τ. Αντιπρόεδρος Δ.Σ.Α.

Η Μετάβαση στην ψηφιακή εποχή στον χώρο της δικαιοσύνης

Απολογισμός

Αξιολόγηση

Προοπτικές

& περαιτέρω στόχοι

I. Τα πλήγματα που έχει δεχθεί η κοινωνία και η οικονομία λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού, όχι μόνο σε εθνικό, αλλά σε παγκόσμιο επίπεδο, είναι σοβαρότατα και πολύ ισχυρά, η δε δεινή υφισταμένη κρίση δεν φαίνεται να δύναται να υπερνικηθεί εύκολα και γρήγορα, με την επιστροφή στην «κανονικότητα» να φαντάζει κάθε άλλο παρά απλή και ταχεία.

Ως προς τον χώρο της Δικαιοσύνης ειδικότερα, τα ανωτέρω σημαίνουν περαιτέρω αφενός μεν ότι πέρασε πάρα πολύς καιρός κατά τον οποίον οι συλλειτουργοί της δεν μπορούσαμε να ασκούμε προσηκόντως (ή και καθόλου) τα καθήκοντά μας, αφετέρου δε ότι καθίσταται επιβεβλημένη και πρώτης προτεραιότητας η μέγιστη αξιοποίηση των τεχνολογικών δυνατοτήτων στην κατεύθυνση της ψηφιοποίησής της, κάτι, μάλιστα, που θα της προσφέρει μεγαλύτερη ταχύτητα και αποτελεσματικότητα.

II. Έχοντας πάνω από 20 συναπτά έτη ενεργής ενασχολήσεως με τα κοινά του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών και διατελώντας μέλος της Επιτροπής Τηλεματικής του Δ.Σ.Α. περί τα 15 χρόνια αδιαλείπτως μέχρι και σήμερα, οφείλω να ομολογήσω ότι ήδη προ COVID-19 είχαν γίνει σημαντικά βήματα στην σωστή κατεύθυνση: Χορήγηση ψηφιακών υπογραφών (με usb-

token) σε όσους Δικηγόρους υπέβαλαν αίτηση προς τούτο, ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφων σε σειρά διαδικασιών, αποστολή ενημερωτικού SMS για την δημοσίευση της απόφασής του στο κινητό του Δικηγόρου, παρακολούθηση της πορείας της μηνύσεως (έστω και σε πρωτόλεια μορφή), δυνατότητα πραγματοποιήσεως ψηφιακώς πληθώρας ενεργειών της δικηγορικής καθημερινότητας (και ιδίως με αποφυγή συνεχών μεταβάσεων στα γραφεία του Δ.Σ.Α.) μέσα από το portal των δικηγορικών συλλόγων, διαλειτουργικότητα του τελευταίου με τα πληροφοριακά συστήματα διαφόρων δημοσίων φορέων, η Τράπεζα Νομικών Πληροφοριών «ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ» με σειρά πληροφοριών και λειτουργιών, ήταν μερικά μόνο από αυτά.

Στα δε τέσσερα τελευταία χρόνια, όπου κατ' εντολή του Προέδρου του Δ.Σ.Α. συμμετέχω ενεργά και καθημερινά και παρακολουθώ από ακόμη πιο κοντά τις εξελίξεις στον τομέα της ψηφιοποίησης της δικαιοσύνης ειδικότερα [δια της εκπροσωπήσεως του Δ.Σ.Α. στις αναρίθμητες συσκέψεις με όλους τους αρμόδιους φορείς (Υπουργεία, Δικαστήρια, Επιτροπές κλπ.) και στις συναντήσεις και συνεργασίες με τους υπεύθυνους παράγοντες (δικαστές, υπαλλήλους, γραμματείς, διοικήσεις δικαστηρίων, εκπροσώπους αναδόχων κ.ο.κ.), δια της συντάξεως υπομνημάτων, προτάσεων, εκθέσεων κλπ. προς τους ανωτέρω, δια της συνεχούς συνεργασίας με τους αρμοδίους υπαλλήλους και τις υπηρεσίες του Συλλόγου μας και του συντονισμού αυτών - και άλλα πολλά], παρατηρώ μία πολύ πιο έντονη κινητικότητα, μία πιεστικότερη και πιο εμπειριστατωμένη διεκδίκηση εκ μέρους των δικηγορικών συλλόγων, αλλά, κυρίως, πάρα πολλά, απτά και σημαντικότερα επιτεύγματα στο πεδίο αυτό.

III. Τα **οφέλη** από την γοργή και πλήρη μετάβαση στην ψηφιακή πραγματικότητα είναι προφανή και σημαντικότερα: Ταχύτητα, άνεση και περιορισμός της καταταλαιπώρησης στις γραμματείες και τα γραφεία δημοσίων φορέων, ασφάλεια (κατά κύριο λόγο προφύλαξη σε σχέση με τον κορωνοϊό - αλλά όχι μόνο) και δραστικός περιορισμός περιττών ουρών και συγχρωτισμών, πάταξη της γραφειοκρατίας, εξοικονόμηση χρόνου (και, άρα, χρήματος) για τον Δικηγόρο, δυνατότητα διαμόρφωσης από τον Δικηγόρο (εφόσον και όποτε το επιθυμεί, ασφαλώς) προγράμματος της εργασίας του κατά το δοκούν και ανεξάρτητα από τα ωράρια και τα

«έθιμα» των διαφόρων δημοσίων υπηρεσιών (λ.χ. είναι εφικτή η κατάθεση δικογράφου 24/7/365, η ψηφιακή «συναλλαγή»/εργασία σε σχέση με Κτηματολογικά Γραφεία στην άλλη άκρη της Χώρας κ.ο.κ.) και άλλα πολλά ων ουκ έστιν αριθμός. Περαιτέρω, αμέσως ή εμμέσως, ιδιαιτέρως ωφελούμενοι είναι οι νέοι και οι ασκούμενοι Δικηγόροι, αφενός μεν διότι αυτοί κυρίως υφίστανται τις ανωτέρω παθογένειες, αφετέρου δε διότι πλέον θα τους ανατίθεται κατά κύριο λόγο (περισσότερο, εν πάση περιπτώσει) νομική εργασία στο γραφείο, παρά «paralegal» εκτός αυτού.

IV. Παρατίθενται παρακάτω οι **σημαντικότερες εξελίξεις στον τομέα της ψηφιοποίησης της δικαιοσύνης**, οι οποίες κατά κύριο λόγο έλαβαν χώρα εντός των τελευταίων δύο - τριών ετών. Ιδιαίτερως, πάντως, πρέπει να τονισθεί προεισαγωγικώς ότι όλα αυτά τα επιτεύγματα στο συγκεκριμένο αντικείμενο, ναι μεν «ευνοήθηκαν» (sic) από την (κακή και δεινή κατά τα λοιπά) συγκυρία, καθώς και από τις καλές βουλές των εκ των κρατικών αξιωματούχων, ουδόλως όμως πραγματοποιήθηκαν «αυτόθροα και αυτόματα», αλλά αντιθέτως απαιτήθηκε να αφιερώσουμε κάποιοι έναν εξαιρετικά μεγάλο αριθμό ανθρωπίνων για οργάνωση, προετοιμασία, συντονισμό, συσκέψεις, επαφές, δοκιμές και άλλα αμύητα τινά προς τον σκοπό της επελεύσεως των κάτωθι θετικών αποτελεσμάτων:

- Χορήγηση μέχρι τώρα περίπου **20.000 ψηφιακών υπογραφών** τύπου «usb-stick» («usb-token») σε Δικηγόρους όλης της Χώρας - εκ των οποίων περί τις 12.000 στα μέλη του Δ.Σ.Α. [σ.σ.: θα ήταν τεράστια αδικία και παράλειψη να μην γίνει στο σημείο αυτό (εύφημος) μνεία του εξαιρετικού συναδέλφου **Τάσου Σμυρνή**, εκ των υπευθύνων στον συγκεκριμένο τομέα]. Το λεγόμενο «στικάκι» αποτελεί ένα αξιόπιστο και πάρα πολύ οικονομικό μέσο ψηφιακής υπογραφής (κόστος: 22€ + ΦΠΑ, εφάπαξ), παρά τον «πόλεμο» που έχει δεχθεί. Στο σημείο αυτό επιστώ την προσοχή στους συναδέλφους σε σχέση με διάφορες «σειρήνες» που προσπαθούν να τους «οδηγήσουν» προς ιδιωτικές εταιρίες (και δη προτού και χωρίς να έχει γίνει η οποιαδήποτε διαδικασία μέσω των Συλλόγων): και το κόστος είναι κατά πολύ υψηλότερο (συν το τίμημα για την εκάστοτε ανανέωση) και παράπονα

έχουν ακουστεί ενίοτε για ασυμβατότητες, δυσλειτουργίες κλπ.

Να τονιστεί και να διευκρινιστεί βεβαίως ότι πάγια θέση και σταθερό και σθεναρό αίτημά μας ήταν και παραμένει η χορήγηση σε όλους τους Δικηγόρους απομακρυσμένης (από απόσταση) ψηφιακής υπογραφής (δηλαδή χωρίς ανάγκη χρήσης «usb-stick»). Ένα αίτημα, που στην αρχή της πανδημίας η Πολιτεία φαινόταν να το αποδέχεται, δεν προχώρησε, όμως, ποτέ στην υλοποίησή του. Μέχρι τότε, συνεχίζουμε να χορηγούμε χιλιάδες ψηφιακές υπογραφές σε συναδέλφους με τα μέσα που διαθέτουμε, την ώρα που μέχρι προ ολίγου καιρού (ήτοι μέχρι και στην αρχή της πανδημίας) το Κράτος είχε δώσει, από το πλήθος των χιλιάδων δικαστικών υπαλλήλων, ψηφιακή υπογραφή μόνο σε ... δύο γραμματείς (μία του ΑΠ και έναν του ΣΤΕ) ... - και σε κανέναν δικαστή ...

- Δυνατότητα λήψης «**ψηφιακών αποφάσεων**». Έργο που απαιτούσε πάρα πολλές εργατώρες, την συμμετοχή και προσπάθεια πολλών προσώπων και την «(παρα)κάμψη» διαφόρων κωλυμάτων, νοοτροπιών και δυσχερειών. Παρά τις αρχικές δυσλειτουργίες - και το μη «αγκάλιασμα» του νέου τρόπου από ένα σημαντικό μέρος των γραμματέων ...- (χαρακτηριστικές οι καθυστερήσεις της νέας τακτικής στο ξεκίνημα της νέας αυτής εφαρμογής), σήμερα έχουμε φθάσει στο σημείο σε πλείστες όσες διαδικασίες να λαμβάνει ο αιτηθείς Δικηγόρος την απόφασή του ακόμη και εντός ολίγων ωρών.

- Δυνατότητα λήψης «**ψηφιακών πιστοποιητικών**». Και εδώ mutatis mutandis ισχύουν τα αμέσως προεκτεθέντα. Και στα πιστοποιητικά οι όποιες δυσλειτουργίες, καθυστερήσεις κλπ. σταδιακά εξομαλύνονται και το «θαύμα» να λαμβάνεις στον Η/Υ σου ψηφιακά το πιστοποιητικό, ξεχνώντας ουρές και σκάλες (εις διπλούν: αίτηση - λήψη), έγχαρτες αιτήσεις, «σάλιωμα» μεγαροσήμων, εναπόθεση σε κούτες από «ΝΟΥΝΟΥ» κ.ο.κ., είναι σίγουρα αξία ανεκτίμητη.

- Ένταξη στο σύστημα ψηφιακής κατάθεσης δικογράφων **όλο και περισσότερων διαδικασιών**. Έτσι, στο τελευταίο διάστημα έχουμε καταφέρει να ενταχθούν μεταξύ άλλων η κλήση, η συναινετική προσημείωση υποθήκης, η έφεση κατά αποφάσεων Πρωτοδικείου κ.ά., να έχει ανέλθει η «ενσωμάτωση» διαδικασιών και δικαστηρίων στα Διοικητικά σε ποσοστό άνω

νέων και σημαντικών διαδικασιών (μεγάλη προσπάθεια γίνεται λ.χ. αυτήν την περίοδο για τις ανακοπές) κ.ο.κ.

Επειδή πολλοί συνάδελφοι-ευλόγως και δικαίως-συνεχώς ερωτούν ή/και διαμαρτύρονται, γιατί δεν εντάσσονται με ταχύτερο ρυθμό και μεγαλύτερο εύρος και άλλες διαδικασίες στην ψηφιακή κατάθεση, θα ήθελα στο σημείο αυτό, προκειμένου να γίνει κατανοητή η όλη προβληματική, αλλά και το δεδομένο ότι για το ζήτημα αυτό δεν ευθύνεται ο Δ.Σ.Α. και η πλατφόρμα του, να παραθέσω τα εξής:

Ο ΚΠολΔ σε ορισμένες διαδικασίες απαιτεί ή υπονοεί ότι είναι αναγκαία κατά την κατάθεση του δικογράφου η «σύμπραξη» δικαστή. Όπου αυτό δεν συμβαίνει, έχει προχωρήσει η ψηφιακή κατάθεση δικογράφου. Όμως υπάρχουν συγκεκριμένες προβλέψεις, όπως λ.χ. στην Εκουσία Διαδικασία (βλ. άρθρο 748 ΚΠολΔ), στα Ασφαλιστικά Μέτρα (βλ. άρθρο 686 ΚΠολΔ) [σ.σ.: η κατεχοχάν διαδικασία που απαιτεί ταχύτητα και εξοικονόμηση χρόνου], στις Μικροδιαφορές (βλ. άρθρο 468 παρ. 1 & 2) κ.ο.κ., που αναφέρονται σε ενέργειες δικαστή κατά την κατάθεση κλπ. Με βάση τα ανωτέρω, τα δικαστήρια δεν δέχονται να ενταχθούν οι ανωτέρω αλλά και διάφορες άλλες (σημαντικές) διαδικασίες, την στιγμή που το portal μας είναι έτοιμο ανά πάσα στιγμή να υποδεχθεί και να υποστηρίξει την όποια νέα εντασσόμενη διαδικασία.

Οι πιθανές λύσεις είναι δύο: Είτε να ενταχθούν ειδικές προβλέψεις μέσα στον ΚΠολΔ σε κάθε ένα από τα επίμαχα άρθρα (δυσκολότερο και πιο χρονοβόρο), είτε να εισαχθεί άμεσα ειδική διάταξη, η οποία να λύνει το πρόβλημα στις περιπτώσεις ψηφιακής καταθέσεως στις ως άνω διαδικασίες, αλλά και γενικώς [μέσα στα χιλιάδες άρθρα των αναρίθμητων ΚΥΑ, ΠΝΠ κλπ. του τελευταίου διαστήματος, δεν θα ήταν καθόλου δύσκολο φαντάζομαι ...] – επικουρικός: η σύνταξη (νέωτερου) ειδικού νομοθετήματος συνολικώς για την ψηφιοποίηση της δικαιοσύνης στα πρότυπα των ισχυόντων π.δ., το οποίο να λύνει και όλα τα ανωτέρω και συναφή ζητήματα.

- Παρακολούθηση ψηφιακά της ροής της **μηνύσεως** και λοιπές ψηφιακές εξελίξεις σχετικά με την ποινική δικηγορία. Όλοι οι συνάδελφοι (καθώς η συντριπτική πλειοψηφία έχει τουλάχιστον μία ποινική υπόθεση εν εξελίξει), αλλά ασφαλώς πολλώ μάλλον οι κατά

κύριο λόγο ενασχολούμενοι με το Ποινικό, περίμεναν πώς και πώς αυτή την ημέρα. Όπως προανέφερα, η κατ' αρχήν δυνατότητα υπήρχε από παλιά (σε κάποια μορφή, έστω – και όχι σε πραγματικό χρόνο – αλλά πάντως υπήρχε). Αίφνης μας την αφαίρεσαν με το «εφεύρημα» των προσωπικών δεδομένων [θυμάμαι προ καιρού σε τηλεδιάσκεψη Ομάδας Εργασίας του Υπουργείου Δικαιοσύνης με αντικείμενο γενικά τα ψηφιακά είχα θέσει το ερώτημα, γιατί δεν πειράζει να ανεβαίνει στο κομπιούτερ του κτηρίου 12 όποιος θέλει χωρίς έλεγχο (ήτοι και μη Δικηγόρος ενδεχομένως) και να ψάχνει ό,τι θέλει, ενώ θίγει τα προσωπικά δεδομένα η είσοδος στο σύστημα Δικηγόρου με πιστοποίηση και έλεγχο του Συλλόγου μέσω portal – απάντηση δεν πήρα ποτέ ...]. Και πάλι, πλήθος ανθρώπων χρειάστηκε να καταβάλει προσπάθειες υπερκέρρασης τεχνικών, διοικητικών, νομικών κλπ. κλπ. προβλημάτων, για να προστεθεί και αυτή η τεράστια δυνατότητα δίπλα σε άλλα (μικρότερα ή μεγαλύτερα) «ψηφιακά βήματα» στον τομέα της ποινικής δικαιοσύνης, όπως η μαγνητοφώνηση των πρακτικών, η διενέργεια κάποιων διαδικαστικής φύσεως ενεργειών (αποστολή εγγράφων, αιτημάτων κλπ.) ψηφιακά κ.ο.κ.

- **Κτηματολόγιο:** Δίπλα στην ήδη λίγο παλαιότερα θεσπισθείσα δυνατότητα ηλεκτρονικής υποβολής αιτήσεων και ηλεκτρονικής καταχωρίσεως πράξεων, επετεύχθη προσφάτως μετά πολυετείς προσπάθειες η δυνατότητα **δωρεάν απομακρυσμένου ελέγχου τίτλων (με ηλεκτρονικά μέσα) σε Κτηματολογικά Γραφεία από τους Δικηγόρους.** Η on-line πρόσβαση των συναδέλφων στο ψηφιακό περιβάλλον του Κτηματολογίου είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα πολιτισμού, κέρδους χρόνου και τεράστιας διευκολύνσεως στην -ούτως ή άλλως δύσκολη- καθημερινότητά μας.

- **Ένορκες βεβαιώσεις σε Δικηγόρο** μέσω portal. Η σημαντικότητα (από πλευράς κύρους και θεσμικής αξίας, αλλά και αύξησης δικηγορικής ύλης) κατάκτηση αυτή, πλαισιώθηκε αμέσως από ένα ψηφιακό περιβάλλον υποστηριζόμενο από το portal του Συλλόγου. Ακόμη μία διαδικασία, που κυρίως στον Ειρηνοδίκη- απαιτούσε ταλαιπωρία και πολύ χάσιμο χρόνου, ψηφιοποιήθηκε.

- Η δυνατότητα υποβολής (κατά το προηγούμενο lock-down) μέσω του portal αιτήσεων για την λήψη αντιγράφων **των διαταγών πληρωμής,**

που δημοσιεύθηκαν πριν από το διάστημα αναστολής των δικαστηρίων, καθώς και όλων των **διαταγών απόδοσης χρήσης μισθίου.**

- Η δυνατότητα αποστολής ψηφιακώς **αιτήματος συναινετικής αναβολής,** καθώς και η δυνατότητα αποστολής ψηφιακώς **αιτήματος για συζήτηση χωρίς μάρτυρες** («απλό συζητείται») κατά τις ειδικότερες προβλέψεις των οικείων σχετικών («κορωνο»-)διατάξεων.

- Η δυνατότητα αποστολής ψηφιακώς της **δηλώσεως παραστάσεως στα Διοικητικά Δικαστήρια.**

- Ο **οίκοθεν επαναπροσδιορισμός** των μη συζητούμενων λόγω κορωνοϊού αστικών υποθέσεων και η ενημέρωση για τη νέα δικάσιμο από το γραφείο μας μέσα από το κομπιούτερ μας. Ας αναλογιστούμε τι κόστος, χρήμα, ταλαιπωρία, γραφειοκρατία κλπ. θα απαιτείτο, αν τα ανωτέρω έπρεπε να γίνουν με κλήση ...

- Η **αποϋλοποίηση και η εν τέλει κατάργηση του τέλους αντιγράφου** για τις ανωτέρω ψηφιακές αποφάσεις. Ένας απλός υπολογισμός 2€ X τον αριθμό των αποφάσεων, που έχουμε λάβει ψηφιακώς όλοι μας τον τελευταίο χρόνο, δείχνει εύγλωττα την μεγάλη διαφορά και το τεράστιο όφελος.

- Η ηλεκτρονική κατάθεση **αιτημάτων χορήγησης άδειας διαμονής** υπηκόων τρίτων χωρών, αλλά και η ηλεκτρονική δέσμευση ημερομηνίας κατάθεσης (ραντεβού) με το Υπουργείο Μετανάστευσης μέσω του portal. Τεράστια διευκόλυνση για τους συναδέλφους που ασχολούνται με τα ζητήματα νομιμοποίησης αλλοδαπών.

- Την στιγμή που γράφονταν αυτό το άρθρο, ήταν έτοιμα προς ένταξη στο σύστημα του portal αφενός μεν η **ηλεκτρονική λήψη αντιγράφων πρακτικών διαθηκών** μέσω portal, αφετέρου δε η δυνατότητα **ηλεκτρονικής επικοινωνίας του Δικηγόρου με το Ληξιαρχείο** για την λήψη εγγράφων αρμοδιότητάς του.

• προσκομιμάτων, όπως αυτών που προανφέρθηκαν σχετικώς. Υποτίθεται δε ότι πολλά από αυτά θα τα δούμε στα πλαίσια της Β' Φάσης του ΟΣΔΥ-ΠΠ, αλλά αφενός κρατάμε τις επιφυλάξεις μας, αφετέρου χωρίς επίμονη διεκδίκηση, επίβλεψη και προσπάθεια εκ μέρους μας, τίποτε δεν θεωρείται δεδομένο.

Έτι περαιτέρω στόχοι ασφαλώς μπορούν να είναι στα ανωτέρω πλαίσια:

Α) Η χορήγηση απομακρυσμένων ψηφιακών υπογραφών σε όλους τους Δικηγόρους, δηλαδή με ευκολότερο, ταχύτερο και πιο ευέλικτο σύστημα από αυτό του «usb-stick» (usb-token), που υφίσταται σήμερα για όσους συναδέλφους το έχουν λάβει. Μία πλατφόρμα για την λήψη και θέση της ψηφιακής υπογραφής, η οποία θα παρέχει μάλιστα απομακρυσμένη σύνδεση (από απόσταση), θα ήταν η ιδανικότερη λύση. Βέβαια, η όποια επιλογή προς την κατεύθυνση αυτή θα πρέπει να παρέχει εγγυήσεις ταυτοποίησης και κρυπτογράφησης, που να εξασφαλίζουν και την ακεραιότητα του εγγράφου (καθώς το δικόγραφο δεν είναι ένα οποιοδήποτε έγγραφο, όπως λ.χ. μια απλή υπεύθυνη δήλωση).

Β) Η γενικότερη παρακολούθηση της πλήρους, λεπτομερούς και σε real-time εικόνας μίας υποθέσεως (από το πρώτο δευτερόλεπτο της δημιουργίας της, π.χ. με την κατάθεση κάποιου δικογράφου, έως το αμετάκλητο πέρας και της τελευταίας σχετικής με αυτήν ενέργειας). Αυτό θα μπορούσε λ.χ. να πραγματοποιηθεί με την δημιουργία ενός «ψηφιακού φακέλου» της κάθε υποθέσεως, στον οποίον θα έχουν πρόσβαση μόνον οι εμπλεκόμενοι δικηγόροι, δικαστές και γραμματείς [σημειώνω ότι η δυνατότητα παρακολούθησης της πορείας της υποθέσεως μέχρι την δημοσίευση της απόφασης και την άσκηση ενδίκων μέσων προβλέπεται ρητώς στα π.δ. 25/2012 και 150/2013].

Γ) Η ψηφιακή διαδραστικότητα του Δικηγόρου σταδιακά με όλη την Διοίκηση. Επέκταση, δηλαδή, της ψηφιοποίησης και σε λοιπές νομικές εργασίες και λοιπές δημόσιες υπηρεσίες ενδιαφέροντός μας με την πρόβλεψη δυνατότητας ψηφιακών συναλλαγών (ηλεκτρονική υποβολή αιτήσεων και λήψη ψηφιακών πιστοποιητικών και βεβαιώσεων χωρίς αυτοπρόσωπη παρουσία, ηλεκτρονική επικοινωνία, ηλεκτρονικός καθορισμός ραντεβού, όπου αυτό θα απαιτείται κ.ο.κ.) σε όλες τις δημόσιες υπηρεσίες.

Δ) Τηλεδιασκέψεις, τηλε-εξετάσεις μαρτύρων, τηλε-δίκες κλπ. Καίτοι ζηλωτής της ψηφιοποίησης, θεωρώ (και έχω επικριθεί γι' αυτό) ότι για αυτά τα τελευταία απαιτείται κάπως μεγαλύτερη προεργασία και προετοιμασία και θα πρέπει να έπονται της πλήρους (ή έστω σε πολύ μεγάλο βαθμό) ολοκλήρωσεως όλων των λοιπών, πιο άμεσων και πιο καθημερινών, ενώ επίσης σε κάποιες περιπτώσεις (π.χ. περίπλοκες

ποινικές δίκες κ.ά.) ενέχουν και κάποια (νομικά, δικονομικά και άλλα) ερωτηματικά. Από την άλλη, ασφαλώς η τάση και ο στόχος είναι εκεί και βεβαίως είναι γνωστό ότι αυτή την στιγμή ακόμη και στην Σαουδική Αραβία και το Πακιστάν γίνονται ηλδεδίδες.

- Η αποφυγή της δημιουργίας μιας νέας μορφής γραφειοκρατίας, της «ψηφιακής γραφειοκρατίας». Είναι παγκοίως γνωστό ότι μερίδα των δημοσίων υπαλλήλων βρήκε την πανδημία ως πρόσχημα για να «αραιώσει» η δουλειά τους. Δεν πρέπει, λοιπόν, να επιτρέψουμε την «χρήση» (και) της ψηφιοποίησης προς τον σκοπό αυτό και έτσι, ένα πιστοποιητικό λ.χ. το οποίο παλαιότερα με φυσικά παρουσία το λαμβάναμε σε Χ ημέρες, τώρα ψηφιακά να το λαμβάνουμε σε Χ επί 2. Υπηρετούμε την ψηφιοποίηση για να διευκολυνθεί η καθημερινότητά μας, όχι για να χειροτερεύσει.
- Η εξοικείωση όλο και περισσότερων (του συνόλου ει δυνατόν των) συναδέλφων με τις νέες ψηφιακές διαδικασίες. Ειδικότερα οι μεγαλύτεροι Δικηγόροι ίσως να χρειάζονται περισσότερη βοήθεια σχετικώς. Η ψηφιοποίηση είναι για όλους και αποκλεισμοί δεν είναι ανεκτοί. Στα πλαίσια αυτά εκφράζω τις έντονες επιφυλάξεις μου στην καθιέρωση «υποχρεωτικότητας» στην ψηφιακή δικαιοσύνη («μόνο» ψηφιακές καταθέσεις, «αποκλειστικά» ηλεκτρονικά δικόγραφα κ.ο.κ. – βλ. προσφάτως την σχετική εξαγγελία για τα Διοικητικά, η οποία ευτυχώς αναστάλη). Γενικώς, έχω μία απέχθεια προς όλες τις «υποχρεωτικότητες» (όπως και στην διαμεσολάβηση κλπ.).
- Η διασφάλιση του κύρους του δικηγορικού λειτουργήματος και μέσα από την ψηφιακή δικαιοσύνη. Κατ' αρχάς, πρέπει να γίνει κατανοητό σε όλους ότι στην ψηφιακή εποχή ο Δικηγόρος είναι ίσως και περισσότερο απαραίτητος στον πολίτη και ουχί λιγότερο. Στα πλαίσια αυτά εντάσσεται η διαρκής και σταθερή προσπάθειά μας όλες (ει δυνατόν) οι νέες ψηφιακές διαδικασίες να «περνούν» μέσα από την πλατφόρμα μας (το portal της Ολομέλειας) και όχι από άλλες «εισόδους» (taxisnet, gov.gr κ.ο.κ.). Άλλωστε, αυτός είναι και ο μοναδικός έγκυρος και άμεσος τρόπος να διακριβωθεί αν ο εισερχόμενος στο σύστημα είναι εν ενεργεία Δικηγόρος ή όχι. Κατά τα λοιπά, στο χέρι μας είναι

να διαφυλάξουμε το κύρος μας και στη νέα εποχή και επί παραδείγματι να μην «ρίχνουμε τις τιμές» σε εξευτελιστικά επίπεδα ή να μην θεωρούμε ότι η εργασία που χρεώνουμε είναι «το πήγαινε-έλα και η ταλαιπωρία στο Υποθηκοφυλακείο ή στο δικαστήριο» [η νομική εργασία του επιστήμονα Δικηγόρου είναι ο νομικός έλεγχος των τίτλων, η σύνταξη του δικογράφου και η εκδίκαση κλπ.], οπότε «τώρα τι θα τιμολογήσουμε που όλα γίνονται ψηφιακά» κ.ο.κ. ...

• VI. Αντί επιλόγου

Οι εξελίξεις στον τομέα της Ψηφιοποίησης της Δικαιοσύνης είναι (τα τελευταία χρόνια, αλλά κυρίως το τελευταίο διάστημα) καιταγιστικές, με αποτέλεσμα όλοι όσοι ασχολούμαστε από παλαιά κοπιωδώς με την πρόοδο του συγκεκριμένου αντικειμένου να αισθανόμαστε όλο και περισσότερο περήφανοι και δικαιωμένοι. Αρκετοί είναι, ασφαλώς, οι (φανεροί ή αφανείς) «στρατιώτες» και «ήρωες» σε αυτή την μεγάλη και διαρκή «εκστρατεία» και δεν θα μπορούσε να γίνει αναλυτική αναφορά όλων, και μάλιστα χωρίς να ξεχαστεί κάποιο όνομα. Επιτρέψτε μου, πάντως, να ξεχωρίσω και να ευχαριστήσω θερμά τον Διευθυντή των Πληροφοριακών Συστημάτων του Δ.Σ.Α., κ. Μανιό, για την άριστη δουλειά του, την εξαιρετική συνεργασία που έχουμε και την πολύτιμη βοήθεια που μας παρέχει.

Έχω επανειλημμένως τονίσει την αισιοδοξία μου ότι μέσα από αυτήν την πράγματι σκληρή δοκιμασία, που όλοι βιώνουμε, πέρα από τα πολλά αρνητικά, είναι μεγάλη ευκαιρία να αναδειχθούν και κάποια θετικά (τα οποία καλώς να έρθουν και να μείνουν) – ιδίως στον τομέα της ψηφιοποίησης της δικαιοσύνης. Μία κρίση πάντα γεννά ευκαιρίες. Ελπίζω, λοιπόν, να είναι κυρίως εξελίξεις που θα κάνουν την δουλειά του Δικηγόρου και την καθημερινότητά μας πιο εύκολη και πιο σύγχρονη (και πιο ... ασφαλή).

Υ.Γ.: Και μην ξεχνάτε: Για ό,τι θέμα άπτεται της Ψηφιοποίησης της Δικαιοσύνης, υπάρχει η ειδική θεματική Ομάδα στο Facebook (με συνεχείς, έγκυρες και έγκαιρες πληροφορίες, ανακοινώσεις, ερωταπαντήσεις κ.ο.κ.): «ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΔΙΚΟΓΡΑΦΟΥ & ΨΗΦΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ».

Βασίλης Σωτηρόπουλος
Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω

Αλλαγές στην νομική αναγνώριση ταυτότητας φύλου

Έχουν ήδη συμπληρωθεί 3,5 χρόνια από την θεσμοθέτηση του νέου πλαισίου για την νομική αναγνώριση ταυτότητας φύλου, με την ψήφιση του Ν.4491/2017. Καθώς ασχολούμαι δικηγορικά με υποθέσεις τρανς συμπολιτών μας ως προς την μεταβολή των επίσημων εγγράφων τους, έτυχε να έχω χειριστεί συνολικά δεκαέξι υποθέσεις πριν το νέο νόμο και άλλες τόσες μετά την θέση του σε ισχύ.

Ο νέος νόμος ξεκαθάρισε ότι η μεταβολή των εγγράφων δεν εξαρτάται από ιατρικές πράξεις: δεν υπάρχει καμία προϋπόθεση το άτομο να έχει υποβληθεί σε αφαίρεση γεννητικών οργάνων ή σε προσθετική ή αφαίρεση στήθους ή να έχει λάβει ορμονοθεραπεία. Δεν απαιτείται επίσης να έχει παρακολουθηθεί από ψυχίατρο ή ψυχολόγο και δεν χρειάζεται να προσκομίσει ιατρική γνωμάτευση για την ψυχική του υγεία. Αυτό είναι ένα σημαντικό κέρδος χρόνου. Είναι εντελώς διαφορετική διαδικασία ο “επαναπροσδιορισμός” φύλου, που αφορά αποκλειστικά την ιατρική επιστήμη. Σε αυτή την διαδικασία δεν υπάρχει καμία εμπλοκή νομικών, αφού το μόνο που χρειάζεται είναι η συναίνεση του ατόμου για τις ιατρικές πράξεις. Σε άλλες χώρες, βέβαια, όπως π.χ. η Τουρκία, ακόμη και για να υποβληθεί το άτομο σε ιατρικές διαδικασίες χρειάζεται η έκδοση δικαστικής απόφασης. Ένα τουρκικό δικαστήριο αρνήθηκε να δώσει τέτοια άδεια σε άτομο που επιθυμούσε να προχωρήσει σε επεμβάσεις για επαναπροσδιορισμό από θήλυ σε άρρεν, με το αιτιολογικό ότι δεν είχε διακοπεί ορμονολογικά

η έμμηνος ρύση. Αποτέλεσμα ήταν η καταδίκη της Τουρκίας από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ατόμου. Είναι άλλο, λοιπόν, το ιατρικό σκέλος κι άλλο η νομική αναγνώριση ταυτότητας φύλου.

Ωστόσο η διαδικασία τόσο πριν όσο και μετά τον νέο νόμο παραμένει, εν πολλοίς, η ίδια. Πρόκειται για την εκδίκαση μιας αίτησης εκουσίας δικαιοδοσίας, από το Ειρηνοδικείο του τόπου του ληξιαρχείου, στο οποίο καταχωρίστηκε η ληξιαρχική πράξη γέννησης του ατόμου. Εναλλακτικά, αρμόδιο θεωρείται και το Ειρηνοδικείο του τόπου κατοικίας του ατόμου, λόγω της ελαστικότητας των διατάξεων της εκουσίας δικαιοδοσίας. Η αίτηση πρέπει να έχει κοινοποιηθεί προ συγκεκριμένου αριθμού ημερών στον κατά τόπον αρμόδιο εισαγγελέα και η έκθεση επίδοσης πρέπει να προκομισθεί στο Ειρηνοδικείο για το παραδεκτό της συζήτησης, πράγμα που δεν ορίζει ρητώς ο Ν.4491/2017, αλλά ο Κ.Πολ.Δ. Δύο σημαντικές διαφορές: με τον νέο νόμο η διαδικασία περιλαμβάνει και αυτοπρόσωπη δήλωση του ατόμου ότι επιθυμεί την μεταβολή στα στοιχεία του ονόματος και του φύλου, ενώ πριν επιτρεπόταν και η δια του πληρεξουσίου του παράσταση. Χειρίστηκα την περίπτωση αιτούντος που ήταν αποκλεισμένος σε νησί λόγω καιρικών συνθηκών και αδυνατούσε να παραστεί αυτοπροσώπως, με βάση το προϊσχύον δίκαιο, οπότε η υπόθεση του συζητήθηκε κανονικά με παράστασή του δι' εμού, ως πληρεξουσίου δικηγόρου. Αυτό τώρα δεν θα επιτρεπόταν και θα έπρεπε να αναβληθεί η υπόθεση. Η δεύτερη διαφορά είναι ότι η δήλωση αυτή δεν γίνεται στο ακροατήριο, αλλά σε ιδιαίτερο γραφείο στο δικαστήριο. Το θέμα είναι ότι ο Ν.4491/2017 περιορίζει μόνο την υποβολή της δήλωσης το πλαίσιο του “ιδιαίτερου γραφείου”, ενώ η εκφώνηση της υπόθεσης, καθώς και η υπόλοιπη διαδικασία γίνεται κανονικά με δημοσιότητα. Σίγουρα μια διάταξη που πρέπει να επανεξεταστεί, ώστε να καλύπτεται συνολικά από μυστικότητα.

Πέρα όμως από τις αλλαγές στην διαδικασία, ο Ν.4491/2017 προσέθεσε και νέες απαγορεύσεις που δεν υπήρχαν στο προηγούμενο θεσμικό πλαίσιο. Απαγορεύεται το αίτημα νομικής αναγνώρισης ταυτότητας φύλου να υποβληθεί από έγγαμο άτομο. Αυτό σημαίνει ότι ο νομοθέτης παρεμβαίνει στην οικογενειακή ζωή του ατόμου

και επιβάλλει την λύση ή την μη σύναψη γάμου πριν την υποβολή της αίτησης νομικής αναγνώρισης ταυτότητας φύλου, κάτι το οποίο σε άλλες χώρες έχει κηρυχθεί αντισυνταγματικό. Επίσης απαγορεύει την διόρθωση των στοιχείων του ατόμου, ως γονέα, στην ληξιαρχική πράξη γέννησης των τέκνων του. Έτσι, τα παιδιά ενός τρανς ατόμου θα φέρονται ως τέκνα ενός ατόμου που πλέον δεν υπάρχει με τα στοιχεία που είχε καταχωριστεί ως γονέας τους. Επιπλέον, για τα ανήλικα άτομα από την ηλικία των 15 έως 17 ετών δεν αρκεί η συγκατάθεση των γονέων τους για την νομική αναγνώριση ταυτότητας φύλου, αλλά απαιτείται και η γνωμάτευση μιας επιτροπής ειδικών του Υπουργείου Υγείας. Όποτε το Υπουργείο καθυστερεί να συγκροτήσει την επιτροπή, όπως την τρέχουσα περίοδο, τα άτομα αυτά απλά αδυνατούν να προχωρήσουν την διαδικασία μεταβολής των εγγράφων τους.

Αξίζει να σημειωθεί ότι η γραφειοκρατική περιπέτεια συνεχίζεται και μετά την έκδοση της δικαστικής απόφασης. Η απόφαση επιδίδεται στον εισαγγελέα, προκειμένου να εκδοθεί μετά από ένα μήνα πιστοποιητικό μη άσκησης ενδίκων μέσων, δύο έγγραφα απαραίτητα για την ληξιαρχική διόρθωση. Μετά, όμως, θα

πρέπει να επικαιροποιηθεί και η δημοτολογική εγγραφή, γεγονός που εκκινεί από αίτημα στο μπτρώο αρρένων και επιβάλλει την έκδοση απόφασης από την Αποκεντρωμένη Διοίκηση. Καθώς όλα αυτά αφορούν μόνο το κύριο όνομα και το φύλο, η διαδικασία δεν προβλέπει τίποτε για την μεταβολή επωνύμου που αποτελεί σύνηθες αίτημα για τα διεμφυλικά άτομα και για το οποίο ο νέος νόμος σιωπά.

Με όλες αυτές τις πρόθετες προϋποθέσεις, ο Ν.4491/2017 επιβάρυνε χρονικά την διαδικασία της νομικής αναγνώρισης ταυτότητας φύλου. Από τις δικές μου υποθέσεις προέκυψε ότι με το προηγούμενο καθεστώς ο μέσος όρος από την υποβολή του αιτήματος μέχρι την έκδοση της απόφασης ήταν 6,5 μήνες. Μετά τον νέο νόμο, ο μέσος όρος αναμονής είναι 10 μήνες. Αποστολή της Επιτροπής που συγκρότησε ο πρωθυπουργός για την σύνταξη Εθνικού Σχεδίου Δράσης ΛΟΑΤΚΙ+ Ισότητας είναι να υποδείξει και βελτιώσεις, εξαλείφοντας όλα τα πρόσθετα εμπόδια και καθιστώντας απλούτερη την διαδικασία. Θα επανέλθουμε λοιπόν, όταν δημοσιευθεί αυτό το Εθνικό Σχέδιο Δράσης με τις προτεινόμενες αλλαγές.

Γιώργος Βλασσοπουλος
Δικηγόρος-Διδάκτωρ Νομικής,
Μέλος ΣΕΠ ΕΑΠ

Τεχνητή Νοημοσύνη και Δικαιοσύνη: προβλήματα και προοπτικές

Οι έκτακτες συνθήκες της πανδημίας έχουν επηρεάσει σημαντικά την καθημερινότητα της ζωής μας διαμορφώνοντας ένα νέο τοπίο για την επόμενη μέρα. Ως εκ τούτου και η λειτουργία της δικαιοσύνης εκσυγχρονίζεται εκ των πραγμάτων, αφού διευρύνεται η χρήση και των σχετικών με το έργο της νέων τεχνολογιών σε παγκόσμια κλίμακα. Η τεχνητή νοημοσύνη (ΤΝ, Artificial Intelligence AI) συνδέεται με την αξιοποίηση μεγάλου όγκου δεδομένων (big data) με στόχο τη διευκόλυνση του έργου των δικαστών, των δικηγόρων, αλλά και όλων εν γένει των λειτουργών της δικαιοσύνης. Η διευκόλυνση της γραμματειακής διαδικασίας, η ανάλυση και εκτίμηση νομικών εγγράφων και δικαστικών αποφάσεων, ακόμη και η πιθανολογηση αποτελέσματος είναι ορισμένα μόνο ενδεικτικά παραδείγματα των προκλήσεων, αλλά και των προοπτικών.

Ήδη από το 2018, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης (CEPEJ) έθεσε πέντε σχετικούς βασικούς άξονες: Την αρχή της προστασίας θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων

Την αρχή της μη διάκρισης
Την αρχή της διαφάνειας και αμεροληψίας
Την αρχή ποιότητας και ασφάλειας
Την αρχή «υπό τον έλεγχο του χρήστη»

Πιο πρόσφατα, το 2020 το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο (Access to justice - digitalisation 2020/C 342 I/01) αναγνώρισε τα πολλαπλά οφέλη της τεχνητής νοημοσύνης για πολίτες, επιχειρήσεις και ευρύτερα για το κοινωνικό σύνολο, εφόσον προϋπάρχει ένα σταθερό πλαίσιο ορθής λειτουργίας της στον ευαίσθητο τομέα της δικαιοσύνης. Μάλιστα η CCBE συμμετέχει στη τρέχουσα διαβούλευση ενόψει της Πρότασης Κανονισμού της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη τεχνητή νοημοσύνη. Στη Πρόταση κατηγοριοποιούνται οι εφαρμογές ΤΝ ανάλογα με το ρίσκο στην εφαρμογή τους. Οι εφαρμογές στη δικαιοσύνη και στη τήρηση των νόμων θεωρούνται υψηλού ρίσκου. Η Πρόταση Κανονισμού προβλέπει όργανο εποπτείας και αυστηρά πρόστιμα για τις παραβάσεις.

Είναι προφανές λοιπόν ότι ένα σαφές, αλλά και δίκαιο πλαίσιο κανόνων, ως καρπός ενός τεκμηριωμένου δημοκρατικού διαλόγου, συνιστά βασική εγγύηση επιτυχούς αξιοποίησης των πολλαπλών εφαρμογών της τεχνητής νοημοσύνης στον ευαίσθητο τομέα της απονομής της δικαιοσύνης, αλλά και ευρύτερα στο πεδίο παροχής νομικών υπηρεσιών. Μάλιστα ο εμπλουτισμός με τη συναισθηματική νοημοσύνη μπορεί να αποβεί καταλυτικής σημασίας, δεδομένου ότι η ενσυναίσθηση, η κοινωνική αλληλεγγύη, η συλλογικότητα, η ομαδικότητα αποτελούν κομβικές αξίες εμπέδωσης της κοινωνικής δικαιοσύνης και γενικότερα του κοινωνικού κράτους δικαίου (άρθρ. 25 Συντάγματος).

Συμπερασματικά, η επόμενη μέρα για όλους μας και εν προκειμένω για δικαστές, δικηγόρους και λοιπούς λειτουργούς της δικαιοσύνης σηματοδοτείται από την ταχύτατη ανάπτυξη της τεχνητής νοημοσύνης. Το νέο τοπίο μπορεί και πρέπει να είναι καλύτερο χωρίς τις γραφειοκρατικές αγκυλώσεις και τις παρωχημένες νοοτροπίες του παρελθόντος, εφόσον διέπεται από έναν γνήσιο Ανθρωπισμό με όρους κοινωνικής δικαιοσύνης, χωρίς αποκλεισμούς και διακρίσεις. Οι μηχανές οφείλουν να λειτουργούν στην υπηρεσία του ανθρώπου και όχι το αντίστροφο, με έμφαση στην ενίσχυση της κοινωνικής καινοτομίας, αλλά και στη στήριξη των κοινωνικά και οικονομικά ασθενέστερων πολιτών, ιδίως σε έκτακτες συγκυρίες, όπως σήμερα, αλλά και στο μέλλον...

Νίκη Βασιλοπούλου
Δικηγόρος Αθηνών

Δικηγορία εν καιρώ πανδημίας.

**Πως μας βρίσκει η πανδημία έναν χρόνο μετά ;
Πόσο επηρεαστήκαμε προσωπικά, κοινωνικά, επαγγελματικά ;
Τι σήμαινε για την δικηγορική κοινότητα η επί μακρόν, άνω του έτους, αναστολή λειτουργίας των δικαστηρίων, αλλά και του ευρύτερου δημόσιου τομέα;**

Ερωτήματα που μας απασχόλησαν και θα μας απασχολούν μάλλον για καιρό μετά την πρόσφατη περιπέτεια που δεν έχει ακόμα τελειώσει. Ένας ιός, ο οποίος δεν ξέρουμε τελικά αν ξέφυγε εκούσια ή ακούσια από κάποιο εργαστήριο ή απλά άλλος ένας φυσικός ιός από τους πολλούς κορωνοϊούς που βρήκε γόνιμο έδαφος να μεταλλαχθεί σε ένα επιβαρυνμένο οικολογικά σύστημα. Σε κάθε περίπτωση, το σίγουρο είναι ότι άλλαξε τη ζωή όλων μας, ανεξαρτήτως κοινωνικής τάξης, επαγγελματικής θέσης ή οικονομικής κατάστασης. Και ναι κάτι που έμοιαζε μακρινό ήρθε στη γειτονιά μας, συντάραξε τον μικρόκοσμό μας, άλλαξε την καθημερινότητά μας. Στα γεγονότα αυτά δεν θα μπορούσαμε να μείνουμε ανεπηρέαστοι οι δικηγόροι. Μετά από μια δεκαετία σκληρής μνημονιακής φορολογικής πολιτικής, που οδήγησε σε περαιτέρω επιβάρυνση και συρρίκνωση του επαγγέλματός μας κληθήκαμε επειγόντως, να ανταποκριθούμε στις νέες, απρόβλεπτες για όλους συνθήκες υπολειτουργίας μιας, ήδη κλονισμένης, δικαιοσύνης, σε αυτές που έφερε η πανδημική κρίση, λόγω της νόσου covid-19. Μιας κρίσης που αποδείχθηκε πέρα από υγειονομική ταυτόχρονα και κυρίως κοινωνικοπολιτική, οικολογική και εν τελεί ανθρωποκεντρική.

Σε κοινωνικό επίπεδο η πανδημία μας υπενθύμισε ότι είμαστε αλληλένδετα μέλη μιας οικουμενικής κοινότητας, που αποτελεί έναν οργανισμό, που επηρεάζεται από τις ατομικές μας επιλογές, πέρα από σύνορα και κράτη. Μας έκανε να συνειδητοποιήσουμε ότι, καμία θεραπεία και κανένα εμβόλιο δεν είναι αρκετά για να διώξουν έναν συνεχώς

μεταλλασσόμενο ιό, χωρίς συλλογική συνείδηση και ατομική ευαισθητοποίηση.

Σε προσωπικό επίπεδο, ο επί μακρόν υποχρεωτικός περιορισμός θεμελιωδών ατομικών ελευθεριών είχε ως παράπλευρες συνέπειες την διατάραξη της ήδη εύθραυστης προσωπικής αλλά και οικογενειακής ισορροπίας, μια κυρίως την αύξηση της ενδοοικογενειακής βίας. Το κλείσιμο των σχολείων, η κατ' οίκον εργασία, η μείωση του εισοδήματος ήρθαν να αυξήσουν ραγδαία τα ήδη υψηλά επίπεδα κακοποίησης των οικονομικά εξαρτώμενων και αδύναμων μελών. Αποξένωση, άγχος, ανησυχία, φόβος, ανασφάλεια, κατάθλιψη μερικά από τα συναισθήματα που όλοι βιώσαμε. Ευτυχώς όμως, μας έκανε και να εκτιμήσουμε μια καθημερινότητα που μέχρι πρότινος έμοιαζε βαρετή, μας έδωσε την ευκαιρία να ξεκουραστούμε, να βρεθούμε ξανά με τους οικείους μας, να ανακαλύψουμε εκ νέου τους εαυτούς μας, βρίσκοντας χρόνο για χόμπι και νέες δραστηριότητες.

Επαγγελματικά η πανδημία έπληξε σαφώς περισσότερο τις οικονομικά ασθενέστερες κοινωνικές ομάδες, αλλά και τα παραδοσιακά επαγγέλματα, όπως αυτό των δικηγόρων, που κλήθηκαν για άλλη μια φορά να εξαντλήσουν την υπομονή και τις αντοχές τους, μέσω του υποχρεωτικού για όλους lockdown. Ξαφνικά, η δικαιοσύνη ένας εκ των βασικών πυλώνων λειτουργίας του δημοκρατίας φάνηκε να κλυδωνίζεται. Η αρχική ανησυχία της πρώτης καραντίνας τράπηκε σε ανασφάλεια διάρκειας, τόσο για εμάς τους δικηγόρους όσο και για τους πολίτες μετά την εκ νέου αναστολή λειτουργίας των δικαστηρίων και άλλων δημόσιων υπηρεσιών (υποθηκοφυλακείων, πολεοδομιών, ΔΟΥ κα). Δικαστικές υποθέσεις αναβλήθηκαν επί μακρόν ή ματαιώθηκαν ενώ η αυτονομία για όλους πρόσβαση στην δικαιοσύνη και κυρίως η απονομή της φάνταζαν μακρινά και αβέβαια. Ως εκ τούτου, για άλλη μια φορά οι δικηγόροι βρεθήκαμε αντιμέτωποι με ακόμα μεγαλύτερη μείωση του αντικειμένου μας, αφού για μεγάλο χρονικό διάστημα τα δικαστήρια έμειναν κλειστά είτε λειτούργησαν για μέρος των πολιτικών και διοικητικών διαδικασιών και ακόμα μικρότερο των ποινικών στερώντας μας το μεγαλύτερο κομμάτι της δικηγορικής ύλης. Οι αρνητικές συνέπειες της πανδημίας στην δικαιοσύνη είναι αναμφισβήτητα μεγάλες τόσο για τους δικηγόρους όσο και για την κοινωνία, αλλά και

για την εύρυθμη λειτουργία του δικαιοπολιτικού συστήματος της χώρας.

Έγιναν όμως και σημαντικά θετικά βήματα που δεν πρέπει να παραβλέψουμε. Το σημαντικότερο, επιταχύνθηκε ο εκσυγχρονισμός της δικαιοσύνης, μέσω της ψηφιοποίησης πολλών διαδικασιών και της επέκτασης των υπηρεσιών ηλεκτρονικής δικαιοσύνης (e-justice) προς τους δικηγόρους, μέσω του σχεδιασμού και της υλοποίησης ενός κεντρικού πληροφοριακού συστήματος, αποτελούμενου από επιμέρους εφαρμογές (υπό-συστήματα) για την υποστήριξη λειτουργίας των πολιτικών και ποινικών δικαστηρίων, μέσω της ανάπτυξης υπηρεσιών διαδικτύου (web services) για την ανταλλαγή πληροφοριών με πληροφοριακά συστήματα τρίτων Φορέων (όπως της Ολομέλειας των Δικηγορικών Συλλόγων) και του Υπουργείου Δικαιοσύνης (Εθνικό Ποινικό Μητρώο, Ολοκληρωμένο Σύστημα Πρακτικών Δικαστηρίων). Και έτσι, ενισχύθηκαν ή αναπτύχθηκαν περαιτέρω διαδικασίες, όπως η ηλεκτρονική κατάθεση δικογράφων, η ηλεκτρονική παρακολούθηση πορείας των υποθέσεων, η ηλεκτρονική αναζήτηση πινακίων και εκθεμάτων, η ηλεκτρονική κατάθεση αιτήσεων για έκδοση πιστοποιητικών, όλα εργαλεία χρήσιμα, που απλοποίησαν χρονοβόρες και κατ' επέκταση δαπανηρές διαδικασίες της ήδη βεβαρημένης λόγω του γραφειοκρατικού χαρακτήρα δουλειάς μας.

Ο δρόμος είναι μακρύς και η συνέχεια αβέβαιη για όλους μας. Το σίγουρο είναι ότι η πρόσφατη αυτή περιπέτεια μας ώθησε να αναθεωρήσουμε τον τρόπο ζωής μας σε προσωπικό, κοινωνικό και επαγγελματικό επίπεδο. Και ενώ, μας έκανε να συνειδητοποιήσουμε ότι αποτελούμε αλληλοεξαρτώμενα μέλη μιας οικουμενικής κοινότητας και ενός ενιαίου οικοσυστήματος, ταυτόχρονα μας έδωσε την ευκαιρία της προσωπικής ενδοσκόπησης και αναθεώρησης αξιών και σχέσεων. Όσον αφορά σε εμάς τους δικηγόρους είναι βέβαιον ότι η πανδημία και η εξ αυτής αναστολή λειτουργίας των δικαστηρίων είχε κατ' αρχήν αρνητικό οικονομικό αντίκτυπο. Ταυτόχρονα όμως, σηματοδότησε την αλλαγή του παραδοσιακού μοντέλου λειτουργίας της δικαιοσύνης και ενεργοποίησε, άλλως επιτάχυνε τον αναγκαίο εδώ και χρόνια εκσυγχρονισμό της. Όσο δύσκολες κι αν φαίνονται οι αλλαγές είναι χρέος μας, ως συλλειτουργών της δικαιοσύνης, να αποτελέσουμε μέρος αυτών στηρίζοντας ουσιαστικά την αναβάθμιση και πιο αποτελεσματική λειτουργία της δικαιοσύνης.

Χριστίνα Τσαγκλή
Δικηγόρος,
Δ.Ε.Α. Παν/μίου Στρασβούργου
τ. Γενική Γραμματέας Δ.Σ.Α.

Η ίδρυση του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών με την σημερινή του μορφή (1909).

Με τον νόμο ΓΤΙΖ' (3317), που δημοσιεύθηκε στο υπ' αρ. 311 φύλλο της 27-12-1908 Εφημερίδος της Κυβερνήσεως, συνεστήθησαν για πρώτη φορά οι Δικηγορικοί Σύλλογοι της χώρας με την σημερινή τους μορφή. Το νομοθέτημα περιελάμβανε 45 άρθρα, διαρθρωμένα σε έξι κεφάλαια, εκ των οποίων τα άρθρα 1 έως 3 αποτελούσαν τις Γενικές Διατάξεις, τα άρθρα 4 έως 7 αφορούσαν τα «Έργα και Συνεδριάσεις του Συλλόγου», τα άρθρα 8 έως 22 αφορούσαν στην λειτουργία των Διοικητικών Συμβουλίων, τα άρθρα 23 έως 37 στην Πειθαρχική Δικαιοδοσία του Συλλόγου στα μέλη του και την παύση των δικηγόρων, ενώ οι διατάξεις 38 έως 45 αποτελούσαν γενικές και μεταβατικές διατάξεις.

Κατ' εξουσιοδότηση του άρθρου 44 του ως άνω νόμου, εξεδόθη βασιλικό διάταγμα που όρισε ως ημέρα και ώρα συγκλήσεως της ιδρυτικής συνελεύσεως των Δικηγορικών Συλλόγων την 15^η Φεβρουαρίου 1909 στις κατά τόπους αίθουσες των Πρωτοδικείων, υπό την προεδρία του αρχαιότερου εκ των παρόντων δικηγόρων.

Πράγματι, κατά την ως άνω ημεροχρονολογία, οι δικηγόροι της Αθήνας συνήλθαν στο Πρωτοδικείο της πρωτεύουσας και ίδρυσαν τον Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών, εκλέγοντας, με ευρεία πλειοψηφία έναντι του ανθυποψηφίου του Κωνσταντίνου Κωνσταντόπουλου, τον Κωνσταντίνο Έσολιν, διακεκριμένο ασικολόγο που είχε διατελέσει, κατά το παρελθόν, Πρόεδρος του Σωματείου του 1893 και βουλευτής, ως πρώτο Πρόεδρο του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών.

Ακολούθησαν, τις επόμενες ημέρες, εκλογές για τα λοιπά μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου, θέσεις τις οποίες κατέλαβαν ο Κωνσταντίνος Ρακτιβάν (Αντιπρόεδρος), ο Τιμολέων Ηλιόπουλος (Γραμματέας), ο Σπυρίδων Γκίνης (Ταμίας) και οι Θεόδωρος Παπαγιαννόπουλος, Γεώργιος Φιλάρετος, Αντώνιος Μομφεράτος, Ιωάννης Ευκλείδης, Θεόδωρος Μαριολόπουλος, Σπυρίδων Σημίτης, Απόστολος Λυμπεράκης, Ιωάννης Φραγκιάς, Κωνσταντίνος Πολυγενής και Αριστομένης Θεοδωρίδης (μέλη).

Ένα από τα πρώτα μέληματα του πρώτου Διοικητικού Συμβουλίου του Δ.Σ.Α. ήταν η σύνταξη του Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας του και η σύνταξη του Μητρώου των μελών του, στο οποίο ενεγράφησαν, μόνο, οι εκ των διορισμένων δικηγόρων, που είχαν ορκισθεί και υποβάλει φορολογικές δηλώσεις.

Το πρώτο Δ.Σ. απασχολήθηκε αρκετά με το ζήτημα της ανέγερσης νέου Δικαστικού Μεγάρου στον χώρο του Δημοτικού Νοσοκομείου, με την ίδρυση Ταμείου Περίθαλψης των μελών του Συλλόγου, αλλά και με πληθώρα θεμάτων απομένων της λειτουργίας της Δικαιοσύνης (όπως η προφορική συζήτηση ενώπιον των Πρωτοδικείων, η άρνηση Προέδρων να δεχθούν αιτήματα αναβολής, η αύξηση των επιδικαζόμενων δικαστικών δαπανών κ.λπ.).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον, ωστόσο, προκαλεί για τον σύγχρονο μελετητή, η διχογνωμία που επικράτησε στους κόλπους του Δ.Σ. για το κατά πόσον οι Δικηγορικοί Σύλλογοι δικαιούνται ή όχι, κατά το άρθρο 4 του ιδρυτικού τους

νόμου, να διατυπώνουν δημόσια άποψη για ζητήματα ευρύτερου κοινωνικού ή πολιτικού ενδιαφέροντος που απασχολούν την κοινή γνώμη.

Παρά το γεγονός ότι, κατά την άποψή μας, η διάταξη, ως ήταν διατυπωμένη στο νομοθετικό κείμενο, περιόριζε, σίγουρα, κατά το γράμμα της και, πιθανότατα, και κατά το πνεύμα της, την εκφορά γνώμης υπό των Δ.Σ. των Συλλόγων αποκλειστικά σε θέματα αφορώντα «εις την βελτίωσιν της νομοθεσίας και την εφαρμογήν αυτής», το Δ.Σ. του πρώτου Δικηγορικού Συλλόγου της Αθήνας έλαβε την απόφαση ότι, οι γνώμες και οι προτάσεις που διατυπώνονται υπ' αυτού, δύναται να αφορούν εθνικά και κοινωνικά θέματα, γνωστοποιώντας, μάλιστα, την απόφασή του αυτή, στα Δ.Σ. των Περιφερειακών Συλλόγων της χώρας, παρωθώντας τα μάλιστα να ακολουθήσουν την ίδια θέση.

Πρόκειται, ουσιαστικά, για την απαρχή μιας μακράς, έκτοτε, και πιστά τηρηθείσας παράδοσης που κατοχυρώθηκε στην πορεία και νομοθετικά, δυνάμει της οποίας οι Δικηγορικοί Σύλλογοι, όχι μόνο δικαιούνται, αλλά, κατά την άποψή μας, υποχρεούνται να διατυπώνουν την θέση τους για όλα τα μείζονα ζητήματα εθνικού και κοινωνικού ενδιαφέροντος.

Από την λειτουργία του πρώτου Δ.Σ. του Δ.Σ.Α. αξίζει, τέλος, να επισημανθούν η αναληφθείσα υπ' αυτού πρωτοβουλία για την τροποποίηση του νόμου περί των προσόντων των δικαστών, με την προσθήκη διάταξης που να συμπεριλαμβάνει στους διοριζόμενους και τους «διακριθέντες, εν τη ασκήσει του επαγγέλματος, δικηγόρους», καθώς και η υποβολή προτάσεως προς την Κυβέρνηση περί νομοθετικού περιορισμού του συμβατικού τόκου.

Από την ως άνω συνοπτική παράθεση των πεπραγμένων του πρώτου Δ.Σ. του Δ.Σ.Α., ευχερώς συνάγεται ότι, γρήγορα, ο Δ.Σ.Α. αντιλήφθηκε την θεσμική του αποστολή ως υπερβαίνουσα τα στενά επαγγελματικά συμφέροντα των δικηγόρων, ανεξάρτητα αν την ήσκησε πάντοτε επιτυχώς, όπως θα έχουμε την ευκαιρία να δούμε και στην συνέχεια.

~Το παρόν άρθρο άντλησε πληροφορίες από το βιβλίο του Ευάγγελου Μαχαίρα «Η ιστορία του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών», Εκδόσεις Προσκήνιο, καθώς και από πρωτότυπες πηγές από την Βιβλιοθήκη (ψηφιακή και έγχαρτη του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών).

Αναστασία Κόλλια
Δικηγόρος Αθηνών, Θεολόγος,
ΜΑΕ Κανονικού Δικαίου ΕΚΠΑ

Άρθρο 13}1 Σ. Η Ελευθερία της Θρησκευτικής Συνείδησης και των Θρησκευτικών Πεποιθήσεων.

Η θρησκευτική ελευθερία συνιστά θεμελιώδες ατομικό δικαίωμα. Κατοχυρώνεται ρητά στο ισχύον Σύνταγμα στο άρθρο 13}1 το οποίο ανήκει στο σκληρό πυρήνα των μη υποκείμενων σε αναθεώρηση διατάξεων σύμφωνα με το άρθρο 110 του Σ και ορίζει ότι η ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης είναι απαραβίαστη. Στο άρθρο 3}1 του Σ γίνεται αναφορά ότι «επικρατούσα θρησκεία στην Ελλάδα είναι η θρησκεία της Ανατολικής Ορθόδοξης Εκκλησίας του Χριστού» η οποία βεβαίως δεν συνιστά

“κρατική επίσημη θρησκεία”, αντίθετα αποτελεί διαπίστωση του πραγματικού γεγονότος ότι την συγκεκριμένη θρησκεία πρεσβεύει η συντριπτική πλειοψηφία του ελληνικού λαού, ενώ δεν στερείται η αναφορά αυτή και ορισμένων κανονιστικών συνεπειών, όπως είναι η καθιέρωση χριστιανικών εορτών ως υποχρεωτικών αργιών σε εθνικό και τοπικό επίπεδο, στον δημόσιο και στον ιδιωτικό τομέα (βλ. ΣτΕ Ολομ. 660, 926/2018, 100/2017).

Σε διεθνές επίπεδο το δικαίωμα κατοχυρώνεται ευρύτερα και από διεθνείς συμβάσεις, οι οποίες σύμφωνα με το άρθρο 28}1 του Σ, διαθέτουν υπερνομοθετική ισχύ. Συγκεκριμένα πρόκειται για το άρθρο 18 της Οικουμενικής Διακήρυξης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (1948) του ΟΗΕ το οποίο ορίζει ότι κάθε άτομο έχει το δικαίωμα της ελευθερίας της σκέψης, της συνειδήσεως και της θρησκείας, συμπεριλαμβανομένης της ελεύθερης εκδήλωσης των θρησκευτικών του πεποιθήσεων, δημοσίως ή ιδιωτικώς, με τη διδασκαλία, την άσκηση, την λατρεία και την τέλεση θρησκευτικών τελετών. Ακολουθώντας, στο ίδιο πνεύμα κινείται και το άρθρο 9 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΣΔΑ) το οποίο κατοχυρώνει το δικαίωμα στην ελευθερία της σκέψης, συνειδήσεως και πεποιθήσεων. Το δικαίωμα τούτο επάγεται την ελευθερία αλλαγής θρησκείας ή πεποιθήσεων, ως και την ελευθερία εκδηλώσεως της θρησκείας ή των πεποιθήσεων μεμονωμένως, ή συλλογικώς δημόσια ή κατ’ιδίαν, δια της λατρείας, της παιδείας, και της ασκήσεως των θρησκευτικών καθηκόντων και τελετουργιών. Επιπρόσθετα, την ίδια διατύπωση συναντούμε και στον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο άρθρο 10 όπου κατοχυρώνεται η ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας.

Παρατηρούμε ότι το Ελληνικό Σύνταγμα στο άρθρο 13}1 φαίνεται να κατοχυρώνει την ελευθερία της θρησκευτικής μόνο συνείδησης, ωστόσο η συγκεκριμένη διάταξη κατοχυρώνει την ελευθερία συνειδήσεως εν γένει, καθώς η ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης αποτελεί δικαίωμα με ευρύτερο περιεχόμενο συνδεόμενης στενά με τις ακόλουθες διατάξεις του Συντάγματος: με τον σεβασμό της ανθρώπινης αξιοπρέπειας κατ’άρθρο2}1 του Σ, με την ελεύθερη ανάπτυξη προσωπικότητας κατ’άρθρο 5}1 του Σ, καθώς και την ελευθερία της γνώμης κατ’άρθρο 14} του Σ, το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι κατ’

άρθρο 12} του Σ για θρησκευτικούς σκοπούς, το δικαίωμα της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως θρησκευτικών πεποιθήσεων σύμφωνα με τη συνταγματικώς κατοχυρωμένη αρχή της ισότητας κατ’άρθρο 4}2 του Σ. Στο σημείο αυτό αξίζει να σημειωθεί και η κατοχύρωση του δικαιώματος ίσης μεταχείρισης στην εργασία. Προς τούτο έχει εκδοθεί η οδηγία 2000/78ΕΚ του Συμβουλίου που αποσκοπεί αποκλειστικώς στο να καθορίσει, στους τομείς απασχολήσεως και εργασίας, ένα γενικό πλαίσιο για την καταπολέμηση των διακρίσεων που οφείλονται σε διάφορους λόγους, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται η θρησκεία ή οι πεποιθήσεις, όπως προκύπτει από τον τίτλο και από το άρθρο 1 της εν λόγω οδηγίας (απόφαση της 17ης Απριλίου 2018, Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, σκέψη 75 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

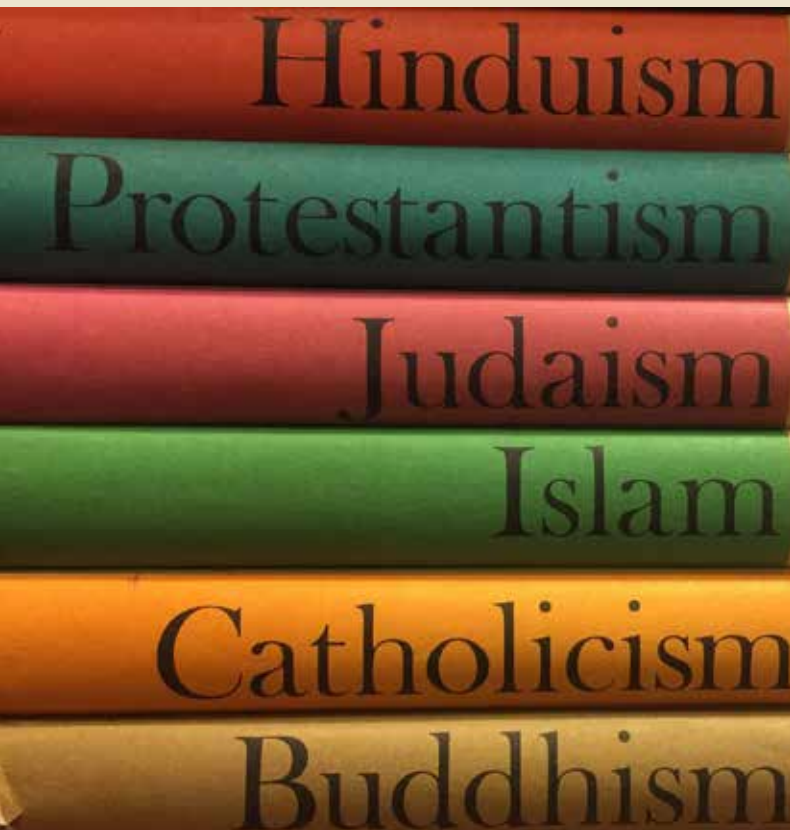
Επιπλέον σπουδαίο για την άσκηση κάθε θρησκείας είναι το δικαίωμα της θρησκευτικής διδασκαλίας κατ’άρθρο 16}2 Σ, υπό την έννοια της εκπαιδεύσεως, κηρύγματος, κατήχησεως. Δοθέντος ότι ο συνταγματικός καθορισμός της παιδείας αποτελεί βασική αποστολή του Κράτους, με σκοπό, μεταξύ άλλων, την ανάπτυξη θρησκευτικής συνείδησης των Ελλήνων έχει κριθεί σχετικά με την υπ’ αριθμ. 942/2020 απόφασή της Ολομέλειας του ΣτΕ, ότι «η προσευχή και ο εκκλησιασμός στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας συνιστούν, όπως και η διδασκαλία του μαθήματος των Θρησκευτικών, αναγκαία μέσα, με τα οποία υπηρετείται ο συνταγματικός σκοπός της αναπτύξεως της θρησκευτικής συνείδησης των Ελλήνων κατ’άρθρο 16 παράγραφος 2 του Συντάγματος».

Το δικαίωμα της θρησκευτικής ελευθερίας παρέχει στο φορέα του την αξίωση έναντι της πολιτείας για διασφάλιση της ανεμπόδιστης διαμόρφωσης και εκδήλωσης αφ’ ενός της θρησκευτικής συνείδησης, η οποία συνίσταται στην ενδιάθετη πεποίθηση κάθε ανθρώπου σε σχέση με το θείο, της θρησκευτικής πεποίθησης δηλαδή της πίστης *scricto sensu* που περιλαμβάνει την ελευθερία επιλογής, με την έννοια να πρεσβεύει το άτομο οποιαδήποτε θρησκεία επιθυμεί, της διατηρήσεως, αλλαγής ή εγκαταλείψεως μιας συγκεκριμένης θρησκείας, ακόμα και την επιλογή αθρησκείας και αθεΐας, της εκδήλωσης ή αποσιώπησης των θρησκευτικών του πεποιθήσεων, δίχως δυσμενείς συνέπειες για το άτομο και αφετέρου της ελευθερίας ασκήσεως της θρησκείας, σπουδαιότερη μορφή

εκδήλωσης της οποίας αποτελεί η λατρεία, ήτοι το δικαίωμα κάθε ατόμου να ασκεί απρόσκοπτα τα θρησκευτικά του καθήκοντα, είτε ιδιωτικά είτε δημόσια, είτε ατομικά είτε συλλογικά σε ειδικούς χώρους αφιερωμένους στη λατρεία (ναούς, ευκτήριους οίκους κ.λπ.). Ειδικότερα, το Σύνταγμα στο άρθρο 13}2 κατοχυρώνει το ακώλυτο της λατρείας για κάθε “γνωστή” θρησκεία, υπό την έννοια ότι η θρησκεία έχει φανερά δόγματα και διδασκαλία και φανερά λατρεία και σε καμία περίπτωση δεν προϋποθέτει μύηση. Κι ενώ η ακώλυτη άσκηση της λατρείας κατοχυρώνεται Συνταγματικά, δυνάμει της υπ’ αριθμ. 60/2020 απόφασης του ΣτΕ απερρίφθη αίτηση αναστολής εκτέλεσης κατά της προσωρινής απαγόρευσης λειτουργίας χώρων θρησκευτικής λατρείας για εξαιρετικούς λόγους προστασίας της δημόσιας υγείας από τον κίνδυνο εξάπλωσης του κορωνοϊού COVID-19, με τη συνδρομή επιτακτικών λόγων δημοσίου συμφέροντος. Ο ανωτέρω περιοριστικός χαρακτήρας στην άσκηση θεμελιωδών δικαιωμάτων της θρησκευτικής ελευθερίας και ειδικότερα της ελευθερίας της λατρείας υπαγορεύεται εφόσον συντρέχουν εξαιρετικοί λόγοι Δημοσίου συμφέροντος και πάντα σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας.

Φραγμούς στο δικαίωμα της θρησκευτικής ελευθερίας θέτει το άρθρο 13}2 του Σ απαγορεύοντας ορισμένες θρησκευτικές εκδηλώσεις.

Ειδικότερα, το β’ εδάφιο της παραγράφου 2 απαγορεύει την άσκηση της λατρείας με τρόπο που να προσβάλλει τη δημόσια τάξη ή τα χρυσά ήθη, έννοιες οι οποίες καθορίζονται σ’ ένα δεδομένο χρονικό σημείο από τους εκάστοτε ισχύοντες ποινικούς νόμους εντός των Συνταγματικών ορίων και το γ’ εδάφιο της ίδιας παραγράφου απαγορεύει την άσκηση του προσπλητισμού όχι μόνο κατά της επικρατούσας θρησκείας αλλά και κατά οποιασδήποτε γνωστής θρησκείας με φανερές δοξασίες δημόσια διδασκόμενες και φανερά λατρεία, η πραγμάτωση της οποίας συντελείται με τη χρησιμοποίηση αθέμιτων μέσων ή ανήθικων ενεργειών, προκειμένου να διεισδύσει ο προσπλητίζων στη συνείδηση του προσπλητιζομένου και να πετύχει την τροπή της, ώστε ο κλονισθείς να αρχίσει πλέον να αμφιβάλει για τις προσωπικές του θρησκευτικές πεποιθήσεις ή τουλάχιστον να προβληματισθεί για την αλήθεια των πεποιθήσεων του προσπλητιζοντος, είτε ακόμη και να πετύχει την εκτροπή της, ώστε να μεταβληθεί πλήρως η θρησκευτική συνείδηση του προσπλητιζομένου.

Επίκαιρη Νομολογία

**Επιμέλεια: Μαρία Σκαρσουλή,
Δικηγόρος Αθηνών, Νομ. Υπηρεσία ΔΣΑ**

ΣτΕ 540/2021: Παράνομη παράλειψη του εργοδότη σε περίπτωση μη τήρησης, κατόπιν διενέργειας διαβουλεύσεων, των προβλεπόμενων στο π.δ. 398/1994 [κατ' εφαρμογή της Οδηγίας 90/270/ΕΟΚ] ελάχιστων προδιαγραφών ασφάλειας και υγείας κατά την εργασία με οθόνες οπτικής απεικόνισης, και ειδικότερα παράνομη παράλειψη λήψης προστατευτικών μέτρων, με πρόβλεψη είτε εναλλακτικών τρόπων εργασίας είτε διαλειμμάτων, ανά δίωρο απασχόλησης ενώπιον οθόνων ηλεκτρονικού υπολογιστή. Υποχρέωση προς αποζημίωση του εργαζομένου, κατά τα άρθρα 105 και 106 ΕισΝΑΚ, εφόσον αποδειχθεί συγκεκριμένη βλάβη της σωματικής υγείας του, αλλά και, ανεξαρτήτως αυτού, υποχρέωση προς αποζημίωση για ηθική βλάβη, συνισταμένη στην εξαιτίας της παράλειψης έκθεση της υγείας του στους αντίστοιχους κινδύνους.

Άρειος Πάγος (Ολομέλεια) 4/2021:

Τα δεδουλευμένα τους δικαιούνται οι εργαζόμενοι στο Δημόσιο και τον ευρύτερο δημόσιο τομέα (με κάθε μορφής σύμβαση εργασίας) ακόμη αν οι συμβάσεις τους έχουν κριθεί άκυρες

ΣτΕ 675/2021: Ερμηνεία άρθρων 105, 106 ΕισΝΑΚ σε συνδυασμό με άρθρα 39, 80 παρ. 2, 148 και 190 του ΚΔΔ - «Νομικό ζήτημα», κατά άρθρ. 12 ν. 3900/2010, το ζήτημα σχετικά με τον τρόπο διατυπώσεως δικανικού συλλογισμού και σχηματισμού δικανικής πεποιθήσεως από το δικαστήριο της ουσίας - Αναιρείται απόφαση Διοικητικού Εφετείου, το οποίο δεν εξέφερε δική του κρίση για την συνδρομή συγκεκριμένης παράνομης πράξεως ή παραλείψεως, αλλά δέχθηκε αστική ευθύνη νοσοκομείου, στηριζόμενο σε υποθετικές κρίσεις περί ενδεχομένων αιτίων προκλήσεως της βλάβης της υγείας της αναιρεσιβλήτου.

Άρειος Πάγος 840/2021: Απόρριψη του αιτήματος των μειονοτικών συλλόγων της Θράκης να χρησιμοποιούν τον όρο «τουρκικός/ή», στην ονομασία τους, παρά τα όσα προβλέπει η Συνθήκη της Λωζάνης

Το Διοικητικό Πρωτοδικείο Αθηνών 6816/2021:

Αστική ευθύνη δημοσίου - Θάνατος κατά τη διάρκεια πλημμύρας - Χρηματική ικανοποίηση λόγω ψυχικής οδύνης -

Απόφαση Ολομέλειας Ελεγκτικού Συνεδρίου υπ' αριθμ.771/2021:

«Καταλογισμός για πλαστό πτυχίο - Αρχή της Αναλογικότητας»

Ο ΑΝ-ΑΙΡΕΤΙΚΟΣ

Α. Κυβερνητικός Συνδικαλισμός

Από τη μια να φωτογραφίζεσαι με Υπουργούς της Κυβέρνησης και από την άλλη αντί να κατηγορείς τον Υπουργό, που με απόφασή του αποκλείει δικηγόρους από μέτρα στήριξης, να στρέφεται κατά των Δικηγορικών Συλλόγων επιχειρώντας απρόσφορα να τους μετακυλήσει την ευθύνη!!! Πόσο Κυβερνητικός συνδικαλισμός πια;

Β. Συγχαρητήρια

Επειδή ο καλός λόγος δεν ακούγεται, ενώ ο κακός είναι πρώτος στο Σώμα και στο δάκτυλο αρκετών, οφείλουμε να επαινέσουμε τους υπαλλήλους και δικηγόρους της Βιβλιοθήκης του ΔΣΑ, με επικεφαλής την συνάδελφο Κατερίνα Βανδώρου, εκείνους που υποστηρίζουν το Τμήμα Χορήγησης και Ανανέωσης Ψηφιακών Υπογραφών με υπεύθυνο το συνάδελφο Τάσο Σμιρνή, τους συναδέλφους Βασιλική Γαλάνη, Ηλιάνα Μπουτσικάκη, Χρήστο Καπέλλα και Ολυμπία Τραυλού για την εκκαθάριση των εκκρεμοτήτων ετών 2012-2016, την τηλεφωνική εξυπηρέτηση των δικηγόρων στο ΤΥΔΑ και τις συναδέλφους Ειρήνη Καμμένου και Αγγελική Παρασκευά για την ημερήσια τηλεφωνική υποστήριξη στο ΤΑΝ.

Τέλος, τα ίδια συγχαρητήρια αξίζουν στους ασκούμενους δικηγόρους που υποστηρίζουν την Υπηρεσία του «ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ ΔΣΑ» στη Σχολή Ευελπίδων, και απαλλάσσουν, όσους συναδέλφους το επιθυμούν, από τις χρονοβόρες διαδικασίες της κατάθεσης δικογράφων.

Σε μια εποχή, που δυστυχώς, μεγάλη μερίδα δημοσίων και δικαστικών υπαλλήλων «οχυρώθηκε» όπισθεν του covid-19 για να δικαιολογήσει την «ήσσονα προσπάθεια», αυτοί οι συνάδελφοι και υπάλληλοι του ΔΣΑ, όχι απλά στάθηκαν στο ύψος των περιστάσεων αλλά και «υπερέβαλαν εαυτούς».

Συγχαρητήρια και σας ευχαριστούμε θερμά για ό,τι κάνετε για μας !!!

Γ. Ωσεί Παρόντες

Αντιλαμβανόμαστε την ανάγκη των «κνυσόρων» του Συλλόγου, όσο πλησιάζουμε προς τις εκλογές του Νοέμβρη, να επιχειρούν να αρθρώσουν καταγγελτικό λόγο για να καρπωθούν ό,τι μπορέσουν σε επίπεδο εκλογικής επιρροής. Μήπως όμως πρέπει να μας θυμίσουν σε πόσα Διοικητικά Συμβούλια του Συλλόγου ήταν παρόντες, σε πόσα απόντες (ιδίως όταν ψηφίζονταν θέματα κατά της σημερινής Κυβέρνησης) και πόσες φορές μειοψήφησαν στις αποφάσεις του Οργάνου;

Δεν έχουμε όλοι «μνήμη χρυσόψαρου».

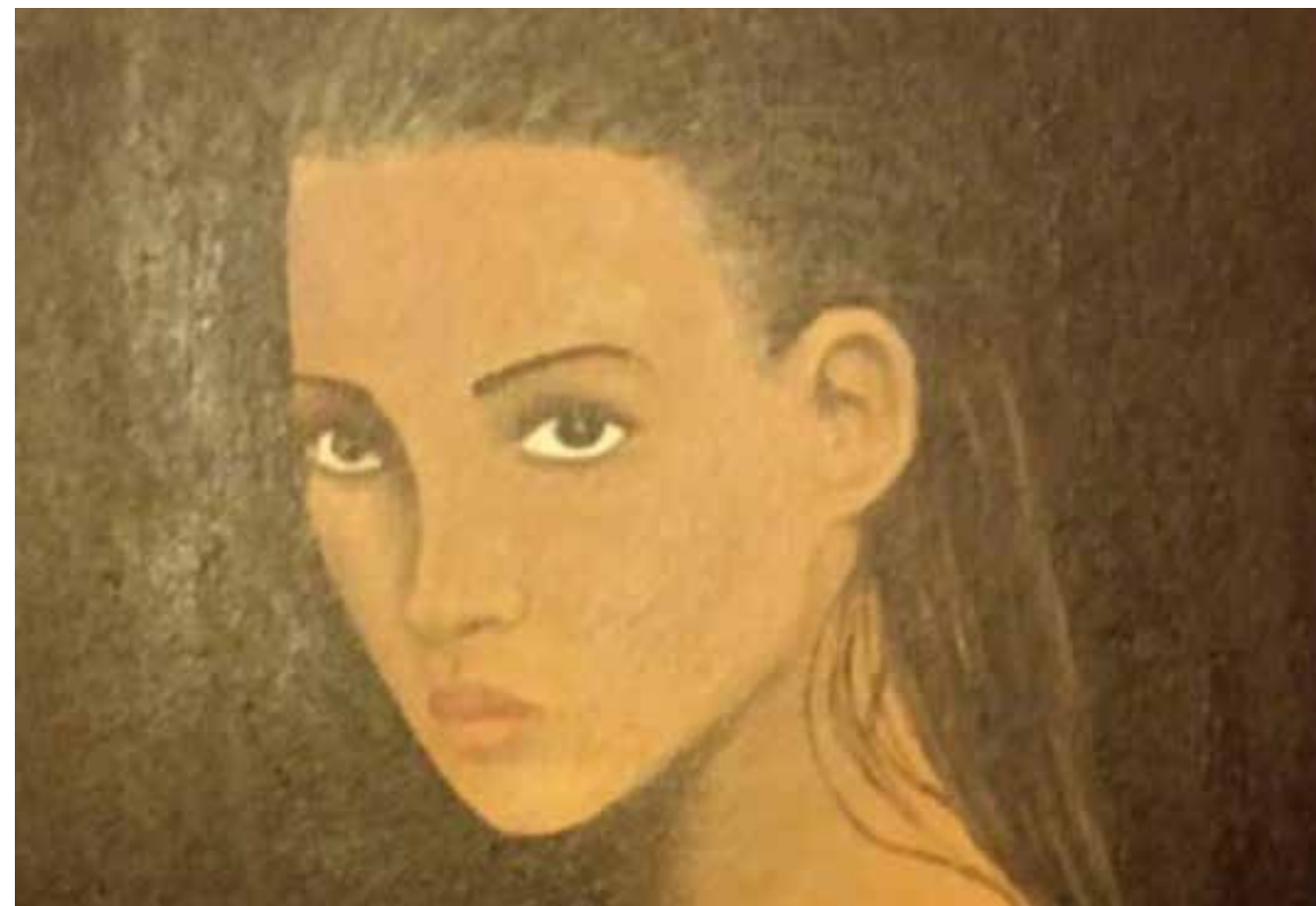
ΤΟ ΒΕ CONTINUED αν δεν λάβουμε απαντήσεις.

Δ. Εκλογικές Διεργασίες

Άρχισαν οι διεργασίες για τις εκλογές του Νοεμβρίου στον ΔΣΑ. Νέες υποψηφιότητες ανακοινώνονται, η τράπουλα ανακατεύεται και κάποιοι δεν κρύβουν πλέον τον εκνευρισμό τους. Οι δικηγόροι όμως δεν επηρεάζονται, ούτε από «πυροτεχνήματα», ούτε από καιροσκοπικές υποψηφιότητες, χωρίς «βάθος» που δεν συνοδεύονται από ουσιαστικές προτάσεις. Κρίνουν διαχρονικά και αποφασίζουν με βάση το έργο και την συνέπεια που κάποιοι επέδειξαν (ή δεν επέδειξαν) σε βάθος τετραετίας. Και σ' αυτή τη ζυγαριά, μοιραία, κάποιοι θα βρεθούν, κατά την αξιολόγησή τους από το Σώμα, εμφανώς ελλιποβαρείς ...

Isolamento cosciente (ακρυλικό σε καμβά), Ιωάννα Λαχανά, Δικηγόρος Αθηνών

Το βλέμμα (λάδι σε καμβά), Μαρίνα Ξένου - Κασσιανού, Δικηγόρος Αθηνών

Τοπίο σε νησί (ακρυλικό σε καμβά), Αλέξανδρος Καραβής, Δικηγόρος Αθηνών